

INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI

KRIMINALITA V ROCE 2000

Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality

Kolektiv autorů:

PhDr. Alena Marešová

Ing. Vladimír Baloun

PhDr. Martin Cejp, CSc.

Ing. Drahúše Kadeřábková

PhDr. Milada Martinková, CSc.

Tento text neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely.

Neprodejné

Praha 2001

ISBN 80-86008-96-7

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001

Obsah:

	Strana
Úvod	4
Kriminalita v roce 2000 (z pohledu statistik Policie ČR)	6
PhDr. Alena Marešová	
Dopad sociálně ekonomického jevu (nezaměstnanosti) na kriminalitu	32
Ing. Vladimír Baloun	
Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky v letech 1990 – 2000	47
PhDr. Martin Cejp, CSc.	
Výskyt hospodářské trestné činnosti v roce 2000	65
Ing. Drahuse Kadeřábková	
Oběti trestné činnosti v České republice v roce 2000	77
PhDr. Milada Martinková, CSc.	
Summary	108
PhDr. Alena Marešová Překlad: Marta Holeková	
Přílohy 1 –11:	117
Příloha č. 1 <i>Celková kriminalita v ČR od roku 1973 - tabulka</i>	
Příloha č. 2 <i>Tr.činnost v ČR v roce 2000 podle policejního územního členění – tab.</i>	
Příloha č. 3 <i>Trestná činnost v Praze podle jednotlivých obvodů za rok 2000 – tab.</i>	
Příloha č. 4 <i>Kriminalita posledních 15 let z pohledu statistik orgánů činných v tr.řízení - tabulka</i>	
Příloha č. 5 <i>Přehled vražd a jejich pokusů na území ČR od roku 1974 - tabulka</i>	
Příloha č. 6 <i>Přehled o počtu spáchaných loupeží od roku 1973 - tabulka</i>	
Příloha č. 7 <i>Osoby stíhané Policií ČR, obžalované a odsouzené od roku 1989 - graf</i>	
Příloha č. 8 <i>Podíl stíhaných žen na počtu všech stíhaných pachatelů v ČR od roku 1992 - graf</i>	
Příloha č. 9 <i>Vývoj počtu pachatelů dospělých a nedospělých (do 18 let) od roku 1989 – graf</i>	
Příloha č.10 <i>Srovnání počtu vězňů v jednotlivých evropských státech a vybraných mimoevropských státech v poměru k počtu trvale tam žijících obyvatel – tabulka</i>	
Příloha č.11 <i>Počet vězňů na 100 tis. obyvatel v ČR a v okolních státech - graf</i>	

Úvod

Předkládaný sborník o kriminalitě v roce 2000 je dalším pokračováním v řadě studií IKSP vydávaných v podobě každoroční publikace o kriminalitě v roce předchozím. Publikace navazuje na sborníky z let minulých jednak prodloužením dříve publikovaných číselných řad resortních statistik o kriminalitě (konkrétně ministerstva vnitra a ministerstva spravedlnosti) o údaje roku 2000, jednak i svým celkovým zaměřením a osobami autorů jednotlivých statí. Letošní sborník je oproti sborníku loňskému rozšířen o jméno a příspěvek dalšího autora – pracovníka IKSP, a to ing. Vladimíra Balouna.

Sborník zahajuje, tak jako vždy, stať věnovaná obecnému zmapování stavu a struktury kriminality v konkrétním roce, srovnání úrovně kriminality v jednotlivých územních celcích a charakteristice v tom roce stíhaných pachatelů. V dalších příspěvcích je tradičně analyzována hospodářská kriminalita a dostupné informace o obětech kriminality. Stať dr. Cejpa je věnována vývoji organizovaného zločinu v období let 1990-2000 a ing. Baloun ve svém příspěvku ověřuje, zda výskyt kriminality v územních celcích, v policejních materiálech stále označovaných jako kraje, nějak souvisí s mírou tamní nezaměstnanosti.

Všechny příspěvky jsou samostatnými celky, které spojuje základní cíl publikace, tj. popsat kriminalitu v roce 2000 podrobněji a v jiných souvislostech než dostupné hodnotící zprávy resortu Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva spravedlnosti ČR a poskytnout tak čtenářům edice IKSP hlubší a různorodější informace o jednotlivých kriminálních jevech ve zkoumaném roce.

Pokud jde o příspěvek věnovaný problematice obětí kriminality (přesněji osobám - objektům napadeným kriminálním jednáním), tak zde publikované statistiky a komentář k nim jsou jedinými obsáhlejšími a důvěryhodnými informacemi zpracovanými s využitím nestandardních sestav Policie ČR s cílem zjištění alespoň minimálního počtu obětí v konkrétním roce a některých charakteristik týkajících se jejich pohlaví, věku, trestné činnosti, jejíž se stali oběťmi apod.

Tabulky a grafy, které jsou součástí jednotlivých statí zpracovávají ukazatele publikované v obdobně zaměřených statích ve sbornících o kriminalitě z let minulých, ale obsahují i některé jen jednorázově publikované statistické údaje, tak jak to charakter článku vyžaduje. Jsou číslovány samostatně.

Druhá část sborníku je zpracována formou jednotlivých příloh, které mají charakter přehledů o dlouhodobém vývoji evidované kriminality v ČR, její objasňování a známých pachatelích, včetně základních údajů o trestně stíhaných, obžalovaných, odsouzených a vězněných osobách v ČR. Některé řady obsahují údaje od roku 1973, kdy Ministerstvo vnitra ČR zahájilo hromadné zpracování statistických údajů s pomocí počítačů, ostatní pak obsahují převážně údaje z posledních deseti let.

Marešová

Kriminalita v roce 2000

(především z pohledu statistik Policie ČR)

PhDr. Alena Marešová

Tak opět od roku 1994 jsme se dočkali významnějšího poklesu počtu policíí evidovaných trestných činů, a to o cca 8 %. V roce 1994 to bylo o cca 7 % ve srovnání s rokem 1993. Z pohledu kriminologa jsou údaje roku 2000 chápány zatím jen jako výraznější změna v celkovém trendu dynamiky kriminality, která, bez hlubší analýzy činitelů, kterými lze tuto změnu vysvětlit, nemůže být seriózně komentována. Avšak z pohledu policejní statistiky lze konstatovat, že úroveň kriminality s ohledem na platný trestní zákon a způsob sběru a zpracování statistiky již pravděpodobně dosáhla svého vrcholu v roce 1998 a v současnosti začíná prokazatelně stagnovat. Od roku 1994 sice kriminalita až do roku 1999 stále ještě stoupala (od roku 1997 za hranici 400 tis. trestných činů ročně), ale v celkovém srovnání vývoje v poslední dekádě se rozdíl mezi jednotlivými roky v úrovni kriminality (tj. dynamika kriminality) začaly zmenšovat a mezi roky 1998 a 1999 nárůst již představoval necelý jeden tisíc trestných činů.

Výsledky roku 2000 tak potvrzují, že očekávání stagnace úrovně kriminality, tj. mírného pohybu kolem hranice 400 tis. trestných činů, případně další mírný pokles evidované kriminality, způsobený především poklesem počtu evidovaných majetkových trestných činů, bylo správné. Ve srovnání s rokem 1994 je pokles kriminality v roce 2000 průkaznější, protože jej nelze vysvětlit výraznější změnou v legislativě.

Výrazné změny v legislativě trestní justice mohou způsobit radikální změny v kriminálních statistikách Policie ČR. Např. je diskutována možnost zvýšit hranici škody nikoli nepatrné, která odlišuje majetkové a jiné trestné činy od korespondujících přestupků (ze současných 2 000,- Kč na 5 000,- Kč), což by vedlo k výraznému poklesu evidované trestné činnosti až o cca 100 tis. trestných činů ročně. K obdobnému jevu došlo právě v roce 1994 (platnost novely od 1.1.1994), kdy původní limit škody (závislý

na nejnižší zákonem stanovené mzdě) byl zdvojnásoben (z 1 000,- Kč na dosud platných 2 000,- Kč). Blíže o problémech hodnocení kriminality jen s pomocí policejních statistik pojednávám v závěru komentáře.

Celkovému poklesu počtu trestných činů oproti předcházejícímu roku **o více než 35 tis. trestných činů** odpovídal pokles evidovaných trestných činů ve všech územních celcích. K největšímu poklesu v absolutních počtech došlo na území Prahy, v procentním vyjádření pak ve Středočeském kraji.

Tyto veskrze pozitivní údaje však doprovázejí jevy negativní:

- 1) V roce 2000 došlo ke snížení objasněnosti evidovaných trestných činů, a to z 45,3 % na **44 %**, tj. o více než 1 %, což představuje navýšení o více než 5 000 trestných činů, u kterých není znám pachatel.
- 2) **Škoda** způsobená kriminalitou se radikálně zvýšila. Ve srovnání se zatím nejvyšší roční škodou zjištěnou v roce 1999, která představovala téměř 36 miliard Kč, dosáhla zjištěná škoda v roce 2000 vskutku obrovských **63,4 miliard Kč**.

Pro srovnání uvádím, že celkové nedoplatky na tak často diskutovaných daních (tzv. starých i nových) za celé období od roku 1990 včetně úroků činí „jen“ cca 100 miliard Kč. Za tutéž dobu škody způsobené **evidovanou** trestnou činností činí 278 miliard Kč, tj. zhruba trojnásobek daňových nedoplatků. Přitom za celou dobu od roku 1990 byl policií zajištěn majetek (ve finanční a hmotné formě) v hodnotě pouze cca 5,5 miliard Kč.

- 3) Po poklesu počtu evidovaných **vražd** v roce 1999 ve srovnání s rokem 1998, došlo v roce 2000 k opětovnému zvýšení počtu vražd na **279** trestných činů, včetně mírného zvýšení počtu vražd novorozence spáchaného matkou (§ 220 tr.zák.) ze 4 na 6 vražd. Zvýšení počtu vražd v roce 2000 bylo způsobeno především zvýšením počtu vražd označovaných jako vraždy loupežné a vraždy ostatní. Přesto nedošlo

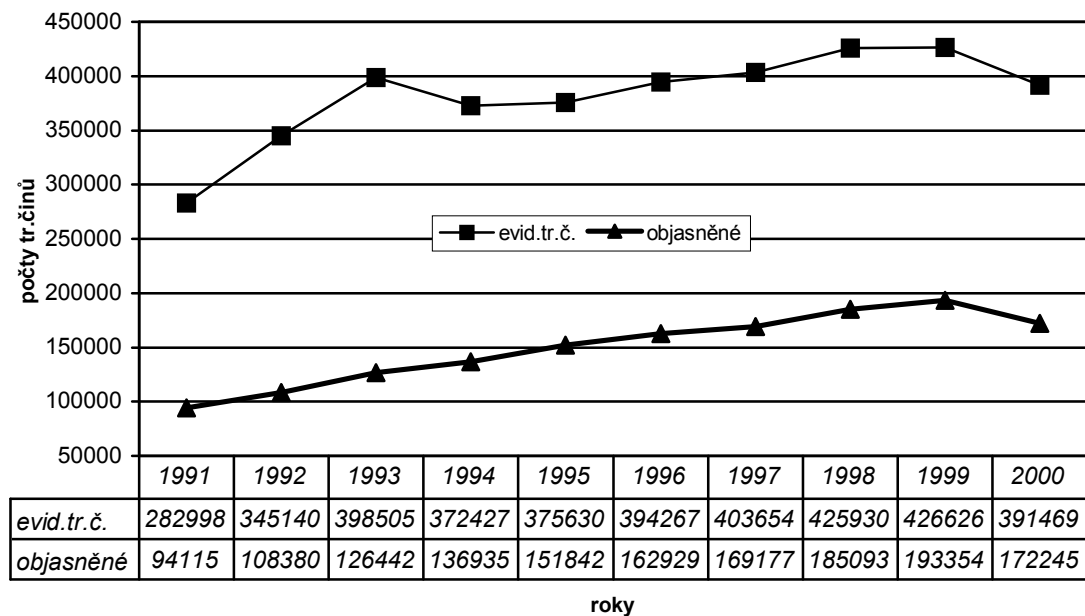
k překročení „rekordu“ z roku 1998, kdy bylo evidováno 313 vražd, ani k překročení údajů o počtu vražd z roku 1997 (291 vražda).

Jak ze statistik Policejního prezidia ČR vyplývá, **evidovala Policie ČR v roce 2000 celkem 391 469 trestných činů, z toho 44 % trestných činů bylo tzv. objasněno, tj. u tohoto procenta z evidovaných trestných činů byl znám či zjištěn pachatel. Za 172 245 trestných činů označovaných jako objasněné v roce 2000 a 4 691 dodatečně objasněných trestných činů z let minulých bylo v roce 2000 stíháno a vyšetřováno Policií ČR rekordních 130 234 pachatelů.**

Z justiční statistiky pak lze doplnit, že v roce 2000 bylo trestně stíhaných osob, tj. tzv. známých pachatelů, celkem 110 808 osob, obžalováno bylo 86 074 osob a soudy bylo odsouzeno 63 211 osob. Pokud jde o počty obžalovaných (osoby na něž byla podána obžaloba) a odsouzených osob (osoby, proti kterým byl vydán odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci, jedná se o nejvyšší počty konce století. Srov. přílohu 4 sborníku.

Graf 1

Trestné činy evidované Policií ČR v letech 1991-2000

Na 1 000 obyvatel tak bylo v České republice v roce 2000 evidováno policií **38 trestných činů** (v roce 1999 to bylo 41) a bylo stíháno či vyšetřováno **13 osob** pro spáchání trestného činu.

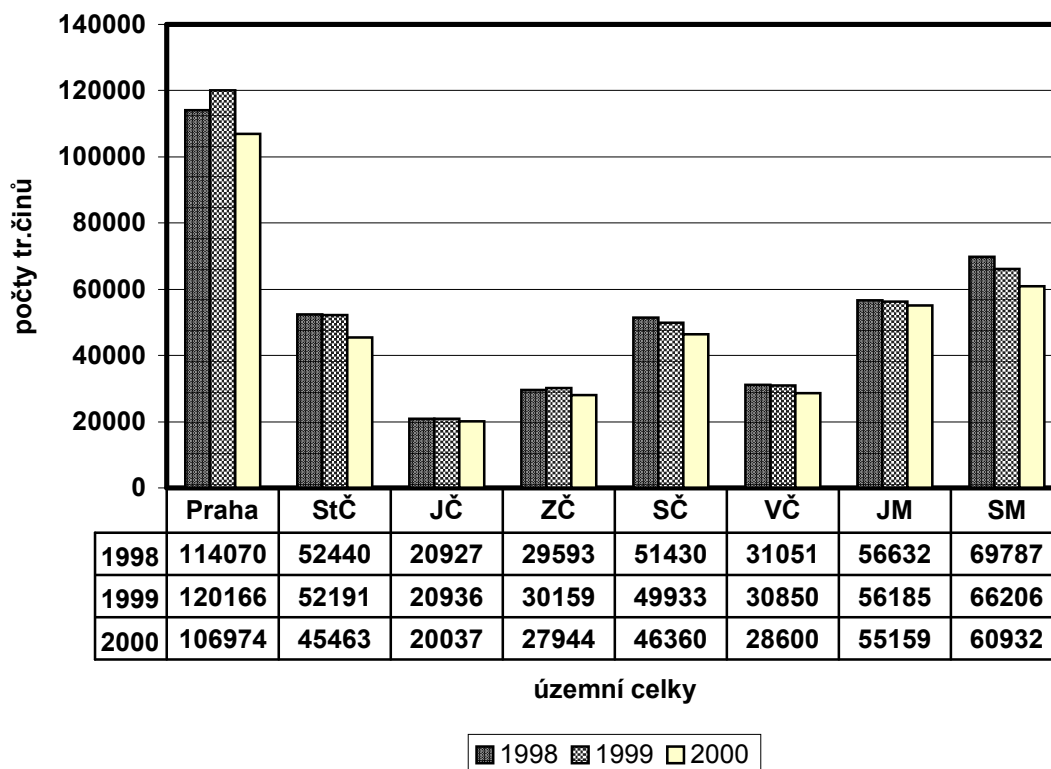
Pokud budeme posuzovat výskyt trestné činnosti podle jednotlivých územních celků, tak jak činí policejní statistika, která zhruba zachovává členění totožné s dřívějším krajským uspořádáním v ČR, tak jako již léta minulé vítězí bezkonkurenčně území hlavního města Prahy.

V **příloze 3** sborníku jsou uvedeny nejen trestné činy zjištěné na území jednotlivých obvodů Prahy, ale i jejich přepočtení na indexy na 1000 obyvatel. Z této přílohy je také zřejmé, že nejvíce evidovaných trestných činů k počtu obyvatel – tj. nejvyšší „zamořenost kriminalitou“ byla zjištěna v obvodu Prahy 1, Prahy 9 a Prahy 2. Ve srovnání s rokem 1999 došlo však ve všech obvodech Prahy k poklesu indexu evidované kriminality.

Posuzováno podle počtu trestných činů na 1000 obyvatel, tak pokud jde o „zamořenost kriminalitou“ za Prahou následují: území bývalého Středočeského kraje, Severočeského kraje a Západočeského kraje – blíže viz přílohu 2 .

Graf 2

Trestná činnost v jednotlivých územních celcích

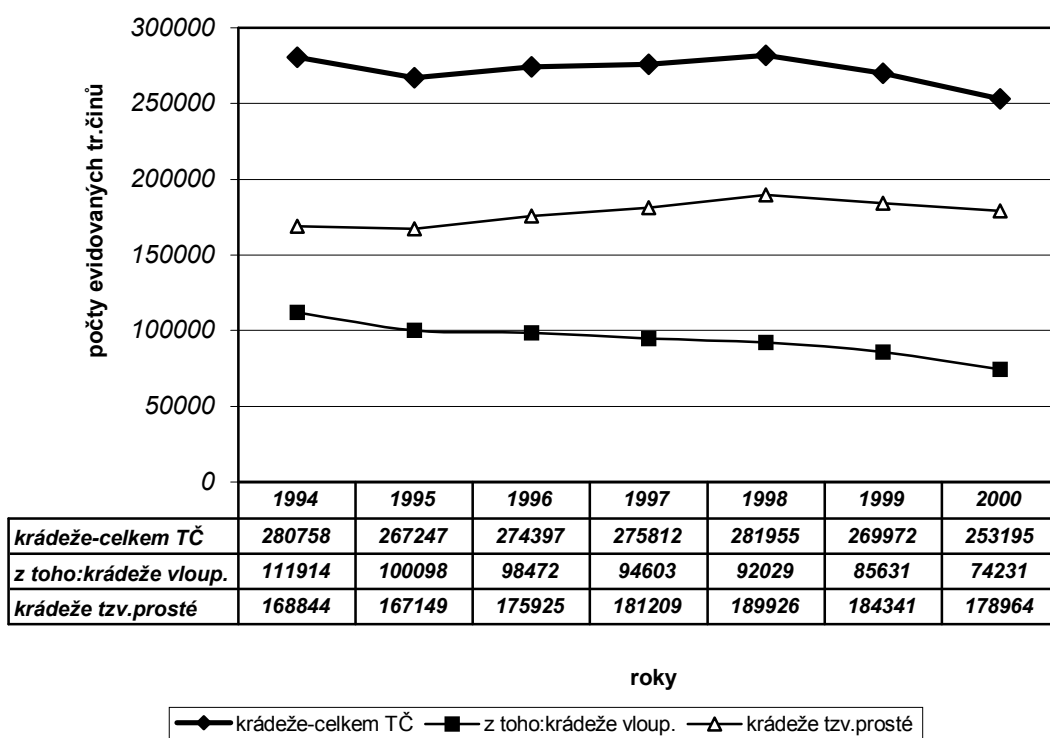
Pokud jde o celkový pokles počtu trestných činů evidovaných v roce 2000, tak největší zásluhu na tom má pokles počtu evidovaných trestných činů v **Praze**: o více než 13 tis.trestných činů. S poklesem o cca 7 tis. trestných činů následuje bývalý kraj Středočeský, dále území bývalých krajů Severomoravského (- cca 5 tis.) a Severočeského (- cca 3,5 tis.trestných činů), přičemž na území posledních dvou bývalých krajů pokles počtu trestných činů pokračuje již několik let.

Ve vztahu k **druhu kriminality**, u níž došlo k největšímu poklesu, tak to byly především **krádeže vloupáním** (- 11 tis. trestných činů oproti roku 1999), kde největší

pokles byl zaznamenán na území Severní Moravy (- cca 3 tis.), následují Praha a Střední Čechy (v obou případech – cca 2,3 tis.tr.činů). Za krádežemi vloupáním s výrazným odstupem následují krádeže prosté, hospodářská trestná činnost, ostatní majetková kriminalita (tj. zejména poškozování cizí věci a majetkové podvody) a ostatní kriminalita (zejména maření výkonu úředního rozhodnutí, drogové delikty a výtržnictví). Ve všech případech mimo krádeže vloupáním snížení představuje cca 5 tis. trestných činů.

Graf 3

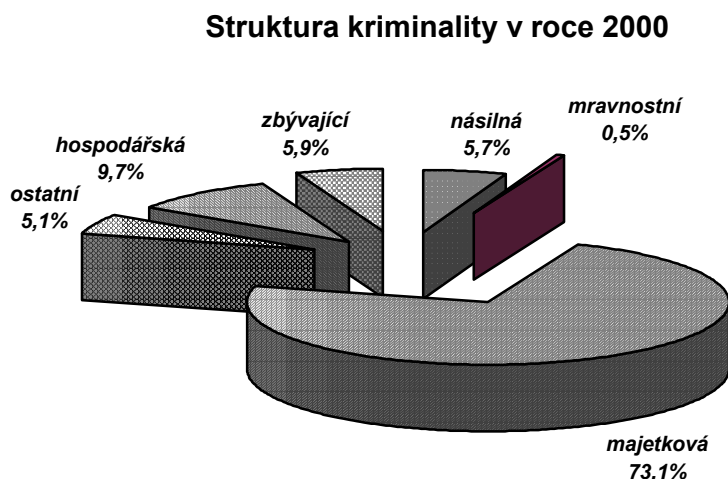
**Vývoj počtu evidovaných krádeží od roku 1994 do 2000
(ze stat. Policie ČR)**

Nechci snižovat výslednost práce policie v minulém roce, ale nelze zamlčet, že ve všech vyjmenovaných případech se jedná o trestné činy s nejvyšší latencí, které dosti zásadně závisejí na splnění ohlašovací povinnosti poškozenými a ta, jak známo, je rok od roku nižší. Srov. např. výsledky v ČR uskutečněných viktimologických výzkumů. Také skutečnost, že k největšímu poklesu počtu evidovaných trestných činů všech

druhů kriminality došlo v Praze, si žádá bližšího ověření a zjištění skutečných příčin tak velkého poklesu. Nelze to zjednodušit jen na účinnost opatření realizovaných v krátkém čase v souvislosti se zasedáním Mezinárodního měnového fondu v Praze.

Graf 4

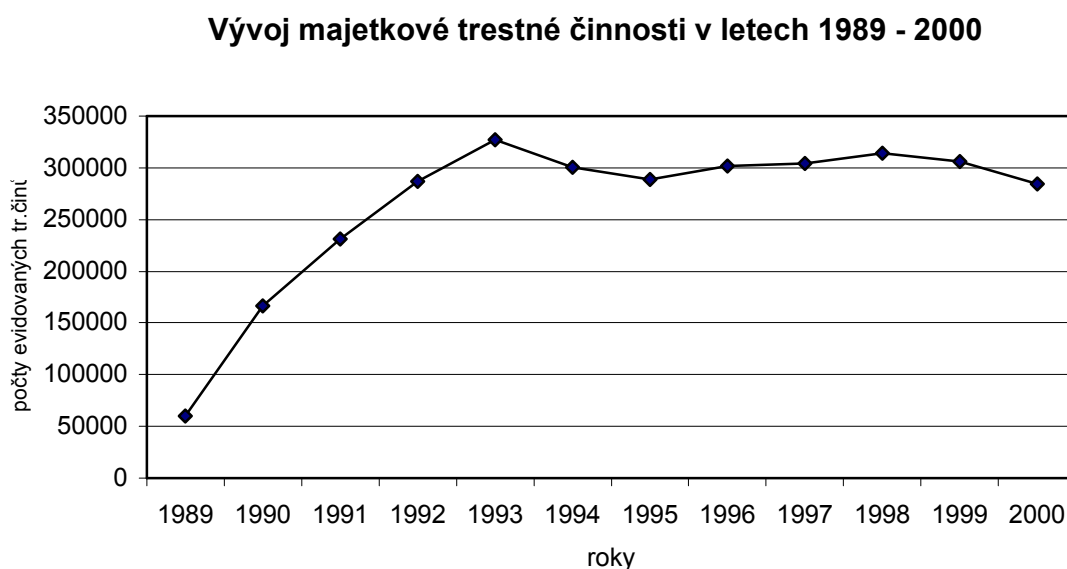

Z pohledu struktury kriminality, která se v posledních pěti letech příliš neměnila pouze se mírně zvyšoval podíl hospodářské kriminality na úkor majetkové, tak i v roce 2000 **určujícím druhem kriminality zůstala majetková** kriminalita. Největší podíl v majetkové kriminalitě pak stále měly krádeže. Z analýzy skladby majetkové kriminality vyplývá, že z krádeží to byly, bez ohledu na stálý pokles jejich počtu, krádeže vloupáním, které představovaly téměř jednu třetinu, krádeže věcí z aut a krádeže dvoustopých motorových vozidel, které spolu činily druhou třetinu všech v roce evidovaných majetkových trestných činů. Co do četnosti pak následovaly podvody a trestné činy poškozování cizí věci.

Když na strukturu kriminality pohledneme prizmatem objasněnosti jednotlivých druhů kriminality, tj. u kolika z evidovaných trestných činů jednotlivých druhů kriminality byl policii znám pachatel či byl jí zjištěn, tak získáme velmi zajímavé údaje. Nejvíce objasněnou kriminalitou je hospodářská kriminalita (cca 95 %), za ní následuje mravnostní kriminalita (více než z 90%), což je důsledkem toho, že při ohlášení trestných činů hospodářské i mravnostní povahy je poškozovým velmi často

ohlášena i osoba pachatele. Také lze koketovat s názorem, že jen tam, kde poškozený zná osobu pachatele jde spáchaný na něm trestný čin ohlásit policii. U násilných trestných činů bývá objasněno cca 80 % z evidovaných trestných činů. Nejméně objasněných trestných činů je již léta u majetkové kriminality (mírně nad 25 %). U evidovaných krádeží vloupáním trestné činy, kde je znám či byl zjištěn pachatel, činí ještě o nějaké to procento méně – cca 23-24 %, u krádeží tzv. prostých pak ještě méně – cca 21-22%.

Graf 5

U **násilné trestné činnosti** se v období posledních pěti let pohybuje počet evidovaných násilných trestných činů ročně kolem 22 - 23 000 a tvoří cca 6 % z celkového počtu všech trestných činů. V roce 2000 to bylo konkrétně 21 996 trestných činů. Největší početní zastoupení mezi násilnými trestnými činy mají trestné činy úmyslného ublížení na zdraví (třetinu ze všech násilných trestných činů) a loupeže (pětinu z násilných trestných činů).

Počet **loupeží** – mimo hospodářskou trestnou činnost jde o jeden z mála rekordních údajů kriminality v roce 1999 ve srovnání s léty předchozími – dosáhl k 31.12.1999 téměř 5 000 evidovaných činů. Srov. **přílohu 6** sborníku. V roce 2000 bylo

evidováno o cca 200 loupežích méně. Z toho loupeže spáchané v Praze představují každoročně téměř 40 % ze všech spáchaných loupežích. (Do roku 1990 bylo v celé ČR spácháno cca 800 – 1 000 loupežích ročně.) Objasněnost u loupežích je tradičně relativně nízká – cca 40 %.

I z medializovaných případů je zjevné, že roste počet bankovních loupežích a loupežích, které jsou označovány též jako kvalifikované loupeže, tj. vyžadující přípravu, organizaci a jejichž cílem jsou minimálně statisícové zisky. Stále vysoký je i počet poštovních loupežích. Ze 4 644 loupežích evidovaných v roce 2000 bylo 85 loupežích spácháno v organizované skupině (tj. cca 2 %).

Největší pozornost mezi násilnými trestnými činy budí vždy **vraždy**. V posledních pěti letech se jejich počty blíží 300 vražd ročně. Jejich objasněnost, ve srovnání s cizinou, zůstává již léta tradičně vysokou a pohybuje se mezi 80 – 90 %. Zhruba třetina ze všech každoročně vykazovaných trestných činů vraždy jsou ve skutečnosti pokusy o vraždu, tj. vraždy nedokonané. Srov. **přílohu 5** sborníku.

Počet vražd zjištěných v Praze představuje zhruba čtvrtinu všech ročně evidovaných vražd v ČR a v posledním období stoupá počet vražd evidovaných ve Středních Čechách. V roce 1999 zde bylo evidováno 34 vražd a v roce 2000 již 67 vražd. Někteří kriminalisté vysvětlují takový nárůst přesunem skutků, někdy jen těl obětí z Prahy do nejbližšího okolí. V poslední dekádě je charakteristickým znakem vražd vysoký podíl cizinců mezi jejich pachateli i oběťmi. Např. v roce 1998 Policie ČR stíhala pro vraždu celkem 307 osob, z toho 68 cizinců v roce 1999 – 273 osob z toho 64 cizinců, v roce 2000 – 262 osob, z toho 51 cizinců. Zvyšuje se počet vražedkyň: z 30 žen v roce 1998 na 34 v roce 1999 a 43 v roce 2000.

Obdobně jako u násilné kriminality také úroveň **mravnostní kriminality** se v posledních letech příliš nemění a ve srovnání s jinými druhy kriminality zůstává poměrně nízká: počet evidovaných trestných činů se pohybuje mezi 2 000 – 2 500 trestných činů ročně, s výjimkou roku 1998, kdy bylo evidováno cca 2 800 mravnostních trestných činů. Od roku 1999 v rozporu s dojmem vyvolávaným medií počet evidovaných mravnostních trestných činů výrazně klesá. Značný pokles v roce 1999 a další v roce 2000 byl ovlivněn především poklesem zjištěných mravnostních

trestných činů v Praze a na území bývalého Středočeského kraje. Pokračuje snižování počtu evidovaných znásilnění i trestných činů pohlavního zneužívání. Dle názorů četných organizací zabývajících se násilím páchaným na ženách a dětech se naopak výrazně zvyšuje latence takových trestných činů.

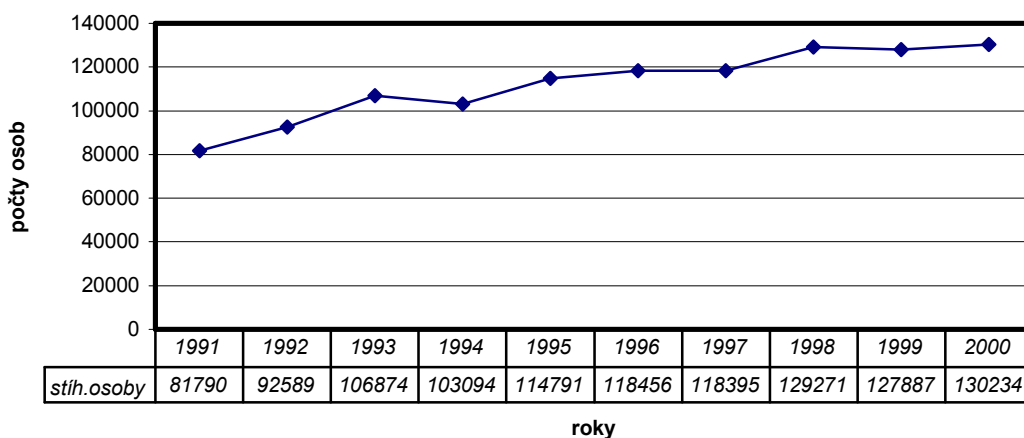
Zhruba od roku 1996 stagnoval počet evidovaných **krádeží motorových vozidel dvoustopých** (aut) na cca 27 000 trestných činech ročně. V roce 2000 došlo u tohoto druhu trestné činnosti k poklesu o cca 3 000 trestných činů. Více než 40 % všech krádeží aut představují krádeže aut spáchané v Praze, k největšímu poklesu krádeží motorových vozidel (o více než 1 tis.) však došlo v bývalém Severočeském kraji. Celkově klesá počet evidovaných krádeží věcí z aut, avšak objasněnost krádeží spojených s auty zůstává stále tradičně nízká a nedosahuje 15 %. Jedním z negativních důsledků tak nízké objasněnosti je její demotivující dopad na ohlašování trestných činů s menší škodou poškozenými.

U **evidované hospodářské kriminality** docházelo až do roku 2000 k mimořádně velkému nárůstu počtu trestných činů jak co do počtu evidovaných trestných činů, tak i co do stoupajícího podílu mezi všemi kriminálními činy. Největší nárůst evidovaných hospodářských trestných činů byl zjištěn na území bývalého Středočeského kraje, Severomoravského a Západočeského. V roce 2000 naopak, téměř v celé republice, s výjimkou Moravy, došlo ke značnému poklesu evidovaných hospodářských trestných činů. Ve Středních Čechách o 31 % oproti roku 1999, v Jižních, Západních a Východních Čechách o cca 20 –25 %. Blíže je stav hospodářské kriminality popsán v příspěvku ing. Kadeřábkové.

Zajímavé poznatky o kriminalitě poskytuje podrobnější **analýza pachatelů trestných činů**: jejich struktura, dynamika zastoupení jednotlivých věkových kategorií, žen, cizinců a opětovných pachatelů (recidivistů) mezi pachateli.

Graf 6

Osoby stíhané a vyšetřované policií

Celkem bylo v roce 2000 Policií ČR stíháno a vyšetřováno pro trestnou činnost **130 234** osob, tj. **o 2 347 více pachatelů než v roce předchozím**. Takže přesto, že bylo v roce 2000 ve srovnání s rokem 1999 evidováno méně trestných činů a bylo méně objasněných trestných činů (o více než 1 % klesla celková objasněnost), bylo stíháno a vyšetřováno více pachatelů. Podrobnější vysvětlení tohoto jevu bude možno provést až srovnáním se statistikami trestní justice jejich vyhodnocením. Časové řady obžalovaných a odsouzených osob jsou zpracovány v grafu , který tvoří **přílohu 7** sborníku.

Ze všech stíhaných a vyšetřovaných osob (tj. cca 130 tis.) bylo 15 483 **žen**, což představuje téměř **12 % ze všech stíhaných pachatelů**. V roce 1999 to bylo 14 298 žen a v roce 1998 „jen“ 13 662 žen, takže v roce 1994 námi předpovídané zvyšování podílu žen mezi pachateli se pomalu a jistě stává skutečností. Podíl žen na počtu všech stíhaných pachatelů v ČR v časové řadě od roku 1992 je zpracován formou grafu v **příloze 8** sborníku.

Cizinci mezi všemi stíhanými osobami **představovali cca 5,6 %**, konkrétně bylo stíháno 7 261 cizinců, takže ve srovnání s rokem 1999 se jak jejich počet (- 230 osob), tak i jejich podíl (- 0,3 %) mezi pachateli snížil.

Relativně vysoké bylo jejich zastoupení mezi pachateli vražd, loupeží, znásilnění, kuplířství, kapesních krádeží a maření výkonu úředního rozhodnutí (např. porušení zákazu pobytu).

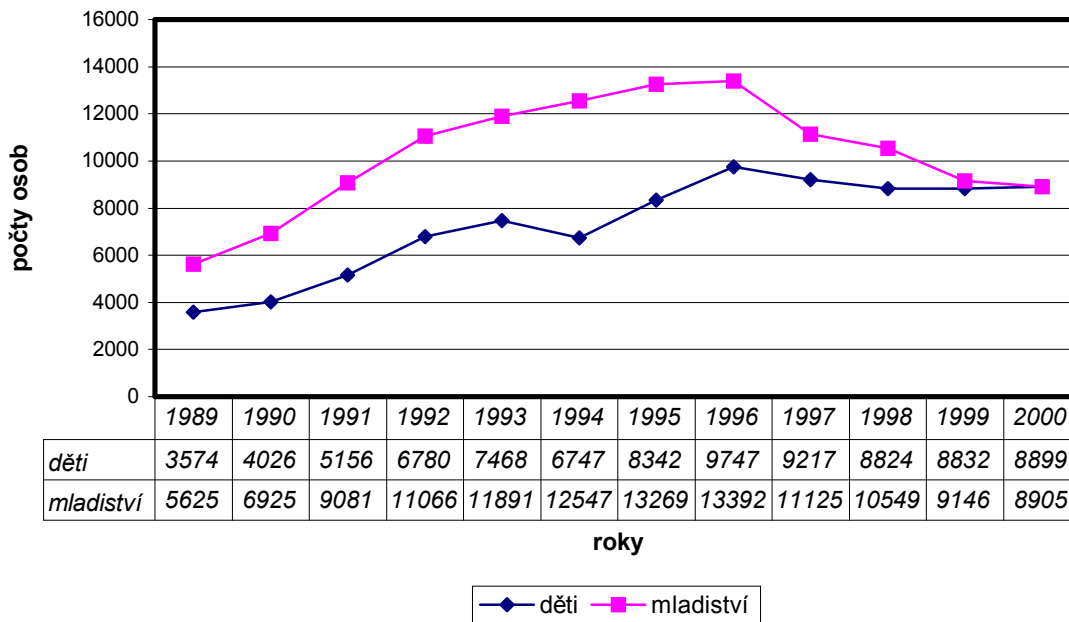
Recidivistů, tj. osob již dříve stíhaných či vyšetřovaných pro úmyslnou trestnou činnost, bylo mezi všemi stíhanými a vyšetřovanými osobami **29,7 %**, což představovalo 38 664 osob. Takže ve srovnání s rokem 1999 se jejich počet (+ 2 568) a podíl (+ 1,5 %) mírně zvýšil. Z pohledu skladby pachatelů je to jev pozitivní, z pohledu účinnosti trestní politiky naopak. Protože, čím méně se mezi stíhanými pachateli vyskytují tzv. prvopachatelé, tím bývá společenské klima méně kriminogenní. Avšak čím více jsou mezi stíhanými pachateli opětovní pachatelé-recidivisté tím důvodněji lze pohlížet na vůči nim dříve uplatňované sankce jako na neúčinné.

Značný byl jejich podíl mezi pachateli loupeží, znásilnění, pokud jde o majetkové trestné činy, tak velmi často byli mezi pachateli vloupání, krádeží věcí z aut, podvodů. To všechno jsou velmi závažné trestné činy a jejich opakování stejným pachatelem je znakem jeho vysoké společenské nebezpečnosti a zavedeného životního stylu, jehož změna užívanými zákonnými prostředky je, jak patrně, neúčinná.

Také počet a podíl pachatelů z řad **dětí a mladistvých** v roce 2000 potvrzuje trend z let minulých, a to v roce 1995 nastoupený pokles jejich počtu i podílu mezi známými pachateli. Oproti roku 1999 se počet pachatelů ve věku do 18 let snížil o cca 200 a jejich podíl mezi všemi známými pachateli klesl ze 14 % na 13,7 %.

Graf 7

Vývoj počtu známých pachatelů do 18 let

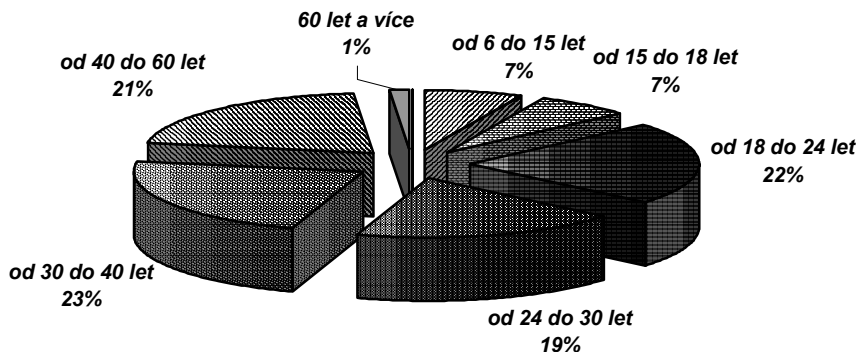

Celkem bylo v roce 2000 vyšetřováno a stíháno 17 804 pachatelů do 18 let, z toho děti do 15 let představovaly 8 899 osob a mladiství 8 905 osob. Ke skutečnému poklesu tak v posledních letech dochází jen u počtu mladistvých pachatelů (- 241 osob ve srovnání s rokem 1999), počet dětí-pachatelů trestných činů do 15 let zůstává téměř totožný s rokem předchozím (+ 67 dětí), tj. stagnuje.

Vývoj počtu pachatelů dospělých a nedospělých (do 18 let) od roku 1989 je zpracován formou grafu v příloze 9 sborníku.

Graf 8

Věk známých pachatelů v roce 2000

Téměř stejný ve srovnání s rokem předchozím zůstává počet pachatelů do 18 let u násilné kriminality a mravnostní kriminality. Výrazněji poklesl zejména počet mladistvých pachatelů u majetkové kriminality. Naopak se zvýšil počet pachatelů majetkové kriminality ve věku do 15 let. Souvisí to mj. i s větší dostupností drahých věcí, které vlastní stále mladší děti – jejich potenciální oběti, konkrétně se jedná o mobily, značkovou obuv a oblečení, elektroniku včetně elektronických her apod., ale i vysokou finanční hotovost (např. měsíční kapesné vyšší než 1 000,- Kč není výjimkou). Když tuto „nabídku“ dáme do souvislosti se snižující se hranicí počátku návykového užívání drog a touhou stále mladších dětí vlastnit módní předměty pro zvýšení vlastní prestiže mezi vrstevníky atd. – tj. být „in“, pro což mají pochopení často i jejich vlastní rodiče, tak máme vysvětlení pro motivaci dětí vlastnit vyšší sumy peněz. Část dětí (těch z chudších rodin a značná část dětí z rodin s nedostatečnou výchovnou péčí bez ohledu na sociální vrstvu z níž pocházejí) se pak snaží získat peníze za každou cenu, tj. i za cenu zpočátku drobných krádeží v nejbližším okolí (doma, ve škole, v obchodech), tj. tam, kde riziko prozrazení je nejnižší a později, pokud nedojde ke korekci chování z vůle vlastní či následkem vnějšího zásahu, tak za cenu majetkové kriminality závažnějšího druhu např. opakovaných krádeží se škodou ve výši několika tisíc korun, ale i loupeží. V období adolescence pak takové jednání, které lze občas ještě označit jako mimořádné vybočení z jinak sociálně přijatelného způsobu chování dítěte, přechází

do delikventního chování, které již má charakter životního stylu delikventa-recidivisty. A změna životního způsobu dospělého jedince je už jevem dosti vzácným.

Pohybu počtu policíí evidovaných trestných činů obvykle odpovídá i pohyb počtu obětí trestných činů, evidovaných policíí jako tzv. objekty napadení – osoby. Jedná se o minimální počty osob poškozených především násilnou kriminalitou. Blíže k tématu viz dále uvedený článek dr. Martinkové – Oběti trestné činnosti v České republice v roce 2000.

Problematice obětí kriminality věnuje ze státních organizací v ČR pozornost snad jen náš Institut pro kriminologii a sociální prevenci, a to již od svého vzniku. Jsme garantem četných viktimologických výzkumů za ČR. Z nestandardních sestav vyžádaných od Policie ČR každoročně zpracováváme souhrnné přehledy, které zpětně poskytujeme MV ČR. Proto zde vysvětluji základní pojmy s kterými v přehledech o počtu obětí dále operujeme.

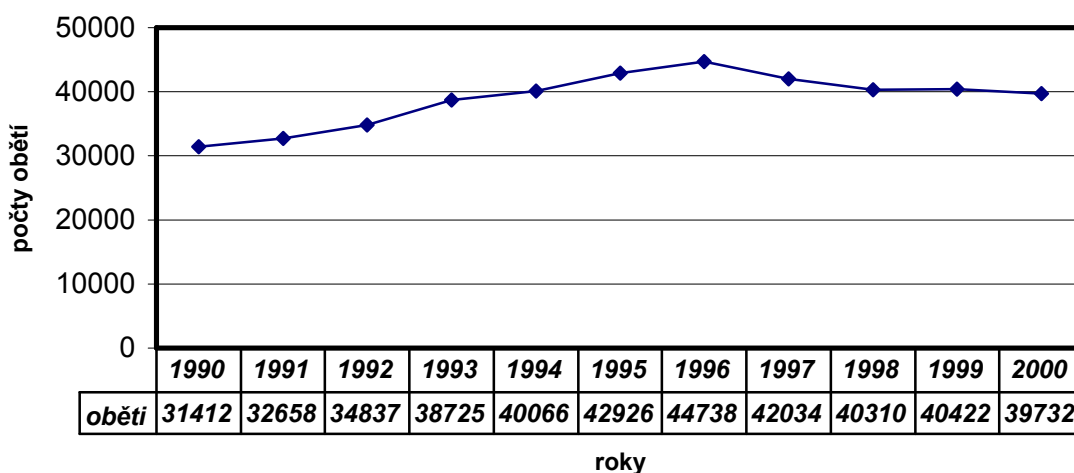
Především se jedná o pojem „**minimální počty obětí**“. Označení minimální počty je u nás užíváno proto, že z policejních údajů o každém evidovaném trestném činu lze zjistit jen některé údaje o tzv. objektu napadení, což mj. jsou i osoby. Pokud objektem napadení je jedna osoba (především u násilné a mravnostní trestné činnosti), tak zpracování souhrnných údajů včetně některých znaků jako je pohlaví, věk, sociální postavení atd. není problémem. Problémy však nastávají tam, kde objektem napadení nebyla jen osoba, ale např. především nějaká věc nebo kde objektem napadení bylo více osob. V prvním případě, protože jako objekt napadení je uváděn jen jeden objekt, nemusí být napadená osoba (zejména, když napadení nemělo žádné následky) vůbec statisticky podchycena, protože je jako objekt napadení označena např. věc. Ve druhém případě, kde je více obětí než jedna, jsou označeny jako objekt napadení – skupina osob s následujícím členěním: muž a žena, dva muži, dvě ženy, více mužů než dva a více žen než dvě a více osob rozdílného pohlaví (a tento údaj zatím odhadujeme z počtu takových skupin násobených 3). Proto souhrnný počet obětí u evidovaných trestných činů nelze přesně zjistit, avšak všechny statisticky vykazované objekty napadení –

osoby jsou minimálním počtem obětí evidované (a statisticky zpracovávají) kriminality.

Souhrnné údaje o obětech nejsou ve standardních sestavách Policie ČR vykazovány, ale v hodnocení kriminální situace v roce by nikdy neměly chybět. Proto i zde je uveden alespoň základní graf vývoje jejich počtu za poslední decenium.

Graf 9

Minimální počty napadených osob v letech 1990-2000

Nejen počet a skladba pachatelů a počet obětí trestné činnosti upozorňují, že současné společenské klima není ještě stabilizované, ale i stále rostoucí počet sebevražd. Proto a také proto, že Policie ČR ve svých ročenkách kriminality pravidelně publikuje (jako jediná instituce v ČR) krátký přehled o počtu a druhu sebevražd i o osobách sebevrahů, také my uvádíme přehled o počtu sebevražd v tomto sborníku.

Tab. 1

Sebevraždy
Česká republika - porovnání let 1989 - 2000

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Muži	976	903	833	796	706	752	752	769	888	989	1076	1130
Ženy	375	337	300	285	232	264	262	249	213	294	268	302
Celk.	1351	1240	1133	1081	938	1016	1014	1018	1101	1283	1344	1432

V roce 2000 spáchalo dle policejní evidence sebevraždu 1 432 lidí a to je nejvyšší počet od roku 1987. Tento počet představuje 14 sebevražd na 100 000 obyvatel. Jen pro srovnání uvádím starší údaje (ale pozor jsou ze zdravotnických statistik): nejvíce sebevražd na 100 000 bylo v ČR každoročně evidováno v letech 1945 až 1949 – 37 sebevražd. Nejméně v roce 1991 – 13 sebevražd na 100 000 obyvatel (konkrétně to bylo 1 337 sebevražd).

Také v roce 2000 nejčastěji sebevrahy byli muži – každoročně několikanásobně převyšují počet sebevrahů – žen. Pokud se jedná o věk, tak obvykle končí svůj život sebevraždou spoluobčané v tzv. středním věku – sebevrazi ve věku od 40 do 60 let tvoří cca 40 % ze všech sebevrahů v roce 2000. Mladší 20 let pak tvoří cca 4 % a starší 60 let – cca 30 %. Tím lze jen potvrdit známou zkušenost, že typickým sebevrahem bývá muž středního až staršího věku. Souvisí to i s důvody spáchání sebevraždy. Tam, kde tyto důvody bylo možno zjistit, převládají mezi nimi nemoci fyzické a nemoci duševní (u mužů i žen). Vysoké zastoupení mezi důvody mají i náhlé deprese a rodinné poměry. Rozdělení sebevrahů podle sociálního složení nemá vypovídací hodnotu s výjimkou jediného údaje, a to že téměř polovina ze všech sebevrahů byly osoby bez pracovního poměru. Takový podíl nesouladí s věkovým rozložením sebevrahů a bylo by zajímavé zjistit bližší podrobnosti o tomto jevu. Převažující způsob provedení sebevraždy je léta neměnný (oběšení) a pravděpodobně závisí především na pohlaví a věku sebevraha.

V příloze 10 sborníku je uveden ještě další soubor údajů dokreslujících fakt, že klima v České republice není stabilizované ani při srovnání s ostatními státy. Jedná se o

srovnání počtu vězněných osob v jednotlivých evropských státech a vybraných mimoevropských státech v poměru k počtu trvale tam žijících obyvatel. Z cca 50 vybraných států zaujímá ČR „čestné“ přední místo – v roce 2000 – desáté, za Moldávií a Rumunskem. Pokud jde o blízko naší republiky položené evropské státy, tak již druhé hned za Ukrajinou – srov. graf v příloze 11 sborníku.

Závěr rozšířený o pojednání o kriminální statistice zpracovávané policií :

V zahraničí není hodnocení kriminality v roce předchozím věnována taková pozornost jako u nás. Ani ze strany vedoucích představitelů států nebo policie, ani ze strany médií. V převážné většině zemí je však každoroční hodnocení úrovně kriminality prováděno a jeho výsledky publikovány jak veřejnými sdělovacími prostředky, tak v odborném tisku či resortních běžně dostupných statistických přehledech. Bývá to však převážně mnohem později než u nás: nejdříve v pololetí roku, většinou však koncem roku následujícího hodnocenému období.

Tento zdánlivě menší zájem o úroveň kriminality je v cizině způsoben především tím, že nikde v okolních evropských (konkrétně západoevropských) státech nedošlo v posledním desetiletí k tak radikálnímu nárůstu počtu trestných činů jako v ČR. Neplatí to však paušálně: výjimku tvoří SRN (tam se počet evidovaných trestných činů zvýšil 1,5 x a je zdůvodňován připojením tzv. nových zemí – dřívější NDR). Nejvyšší nárůst v posledním desetiletí ze západoevropských zemí zaznamenala Belgie - více než trojnásobný. Toto radikální zvýšení je zdůvodňováno kriminalitou cizinců a tranzitních emigrantů a jejich vysokým poměrem k počtu občanů Belgie. Také v roce 1994 provedená změna v systému belgické kriminální statistiky určitě ovlivnila zvýšení počtu tam evidovaných trestných činů. Vysoký nárůst trestné činnosti je charakteristický pro postkomunistické Maďarsko (téměř trojnásobný) a Polsko (téměř dvojnásobný). Uváděné důvody skokového nárůstu kriminality v těchto státech jsou totožné s našimi.

Při srovnání dostupných údajů¹ o trestných činech evidovaných policií jednotlivých zemí z roku 1989 a 1998 lze konstatovat, že k poklesu v absolutních počtech trestných činů došlo jen ve Skotsku, Dánsku a Španělsku a z neevropských v USA. Ve všech ostatních státech došlo k většímu či menšímu nárůstu kriminality, včetně neevropských států: tj. i v Austrálii, Kanadě, Japonsku, Novém Zélandu, Jižní Africe. Avšak i v těchto státech byly prováděny zásahy do kriminální statistiky související se změnami v trestních zákonech jednotlivých zemí, a proto některé změny lze vysvětlit především kriminalizací nových sociálně patologických jevů (především se to týká skutků v našem trestním zákonodárství označovaných jako hospodářské trestné činy, počítačová kriminalita, drogová kriminalita, porušování autorských práv atp.).

Samostatnou kapitolou při mezinárodním srovnání struktury a dynamiky kriminality je pro ČR trestná činnost na území Slovenska. Po oddělení obou států (do té doby počet trestných činů i stíhaných pachatelů v SR zhruba odpovídal třetině všech v Československu evidovaných trestných činů a známých pachatelů), konkrétně od roku 1993, dochází k velmi rozdílnému vývoji kriminality v SR a v ČR, alespoň z povrchního pohledu na policejní statistiky o kriminalitě obou zemí. To, že dle statistik o kriminalitě, nedošlo v SR v posledních 10 letech ke srovnatelnému skokovému nárůstu kriminality jako v ČR, bylo ovlivněno především faktem, že u mnoha trestných činů, kde nezbytným znakem jejich odlišení od přestupku je jimi způsobená **škoda** (označená v tr.zák. jako **nikoli nepatrná**)², hranice této škody v SR činila v posledních letech 8 000,- Sk a v ČR 2 000,- Kč. Tedy **v SR škoda nikoli nepatrná musela dosáhnout nejméně 8 tis. Sk a v ČR nejméně 2 tis. Kč, aby určitý především majetkový trestný čin mohl být odlišen od korespondujícího přestupku.**

Uvedené kritérium (hranice způsobené škody) se mění, jak známo, v závislosti na vývoji zákonem stanovených nejnižších měsíčních mezd (stejně v SR jako v ČR), přičemž výše této nejnižší měsíční mzdy je základním násobkem různých označení škod způsobených trestným činem: škoda nikoli nepatrná je tak v souladu s vykládacím

¹ Barclay, G.C., Tavares, C.: International comparisons of criminal justice statistics 1998, Home Office statistical Bulletin, Issue 04/2000

² srov. § 89, odst. 11 tr.zák.

pravidlem **dvojnásobkem škody z předchozí právní úpravy** (platné v ČR do roku 1994), ve které byla škoda nikoliv nepatrná **stanovena jako polovina nejnižší měsíční mzdy**. Dnes (a to od roku 1994) tato hranice činí nejméně 2 000 Kč. Blíže viz § 89 odst. 11 tr.zák. (Jelínek, J. a Sovák, Z.: Trestní zákon a trestní řád, 14. aktualizované vydání novelizovaných kodexů s poznámkami a judikaturou podle stavu k 1.9.2000, s. 108, 109.) Od 1.1.2001 byla sice nejnižší mzda v ČR zvýšena na 5 000,- Kč, ale aby se hranice škody nikoli nepatrně přizpůsobila této skutečnosti, musela by tato úprava být stanovena nařízením vlády.

A tak přesto, že i v SR ještě platí trestní zákon z dob Československa (č.140/1961 Sb.), stejně jako u nás mnohokrát novelizovaný, tím, že slovenský zákon o minimální mzdě č. 90/1996 Zb. ve znění dalších novel stanovil výšku minimální mzdy na 4 000,- Sk, současně ovlivnil stanovení hranice „**škody nie nepatrnej**“, která dle ustanovení trestního zákona SR **je dvojnásobkem minimální mzdy**, a ta tak představovala nejméně 8 000,- Sk, tj. **čtyřnásobek hranice uplatňované v ČR**. S účinností od 1.10.2000, kdy v souladu se zákonem Národní rady SR byla vládním nařízením č. 298/2000 výška minimální mzdy upravena na 4 400,- Sk se tato hranice zvýšila na **8 800,-Sk**. Je tak zjevné, že mnoho deliktů označovaných v ČR jako trestné činy a evidovaných v policejní statistice ČR, je v SR označeno jako přestupky a jako takové nejsou ve statistice kriminality SR vykazovány. A lze tak vysvětlit i skutečnost, proč v ČR od roku 1989 vzrostl počet evidovaných trestných činů na více než trojnásobek a v SR (v podobných podmínkách) jen na necelý dvojnásobek : z cca 46 tis. trestných činů evidovaných na území SR v roce 1989 na cca 89 tis. trestných činů evidovaných v SR v roce 2000.

Pokud srovnáme v obou republikách výskyt trestných činů, jejichž skutkové podstaty nezávisí na výši způsobené škody, tak rozdíly ve vývoji kriminality nejsou výrazné. Např. v roce 2000 bylo v SR evidováno 13 459 násilných trestných činů a v ČR 21 996 násilných trestných činů. Násilné trestné činy spáchané v SR by tak představovaly více než třetinu (téměř 40 %) ze všech násilných trestných činů spáchaných na území bývalého Československa. Pokud jde o majetkovou trestnou činnost, tak naopak: v SR v roce 2000 evidovaných 52 923 trestných činů majetkové

povahy by představovalo necelých 16 % ze všech majetkových trestných činů hypotetického Československa.

Kdyby v ČR byla uskutečněna úprava, o které mj. uvažoval bývalý ministr spravedlnosti Motejl, která by se přizpůsobila nejnižší minimální mzdě, platné od 1.1.2001, tj. hranice škody nikoli nepatrné by se zvýšila na 5 000,- Kč, došlo by v ČR k nevídanému poklesu evidované kriminality o několik desítek tisíc trestných činů ročně a tím i k radikálnímu poklesu počtu stíhaných pachatelů. V případě změny hranice na dvojnásobek nejnižší měsíční mzdy v ČR (tj. při uplatnění stejného pravidla jako v SR) zvýšila by se hranice škody nikoli nepatrné ze současných 2 000,- Kč na 10 000,- Kč.

Současně na tomto příkladu lze názorně dokumentovat, jak důležitý je zasvěcený komentář u statistik o kriminalitě, především pak při mezinárodním srovnání. A že bez seriózní analýzy nelze činit ze statistických údajů dalekosáhlé závěry a na jejich základě prosazovat opatření, která vlastně ani nemohou být účinná, protože neodpovídají skutečnosti či dokonce občas bývají s ní i v rozporu.

Pro účely mezinárodního srovnání úrovně kriminality jednotlivých států je téměř vždy užívána statistika policie o evidovaných trestných činech, ale srovnání nebývá prováděno v absolutních číslech, ale je užíván tzv. index kriminality nebo koeficient kriminality, vycházející ze vztahu počtu evidovaných trestných činů, stíhaných pachatelů či vězňených osob k počtu všech k trvalému pobytu v určité zemi hlášených obyvatel nebo trestně odpovědných obyvatel (obvykle na 100 tis., 10 tis. nebo na 1 tisíc obyvatel).

Kromě toho v některých státech jsou do policejních statistik o kriminalitě zahrnovány i skutky při nichž nebyl porušen trestní zákon, ale některé jiné zákony (např. dopravní nebo tzv. drogové) nebo byly dokonce porušeny některé místní vyhlášky a nařízení, příp. i skutky u nás trestané maximálně pokutou (opakované drobné krádeže v obchodech, vandalství, opakované jízdy MHD načerno, špatné zacházení se zvířaty apod.). Proto indexy kriminality některých států jsou ve srovnání s ČR velmi vysoké, přesto, že kriminalita dle našich měřítek je tam velmi nízká.

Kromě základních údajů o počtu trestných činů a počtu stíhaných pachatelů obecně a podle jednotlivých druhů trestných činů či skupin trestných činů zvláště, které jsou převážně poskytovány a jejich správnost garantována nejvyššími policejními orgány, je na úroveň kriminality ve státě obvykle usuzováno i z jiných než policejních statistik.

Potřeba ověřování kriminálních statistik policie srovnáním s informacemi z jiných zdrojů vznikla mj. též proto, že počet policií evidovaných trestných činů a stíhaných pachatelů přímo závisí právě na mnoha dalších činitelích, o nichž se obvykle při vyhlášení základních statistických údajů o kriminalitě nehovoří a tak statistickými čísly vytvořený obraz o úrovni kriminality na určitém místě a v určitém čase může být skutečnosti značně vzdálen.

Zveřejňované informace o úrovni kriminality přímo závisí především na tom:

1. **Jaké jednání v tom kterém období označuje platný trestní zákon jako trestný čin.** Změny v čase mohou být značné – srov. např. dřívější kriminalizaci příživnictví, homosexuality atd. Také výše diskutovaná zákonem stanovená hranice způsobené škody a hranice trestní odpovědnosti pachatelů mají značný dopad na kriminální statistiky. Značné odlišnosti v národních trestních zákonech existují např. ve výkladu nedbalostních trestných činů a v řazení jednání se zaviněním z nedbalosti do kriminální statistiky policie.
2. Neméně závislé jsou statistické údaje o kriminalitě na **způsobu sběru statistických dat o trestných činech a pachatelích** (např. zda jsou evidovány všechny jednotlivé skutky (útoky), či jen činy, které naplňují skutkovou podstatu trestného činu včetně tzv. pokračujícího trestného činu). Týká se to především sérií kapesních krádeží, krádeží vloupáním do bytů a chat. Např. v ČR a SR tam, kde je tato série označena jako pokračování v trestném činu (též jako jednočinný souběh trestných činů), je ve statistice

policie zaznamenán jeden trestný čin. Ve statistikách policie mnoha dalších států však počet vykazovaných kriminálních činů představuje, v tomto případě, počet jednotlivých útoků proti jednotlivým objektům nebo (např. v SRN) počet trestným jednáním napadených objektů (včetně obětí trestných činů).

3. A nakonec závisí **těž na způsobech souhrnného zpracování získaných statistických dat**: na kvalitě užitých metodik, na účinnosti kontroly správnosti sumarizovaných dat a vyloučení jejich dublování a zájmové manipulace s nimi (např. v zájmu výslednosti posuzované s pomocí čárkovacího systému) **a na následné**, bohužel často i zvykové či politickým přístupem motivované, **interpretaci** získaných dat oficiálními představiteli vládních orgánů, především pak samotné policie.

Mimo uvedené oficiální údaje však značný vliv na hodnocení kriminality obecně (v určitém čase a na určitém území) mají obvykle ještě následující jevy:

- a) především tušený **rozsah tzv. latentní (nezjištěné, neohlášené – tj. policií příp. jinými orgány činnými v trestním řízení nevidované kriminality)**,
- b) **výskyt všech tzv. sociálně negativních** (sociálně patologických, sociálně deviantních apod. označovaných) **jevů** v hodnocené oblasti v určeném časovém období (např. rozsah výskytu drogové závislosti, prostituce, hazardního hráčství, deliktů osob ze zákona trestně neodpovědných např. z důvodu věku a dalších soudně netrestných deliktů – např. dopravních a majetkových přestupků, přestupků proti veřejnému pořádku), ale i výskyt jevů, jejichž důsledkem je devastace vnějšího prostředí (budov, veřejných zařízení jako např. telefonních automatů a dopravních prostředků, veřejné zeleně atd.) a nárůst verbální agrese mezi lidmi.
- c) **rozsah neobjasněné kriminality**, tj. kriminality, jejíž jednotlivé skutky policie sice eviduje, ale u které nebyl zjištěn pachatel, příp. nebyl usvědčen, a

proto nebyl nikdo obžalován, příp. odsouzen,

d) srovnání s výskytem a úrovní trestné činnosti v okolních státech nebo s předchozím vývojem na stejném území,

e) postoj k dostupným statistickým údajům orgánů činných v trestním řízení a jejich oficiální interpretaci domácích, příp. zahraničních médií.

V ČR je přístup k interpretaci statistických údajů o kriminalitě velmi povrchní, spíše novinářský a analýza stavu kriminality, potvrzení pravdivosti uváděných zahraničních údajů či dokladování (věcná argumentace) některých tvrzení nebývá vůbec požadováno. Např. i oficiálně prezentované srovnání statistik o kriminalitě různých států zásadně neobsahuje odkazy na základní zákony a předpisy, ze kterých se v každém státě odvozuje označení určitých skutků jako soudně trestné delikty ani informace, zda ve srovnávaných statistikách jsou obsahy srovnávaných znaků (např. znaky trestného činu) totožné a tam, kde se liší, tak v čem.

Jedním z důsledků nedostatečné analýzy statistických dat o kriminalitě bývá i každoroční lednové „hodnocení“ kriminality v uplynulém roce. Bohužel, jde zpravidla jen o konstatování, kde došlo ke zvýšení počtu trestných činů a kde je počet naopak nižší, ale chybí kvalifikované sdělení pravděpodobných příčinných vlivů, limitujících statistikou podchycený stav a druhové rozložení kriminality. Hodnocení nikdy neobsahuje informace, zda v průběhu posledního období došlo k legislativním změnám v trestním zákoně nebo trestním řádu, které by ovlivnily základní statistické ukazatele nebo způsob jejich sběru, ale ani informace o proběhlé amnestii či o dalších legislativních změnách (v daňových zákonech, obchodních zákonech, sociálních zákonech, ale též např. i informace o změnách podmínek při pojišťování majetku). Tj. všechny informace, které v konkrétním období více či méně ovlivnily výsledek hromadného zpracování policií evidovaných trestných činů, počet stíhaných pachatelů, ale i počet přestupků, které nejsou v kriminální statistice vykazovány.

Podrobnější analýzu úrovně kriminality v hodnoceném období, zpracovávanou již jako pokus o víceresortní pohled na tento negativní společenský jev, obsahuje až v průběhu prvního pololetí zveřejněná tzv. Zpráva o bezpečnostní situaci (konkrétně Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky v roce...), zpracovávaná Ministerstvem vnitra ČR i za ostatní resorty státní správy. Tato zpráva je však určena především k informování vládních a správních orgánů zejména s důrazem na vyhodnocení práce jednotlivých složek Ministerstva vnitra a teprve od roku 1999 je přístupna i širší odborné veřejnosti, a to prostřednictvím internetu.

Nelze jinak, než znovu zalitovat, že žádná zpráva neobsahuje odhad pro posuzování skutečné kriminality nezbytný, tj. kvalifikovaný odhad latentní kriminality. Latentní (skrytá, černá apod. označovaná) kriminalita, je přitom kriminalitou prokazatelně existující a spolu s ostatními výše vyjmenovanými jevy, nezmapovanými policejními formuláři a statistikou, je dnes téměř všudypřítomná a tak často má rozhodující vliv na pocit bezpečí občanů (či spíše pocit ohrožení) než oficiální pozitivní hodnocení práce policie v médiích, doplněné čísly kriminální statistiky. A spíše než oficiální zhodnocení kriminality se právě pocity nakonec promítají do veřejného hodnocení funkčnosti policie a trestní justice.

Proto by ani Policie ČR neměla tam, kde se jedná obecně o kriminalitě, argumentovat jen vlastními statistikami, které často mohou být úspěšně zpochybněny, ale popisovat kriminalitu v celé její složitosti, jako jev, který policie sice monitoruje a snaží se ovládnout, ale kde úspěšnost zásahů i zodpovědnost za dílčí neúspěchy závisí na mnoha jiných činitelích mimo dosah policie, na komplexnosti přístupu celé společnosti k negativním (asociálním a antisociálním) jevům.

A nemůže proti argumentům, že značná část obyvatel poškozených kriminalitou kriminální skutky vůbec neohlašuje, proti úvahám o skryté kriminalitě, často však médií veřejně prezentované, postavit jako téměř jediný argument potvrzující úspěšnost práce policie, lehce zpochybnitelnou, hloupou a stále opakovanou frázi o téměř 100 % objasněnosti hospodářských trestných činů.

O co lepší je veřejné přiznání resortu vnitra ke zvyšující se trestné činnosti policistů doplněné o výzvu žádající veřejnost o spolupráci při jejím odhalování. V takovém případě pak lze uvěřit, že při vyhledávání, analýze a postihu tohoto kriminálního jevu bude uplatňován seriózní přístup kompetentních složek a navrhovaná opatření budou vycházet z analýzy skutečného stavu, a proto budou mít větší naději na účinnost než opatření proti hospodářské kriminalitě.

Dopad sociálně-ekonomického jevu (nezaměstnanosti) na kriminalitu

Ing Vladimír Baloun

Nárůst kriminality, pozorovaný po roce 1989, musí mít své kvantifikované příčiny – v kriminologii jsou označovány jako kriminogenní faktory. Vedle naprosto, nebo jen velice obtížně kvantifikovatelných příčin, jakým je např. společenské klima (nepochybně jde o kriminogenní faktor, z něhož vyplývá nedodržování jak nepsaných pravidel, tak přímo zákonů – je však nicméně statisticky nevyčíslitelný), dále kvalita, resp. Nekvalita legislativy (např. původní zákon o spořitelních a úvěrových družstvech nepochybně umožnil páchaní trestné činnosti proti těmto institucím) apod., současně ovšem je nutno dodat, že uváděné příklady jsou spojovány spíše se sofistikovanějšími formami kriminality (zejména s oběma formami ekonomické kriminality). Lze připustit, že tolerance excesů privatizace, negativní vzory typu Kožený (Harvardské fondy), Komanický (Česká Banka), Baron (Moravia Banka) a v poslední řadě pády spořitelních a úvěrových družstev bez odpovídajícího a hlavně rychlého potrestání viníků nutně mají vliv na již zmíněné společenské vědomí (klima). Úkol, který stojí před kriminologickým výzkumem, je tedy zřejmý: vyspecifikovat kvantifikovatelné příčiny kriminality s cílem je pokud možno eliminovat.

Jako kriminogenní faktor lze uzнат míru chudoby (měřené nezaměstnaností) – je taktéž používána v zásadě reciproká hodnota, tedy míra bohatství, měřená vybaveností obyvatel nákladnějším spotřebním zbožím (osobní automobily apod.). Tento ukazatel však ve specifických podmínkách ČR podle mého názoru nelze použít vzhledem k tomu, že v uplynulých 10ti letech došlo ke „zchudnutí“ regionů, které měly před rokem 1989 nadprůměrné výdělkové možnosti: jde zejména o kraje severomoravský, severočeský, částečně o kraj západočeský a region kladenský. Rozmístění zejména prvovýroby (uhlí) a výroby oceli a těžkého strojírenství v těchto regionech (všechny tyto průmyslové obory byly v minulosti preferovány) přispěly k tomu, že vybavenost obyvatelstva v těchto regionech je stále ještě na vysoké úrovni a statistika zřejmě nebude rozlišovat rok nabytí např. osobního automobilu. Současně je nutno připustit, že i (do jisté míry neopodstatněná) nerovnost příjmů domácností, která byla snad nutná či

pochopitelná po letech mzdové nivelizace a stírání rozdílů (hraničí až s preferováním) mezi fyzickou a duševní prací, může rovněž mít negativní náboj s dopadem na kriminalitu. Sociologové a ekonomové různých škol se přou o to, zda velká příjmová diferenciací přispívá kladně či záporně k ekonomickému růstu. V současné době převládá spíše názor, že příliš mnoho nerovnosti škodí a že podmínkou ekonomické výkonnosti je naopak příjmová vyrovnanost. Tento názor zastávají i mezinárodní instituce neoklasicky vzdělaných ekonomů typu Světová banka a MMF. V ČR jsme (z pochopitelných důvodů, o nich je zmínka výše) svědky zatím prohlubujícího se trendu příjmové diferenciací, což ukazují oficiální statistická čísla.

Příjmy 75% zaměstnanců se pohybují v rozpětí měsíčně od 7 000 Kč do 13 000 Kč, zatímco více než 20 000 Kč měsíčně dostává cca 14% zaměstnanců. Současně 3,5% zaměstnanců má měsíční příjem za svou práci menší než 6 000 Kč.

Je tedy přirozeně otázka, nakolik průměrný (statisticky vypočtený) příjem stačí uspokojit potřeby za stavu inflace a za situace odbourávání různých regulací (nájemné, ceny plynu, elektřiny apod.). I toto je – podle mého názoru – nejen překážka ekonomické výkonnosti (viz výše), ale i možný kriminogenní faktor.

Je známo, že podíl „krajské“ kriminality na celkové kriminalitě¹ (podle počtu zjištěných trestných činů) je v obou severních krajích (severočeském a severomoravském) nejvyšší. Současně jde o regiony, které (jak je uvedeno výše) jsou postiženy nejvyšší nezaměstnaností v rámci celé ČR (viz tabulka č.1). Z toho vznikla naše **hypotéza o vzájemné souvislosti obou ukazatelů, tedy že mezi nimi existuje relevantní vztah.**

¹ Z tohoto konstatování se vymyká Praha (nejvyšší míra kriminality a současně nejnižší nezaměstnanost, to zjevně vyplývá z atypických podmínek metropole, která přitahuje kriminální živly (lákané zřejmě anonymitou) a která má současně značný podíl bohatých.

Tab. č.1**Obecná míra nezaměstnanosti v ČR (v %)**

Kraj	1995	1997	1998	1999
Praha	2,3	2,7	3,6	4,2
Středočeský	3,5	3,9	6,2	8
Jihočeský	2,3	4,1	5	6,7
Západočeský	3,1	5,1	6,5	7,1
Severočeský	6,5	9	12	13,5
Východočeský	3	4,2	6,5	7,4
Jihomoravský	3,1	4,4	6,4	8,7
Severomoravský	4,9	8,2	10	13
ČR	3,7	5,4	7,3	9

(Statistická ročenka ČR 2000, ČSÚ Praha)

Další tabulka ukazuje zjištěnou celkovou kriminalitu podle údajů Policejního prezidia.:

Tab. č. 2

Kraj - celková kriminalita (zjištěno)²	2000
Praha	106974
Středočeský	45463
Jihočeský	20037
Západočeský	27944
Severočeský	46360
Východočeský	28600
Jihomoravský	55159
Severomoravský	60932
Celkem	391469

(Statistika kriminality na území ČR – rok 2000, Policejní prezidium ČR)³

Aby bylo možno porovnat oba ukazatele (tedy míru nezaměstnanosti a celkovou kriminalitu, provedl jsem propočítání míry kriminality (koeficient skutků na obyvatele kraje) a oba údaje zahrnul do grafu⁴:

² jde o policií evidovanou trestnou činnost

³ Ačkoli jde o porovnání dvou různých let (tedy 1999 a 2000 – novější údaje z ČSÚ nejsou k dispozici), trendy jsou natolik stálé, že tento metodologický nedostatek není na závadu z hlediska účelu.

⁴ Použil jsem kombinovaný graf s dvěma osami, aby bylo možno vysledovat souvislost mezi jevy.

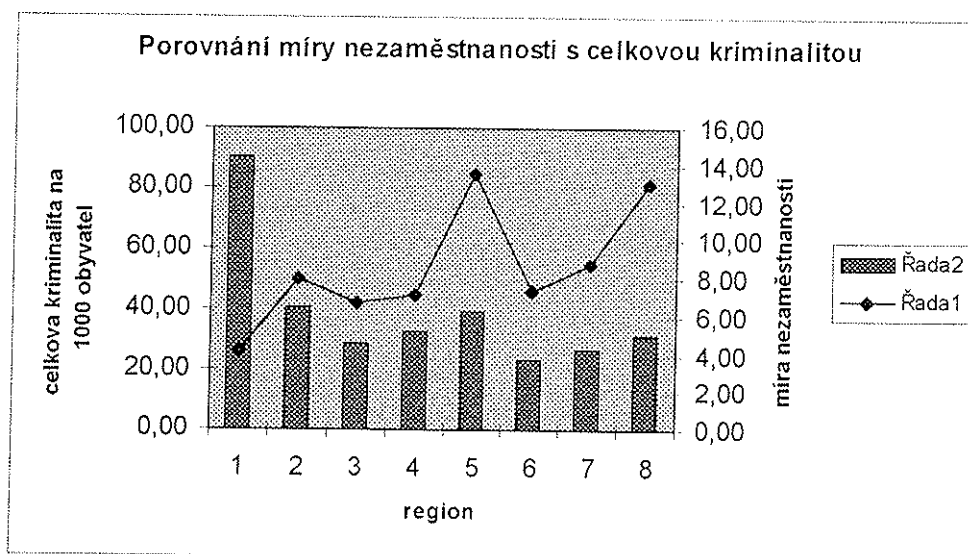
Tab. č. 3

Propoččet celkové kriminality na 1000 obyvatel regionu

Region	počet tr.činů	počet obyvatel	tr.činy/1000 obyvatel	míra nezaměstnan. v %
Praha	106974	1186855	90,13	4,2
Středočeský	45463	1111354	40,91	8
Jihočeský	20037	699866	28,63	6,7
Západočeský	27944	856693	32,62	7,1
Severočeský	46360	1180694	39,27	13,5
Východočeský	28600	1231459	23,22	7,4
Jihomoravský	55159	2049640	26,91	8,7
Severomoravský	60932	1961537	31,06	13
Celkem	391469	10278098	x	x

Po zakreslení obou hodnot (tedy míry nezaměstnanosti a míry celkové kriminality) do grafu č. 1 lze pozorovat, že se (s výjimkou Prahy) obě křivky vyvíjí obdobně.

Graf č. 1

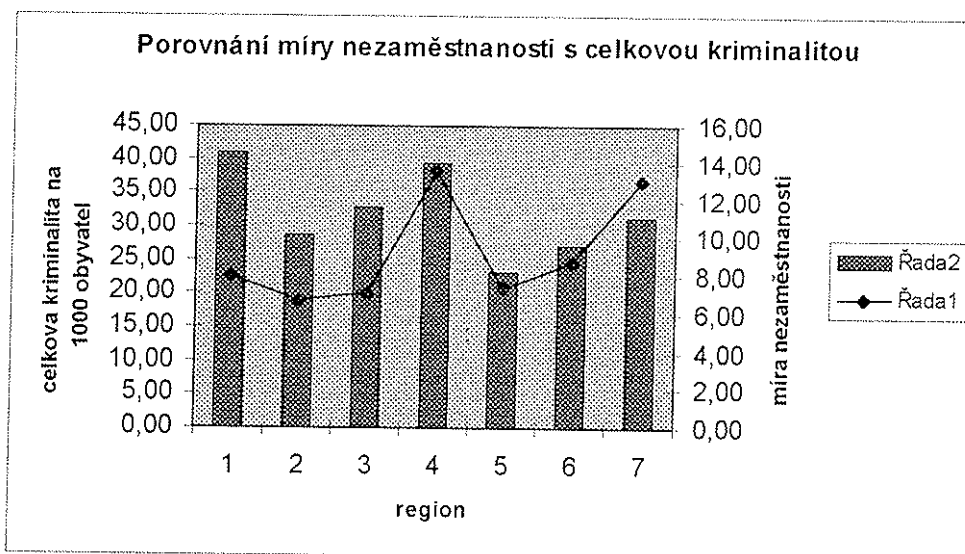
Řada 1 – míra nezaměstnanosti

Řada 2 – míra celkové kriminality

Osa X: kraj (1-Praha, 2-Středočeský, 3-Jihočeský, 4-Západočeský, 5-Severočeský, 6-Východočeský, 7-Jihomoravský, 8-Severomoravský)

Identický graf s vyloučením údajů za Prahu

Graf č. 2

Osa X: Kraj (1-Středočeský, 2- Jihočeský, 3-Západočeský, 4-Severočeský, 5-Východočeský, 6-Jihomoravský, 7-Severomoravský)

Po provedení korelační analýzy (funkce programu Excel) vyšla v prvním případě (tedy včetně Prahy) hodnota $-0,44652$ (tedy žádná závislost), v druhém případě (s vyloučením Prahy) však korelační koeficient dosáhl hodnoty $+0,38754$, což naznačuje, že určitá závislost mezi oběma jevy existuje, byť i nebyla nijak velká (korelační koeficient nabývá hodnot od -1 až $+1$ podle zjištěné závislosti (-1 žádná, $+1$ velmi těsná)).

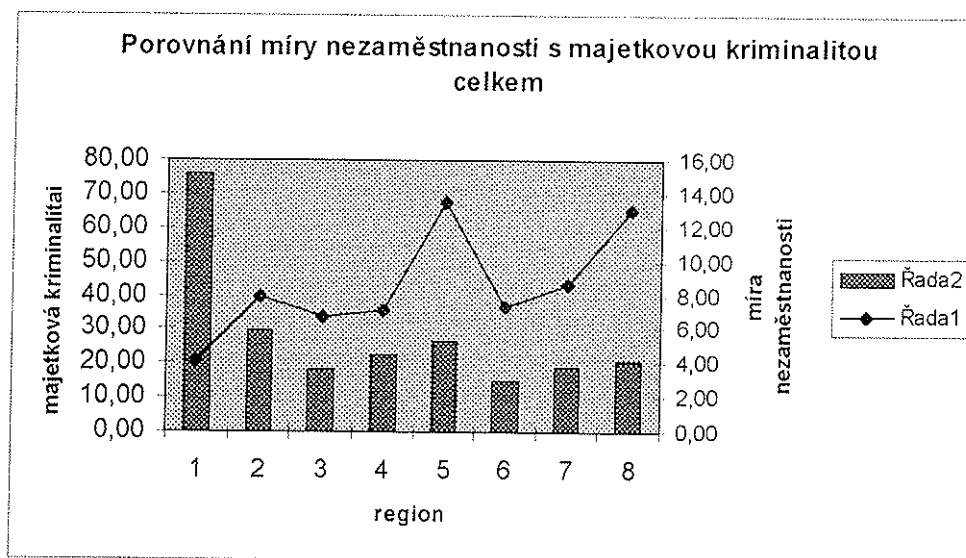
Dalším krokem je porovnání jednotlivých typů kriminality – podle **výchozího předpokladu, že zejména majetková kriminalita** bude mít podstatně vyšší závislost na míře nezaměstnanosti.

Tab č. 4

Propočet majetkové kriminality celkem na 1000 obyvatel regionu

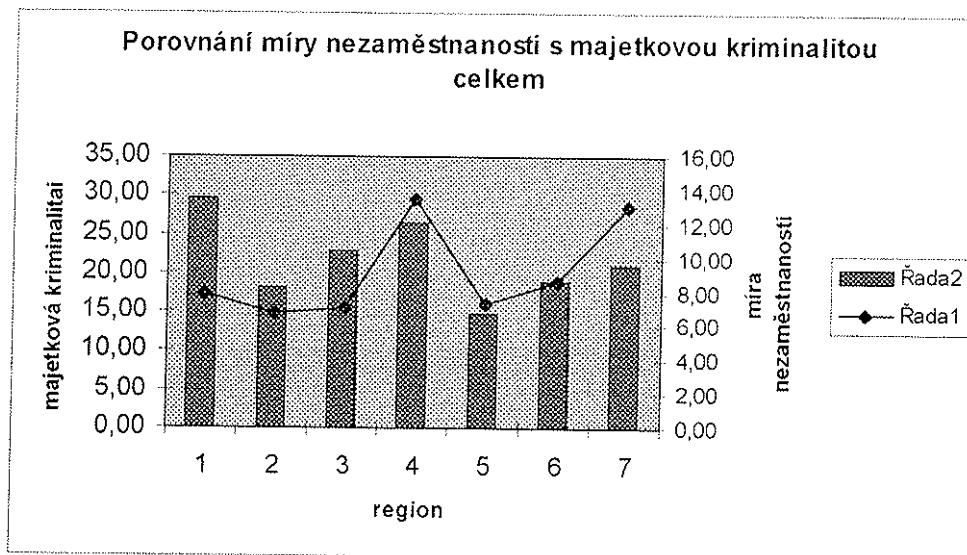
Region	počet tr.činů	počet obyvatel	tr.činy/1000 obyvatel	míra nezaměstnanosti v %
Praha	90058	1186855	75,88	4,2
Středočeský	32790	1111354	29,5	8
Jihočeský	12732	699866	18,19	6,7
Západočeský	19461	856693	22,72	7,1
Severočeský	31271	1180694	26,49	13,5
Východočeský	18061	1231459	14,67	7,4
Jihomoravský	38707	2049640	18,88	8,7
Severomoravský	41195	1961537	21	13
Celkem	284275	10278098	x	x

Graf č. 3

Identický graf s vyloučením Prahy

Graf č. 4

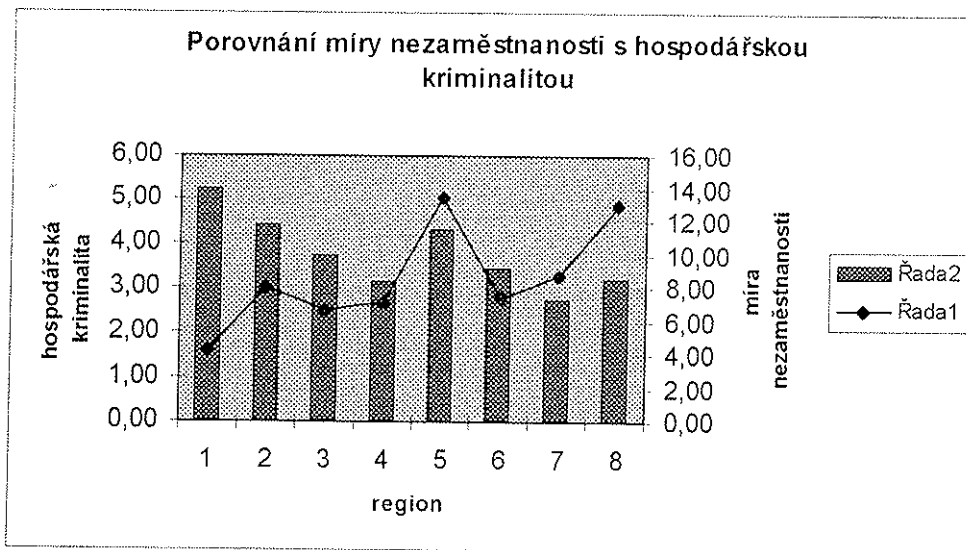

Tab. č. 5

Propoččet hospodářské kriminality celkem na 1000 obyvatel regionu

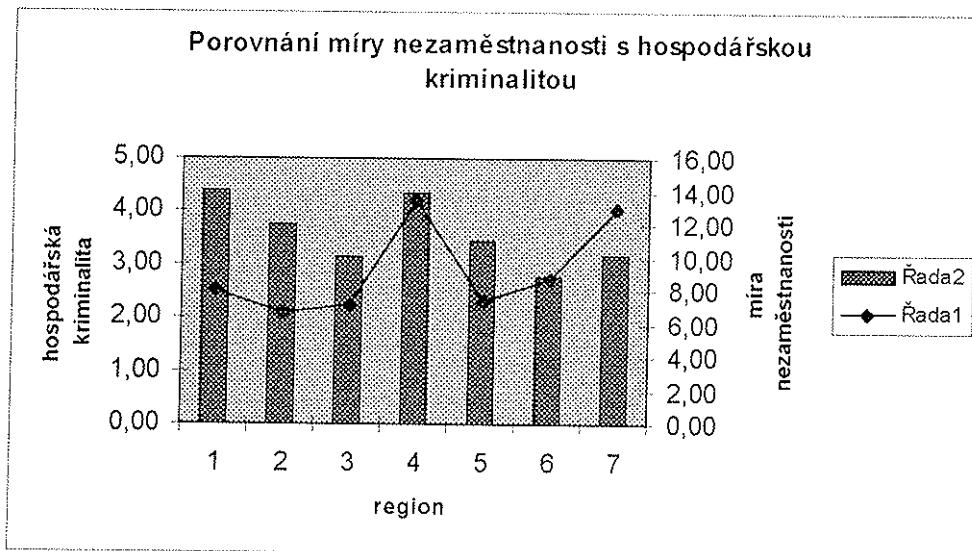
Region	počet tr.činů	počet obyvatel	tr.činy/1000 obyvatel	míra nezaměstnanosti v %
Praha	6188	1186855	5,21	4,2
Středočeský	4894	1111354	4,4	8
Jihočeský	2613	699866	3,73	6,7
Západočeský	2689	856693	3,14	7,1
Severočeský	5122	1180694	4,34	13,5
Východočeský	4243	1231459	3,45	7,4
Jihomoravský	5632	2049640	2,75	8,7
Severomoravský	6251	1961537	3,19	13
Celkem	37632	10278098	x	x

Graf č. 5

Identický graf s vyloučením Prahy

Graf č. 6

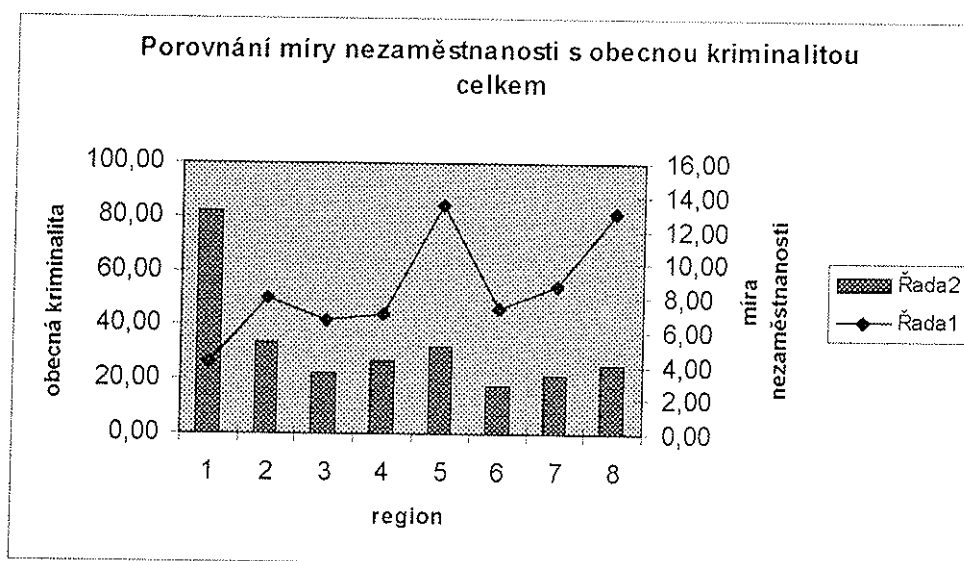

Tab. č. 6

Propočet obecné kriminality celkem na 1000 obyvatel regionu

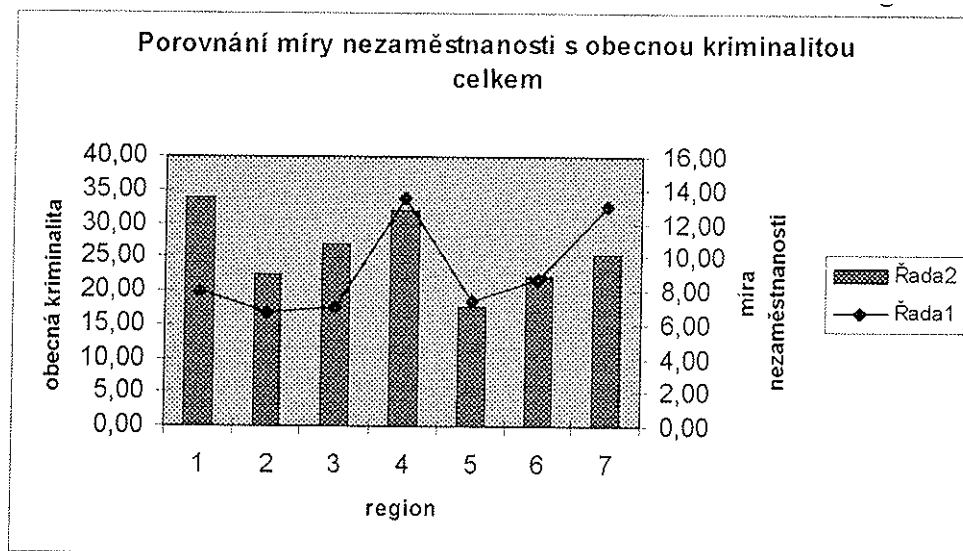
Region	počet tr.činů	počet obyvatel	tr.činy/1000 obyvatel	míra nezaměstnanosti v %
Praha	97494	1186855	82,14	4,2
Středočeský	37379	1111354	33,63	8
Jihočeský	15755	699866	22,51	6,7
Západočeský	22996	856693	26,84	7,1
Severočeský	37545	1180694	31,8	13,5
Východočeský	21830	1231459	17,73	7,4
Jihomoravský	45086	2049640	22	8,7
Severomoravský	49904	1961537	25,44	13
Celkem	327989	10278098	x	x

Graf č. 7

Identický graf s vyloučením Prahy

Graf č. 8

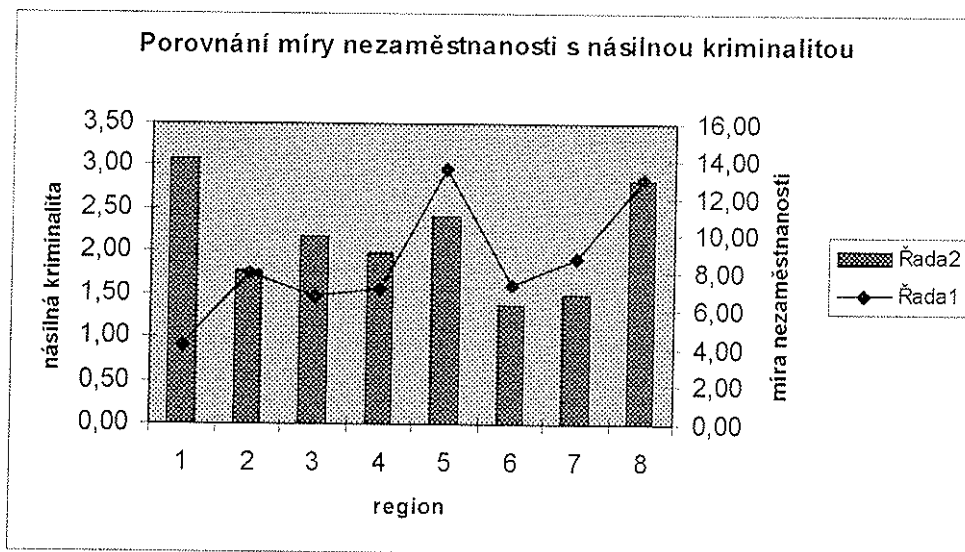

Tab. č. 7

Propoččet násilné kriminality celkem na 1000 obyvatel regionu

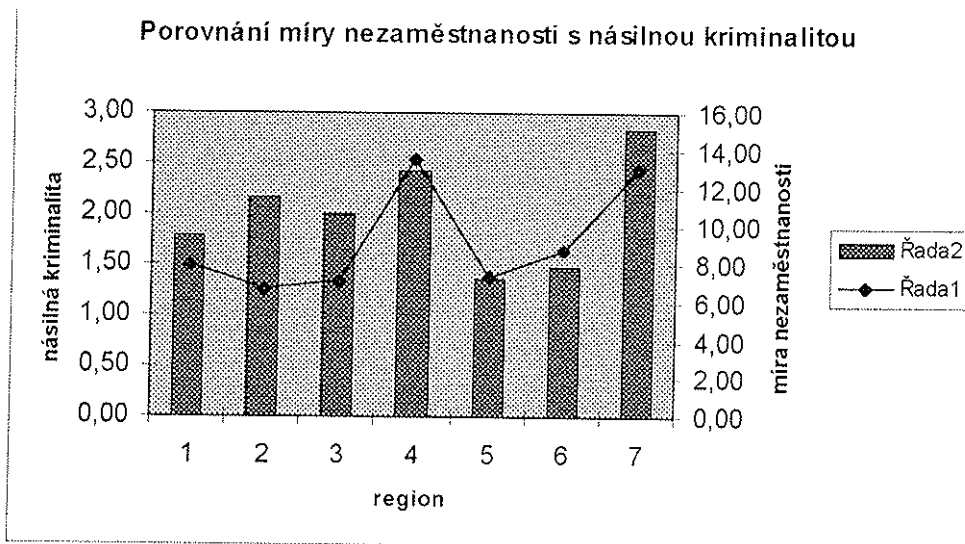
Region	počet tr.činů	počet obyvatel	tr.činy/1000 obyvatel	míra nezaměstnanosti v %
Praha	3650	1186855	3,08	4,2
Středočeský	1981	1111354	1,78	8
Jihočeský	1516	699866	2,17	6,7
Západočeský	1705	856693	1,99	7,1
Severočeský	2851	1180694	2,41	13,5
Východočeský	1684	1231459	1,37	7,4
Jihomoravský	3049	2049640	1,49	8,7
Severomoravský	5560	1961537	2,83	13
Celkem	21996	10278098	x	x

Graf č. 9

Identický graf s vyloučením Prahy

Graf č. 10

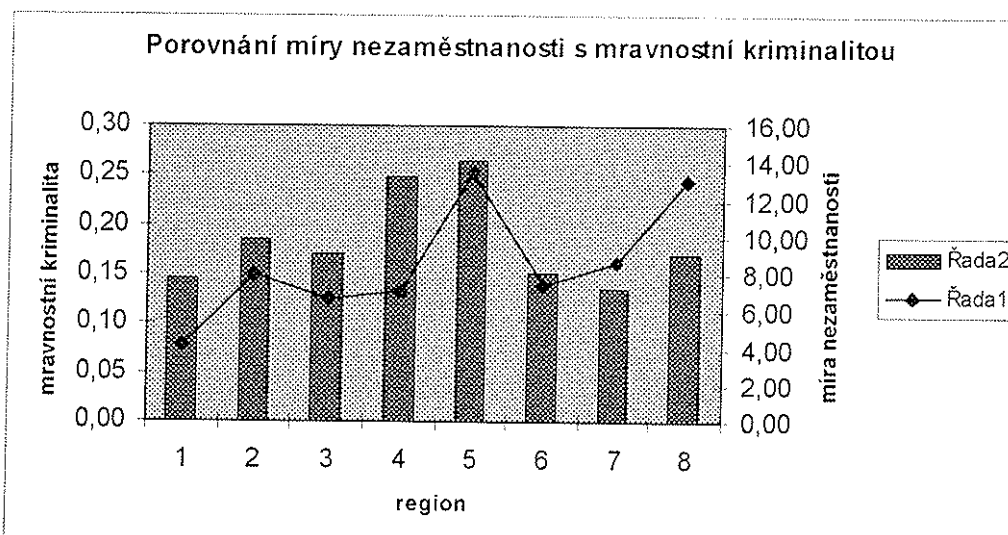

Tab. č. 8

Propočet mravnostní kriminality celkem na 1000 obyvatel regionu

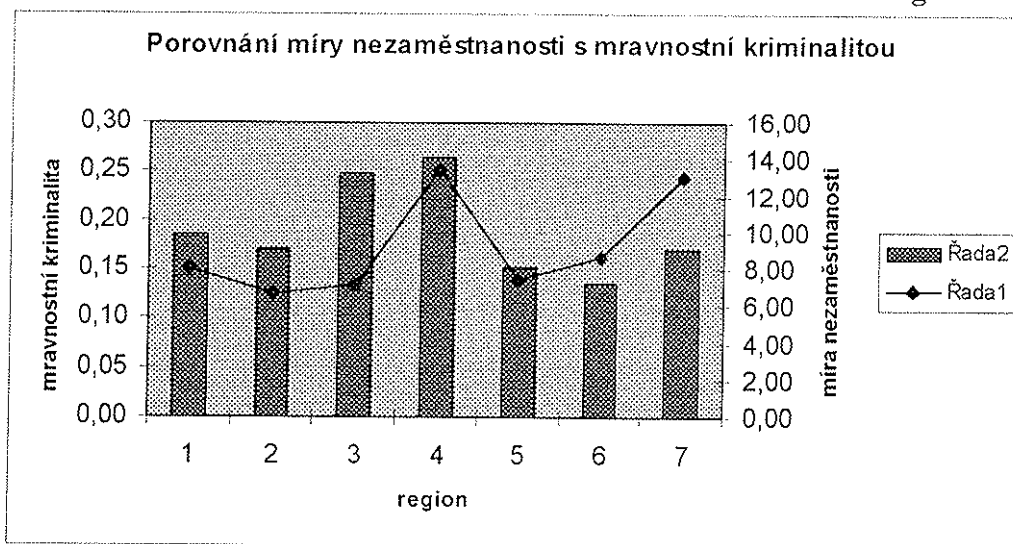
Region	počet tr.činů	počet obyvatel	tr.činy/1000 obyvatel	míra nezaměstnanosti v %
Praha	173	1186855	0,15	4,2
Středočeský	206	1111354	0,19	8
Jihočeský	119	699866	0,17	6,7
Západočeský	213	856693	0,25	7,1
Severočeský	313	1180694	0,27	13,5
Východočeský	186	1231459	0,15	7,4
Jihomoravský	280	2049640	0,14	8,7
Severomoravský	336	1961537	0,17	13
Celkem	1826	10278098	x	x

Graf č. 11

Identický graf s vyloučením Prahy

Graf č. 12

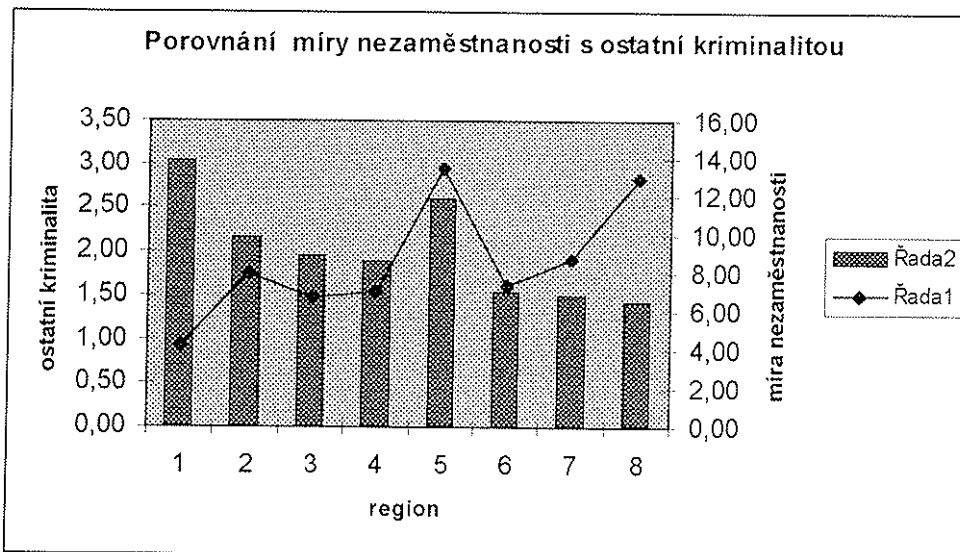

Tab. č. 9

Propočet ostatní kriminality celkem na 1000 obyvatel regionu

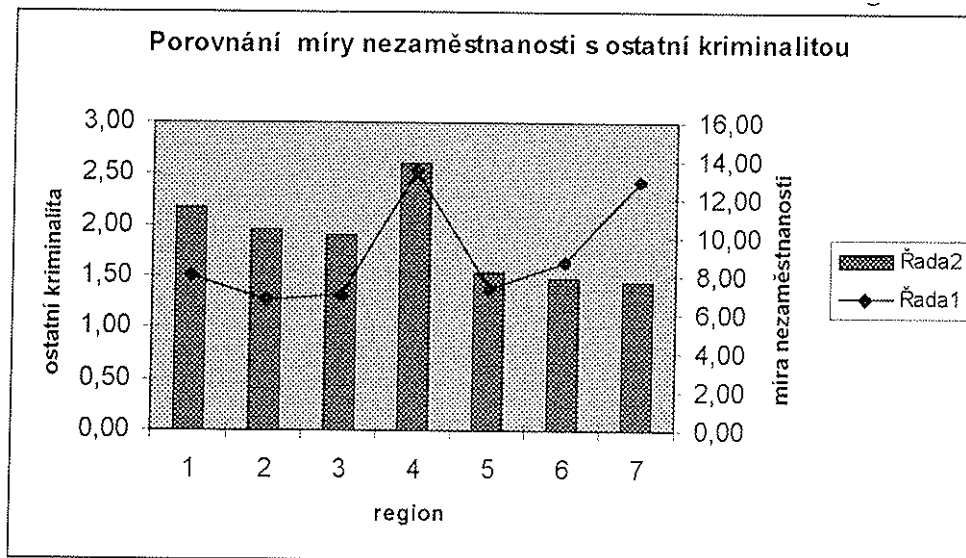
Region	počet tr.činů	počet obyvatel	tr.činy/1000 obyvatel	míra nezaměstnanosti v %
Praha	3613	1186855	3,04	4,2
Středočeský	2402	1111354	2,16	8
Jihočeský	1368	699866	1,95	6,7
Západočeský	1617	856693	1,89	7,1
Severočeský	3080	1180694	2,61	13,5
Východočeský	1899	1231459	1,54	7,4
Jihomoravský	3050	2049640	1,49	8,7
Severomoravský	2813	1961537	1,43	13
Celkem	19842	10278098	x	x

Graf č. 13

Identický graf s vyloučením Prahy

Graf č. 14

U každé formy kriminality byl současně proveden propoččet korelačních koeficientů⁵ (funkce programu EXCEL) s následujícími výsledky (viz tabulka č. 10).

Tab. č. 10

Tabulky korelačních koeficientů, seříděných podle:

Koeficienty za všechny regiony

Mravnostní kriminalita	0,447
Násilná kriminalita	0,114
Ostatní kriminalita	-0,271
Hospodářská kriminalita	-0,287
Celková kriminalita	-0,447
Obecná kriminalita	-0,457
Majetková kriminalita	-0,517

s vyloučením Prahy

Násilná kriminalita	0,704
Obecná kriminalita	0,392
Celková kriminalita	0,388
Mravnostní kriminalita	0,338
Majetková kriminalita	0,337
Ostatní kriminalita	0,235
Hospodářská kriminalita	0,186

Závěr

Nenaplnila se výchozí hypotéza, že nezaměstnanost (resp. Míra chudoby měřená nezaměstnaností) má vliv na majetkovou kriminalitu celkem, jejíž korelační koeficient v obou případech (tedy vč. i bez Prahy) leží pod korelačním koeficientem celkové kriminality. Určitý vliv na tuto (tedy celkovou kriminalitu) lze sice zaznamenat, přesto korelace obou veličin není nijak zvláště významná (a to i po vyloučení Prahy, která má jako metropole svá specifika). Poměrně významnou relaci lze zaznamenat u násilné kriminality celkem (po vyloučení Prahy); proč tomu tak je, by lépe zodpověděli sociologové či psychologové, dále pak u kriminality obecné. Ostatní typy kriminality jsou z tohoto hlediska statisticky nevýznamné

Je nic méně možné, že s novým krajským uspořádáním (zvýšením počtu krajů a tím snížením počtu obyvatel s dopady na zkoumané ukazatele) dojde ke „zjemnění“ těchto ukazatelů a projeví se mezi nimi silnější závislost.

⁵ koeficienty mohou nabývat hodnot -1 až +1, jejich interpretace viz výše v textu

Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky v letech 1990 - 2000

PhDr.Martin Cejp,CSc.

Organizovaný zločin představuje v současném světě jedno z největších bezpečnostních rizik. V novodobých dějinách existuje již přibližně sto let v Itálii, USA, Japonsku a Číně. V 60. letech se rozvinul v Mexiku, Kolumbii a postupně pak ve většině zemí západní Evropy. Na začátku 70.let byl ve značném rozsahu zaznamenán v tehdejší SSSR. Na území bývalého Československa se před rokem 1989 ve významnějším rozsahu a rozvinutější podobě nevyskytoval. Na počátku 90. let pronikl organizovaný zločin i na území České republiky. Zprvu byl prvkem vneseným ze zahraničí - od roku 1990 do roku 1992 zde operovaly téměř výhradně mezinárodní skupiny. Velice záhy začali s těmito skupinami spolupracovat i čs. občané, došlo k četným propojením mezinárodních zločineckých organizací s domácími, vznikaly dokonce i ryze české organizované skupiny.

Mezinárodní charakter organizovaného zločinu vede k tomu, že opatření zaměřená proti němu jsou činěna nejen v národním, ale i mezinárodním měřítku. Na úrovni mezinárodních organizací, zejména OSN, RE, EU, probíhala konkrétní jednání týkající se problematiky organizovaného zločinu od konce 50. let. Z těchto jednání vzešla řada opatření: utvářely se specializované instituce, které měly zajišťovat mezinárodní spolupráci (např. Interpol, Europol, Výbor 4), formulovaly se některé zásady (např. Směrnice pro prevenci a kontrolu organizovaného zločinu, Konvence o boji proti organizovanému zločinu) či mezinárodní dohody (např. Předvstupní pakt k problematice organizovaného zločinu). Realizovaly se některé společné akce (např. projekt Octopus, který se zaměřil na problematiku korupce a organizované trestné činnosti v zemích střední a východní Evropy). Také v České republice se postupně uskutečnila některá opatření. Vznikly specializované útvary policie (např. Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Služba policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti, speciální odbor v rámci Úřadu vyšetřování ČR). Důležité je, že instituce působící proti organizovanému zločinu v České republice se

kontaktovaly s příslušnými mezinárodními institucemi a v současné době již většinou systematicky spolupracují.

Mezinárodní spolupráce probíhá také v oblasti výzkumu. Od roku 1997 probíhají výzkumy na úrovni Komise pro trestní právo a kriminologické aspekty organizovaného zločinu Rady Evropy, od roku 2000 probíhají prozatím pilotážní sondy i na úrovni OSN.

Přímých výzkumných poznatků o organizovaném zločinu je dosud málo. Prakticky až do roku 1997 neexistovaly žádné vyšetřovací či soudní spisy, ze kterých by bylo možné čerpat jakákoliv data. Ze stejného důvodu neexistovala ani statistika o tomto druhu trestné činnosti. Byli jsme tedy odkázáni na poznatky získané nepřímou. Kromě odborné literatury byla hlavním zdrojem expertní šetření. Ta jsme realizovali u odborníků z řad specifických policejních útvarů a postupně i u státních zástupců a soudců. K problematice širších společenských souvislostí se vyslovovali i přední odborníci z oblasti společenských věd. Takto jsme soustavně získávali kvalifikované odhady vyslovované těmi, kdo přicházeli s organizovaným zločinem buď přímo nebo alespoň prostřednictvím pro nás nepřístupných dokumentů do kontaktu.

1. Skupiny organizovaného zločinu

Počty skupin a jejich členů lze odhadovat pouze orientačně. Podle Policejního prezidia operuje na území České republiky asi **75 skupin**, které mají celkem **2000 členů**. I přesto, že tyto odhady jsou poněkud obtížné, vznikla možnost mezinárodního srovnání v rámci Evropy. Podle toho je nejvíce skupin organizovaného zločinu ve Francii, Německu, Itálii, Rusku a Velké Británii. Za těmito zeměmi následují ve druhé skupině Belgie, **Česká republika**, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Rumunsko, Španělsko. Ve třetí skupině je Irsko, Holandsko, Slovinsko a Švédsko. Ve čtvrté skupině Andora, Rakousko, Chorvatsko, Kypr, Dánsko, Estonsko, Finsko, Řecko, Lucembursko, Norsko a Portugalsko.

(Pramen: Report on the Organized Crime Situation in Council of Europe Member States - 1998, PC-CO Strasbourg, December 1999)

Ve srovnání s tím jsou počty zatčených, obžalovaných a odsouzených nepoměrně nižší. Statistika **počtu zatčených, obžalovaných a odsouzených** je v této části sledována podle § 163a trestního zákona (platného od 1.1.1995), který se týká účasti na zločinném spolčení.

Tab.č. 1

Organizovaný zločin, účast na zločinném spolčení (§163a tr.z.) – počty stíhaných

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
0	0	0	0	0	16	36	40

Pramen: Statistická ročenka kriminality 2001, MSp, s.172

Tab.č. 2

Organizovaný zločin, účast na zločinném spolčení (§ 163a tr.z.) – počty obžalovaných

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
0	0	0	0	0	16	36	40

Pramen: Statistická ročenka kriminality 2001, MSp, s.172

Tab. č.3

Organizovaný zločin, účast na zločinném spolčení (§ 163a tr.z.) – počty odsouzených

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
0	0	0	0	0	0	1	0

Pramen: Statistická ročenka kriminality 2001, MSp, s.180

Až do roku 1997 - včetně nebyl u nás nikdo za účast na zločinném spolčení trestně stíhán.

Podíl vysoce organizovaných skupin, které se vyznačují víceúrovňovou vertikální organizační strukturou, na jejímž vrcholu je nejvyšší vedení, které řídí i několik skupin, charakterizovaných jako tzv. střední článek, činil v České republice podle odhadů expertů v letech 1995 - 2000 asi **30-40%**.

Přibližně polovinu členů tvoří **externisté**. Externí spolupracovníci se ve skupinách organizovaného zločinu uplatňují v dosti velké míře. Buď zajišťují nejrůznější služby (automechanici, zbrojaři, chemici, výrobci falešných dokladů,

ubytovatelé, přepravci, prodejci, řidiči) nebo zjišťují informace, realizují kontakty a speciální úkony (tipaři, informatici, vyjednaváči a vymahači výpalného nebo dluhů, osoby nastrčené na provádění nelegálních finančních operací, specialisté na překonávání zabezpečovacích a poplašných zařízení. Jako externisté jsou též najímáni lidé, kteří zajišťují kontakty s úřady. V nejnáročnější podobě pak působí jako právní či ekonomičtí poradci nebo jako osoby, které mohou zajistit kontakty s politickými, ekonomickými špičkami či se sdělovacími prostředky.

Využití externích spolupracovníků je pro organizovaný zločin výhodné. Jsou najímáni často i na jednorázové provedení příslušného specifického úkonu. Nevědí nic o struktuře skupiny a o jejím zaměření. Téměř nikoho neznají a většinou neznají ani účel jimi prováděné operace. Při případném zadržení nemohou nikoho a nic prozradit. Kromě toho je ze strany vedení skupin zneužíváno, že jsou s organizovaným zločinem zapleteni a je s nimi bezohledně zacházeno.

V roce 2000 jsme odhadem expertů zaznamenali přibližně **15 % účast žen**. Ženy se podle expertů nejčastěji podílejí na: obchodování se ženami a kuplířství, obchodování s omamnými a psychotropními látkami, nejčastěji jako dealerky, nelegální migraci, korupci. Ojedinele se pak podílejí na celé řadě dalších aktivit: zakládání fiktivních firem, obchodování s lidmi, praní špinavých peněz, organizaci krádeží, krádeží uměleckých předmětů, celních podvodech, finančních podvodech. Angažují se rovněž při servisních službách: při zajišťování ubytování, při zprostředkování kontaktů, při styku s orgány státní správy, při obstarávání dokladů. V příštích letech se účast žen v organizovaném zločinu může zvyšovat.

V šetřeních mezinárodních organizací je zjišťována i míra **zapojení dětí** do organizovaného zločinu. V řadě zemí existují v tomto směru určité zkušenosti. Děti jsou většinou zneužívány k provádění riskantních drobnějších úkonů, za které by dospělému hrozilo potrestání a u dítěte je využita jeho beztrestnost. V roce 2000 odhadlo **43%** expertů že děti mladší 15 let v organizovaném zločinu nějakým způsobem zapojeny jsou. Nejčastěji je účast dětí spojena s dětskou pornografií a dětskou prostitucí. Podobná je i účast na organizovaných krádežích a na distribuci drog.

Odhad **poměru mezinárodních a domácích skupin** provádíme - s výjimkou roku 1995 - pravidelně od roku 1993. Porovnání ukazuje následující tabulka.

Tab.č. 4

Odhad poměru mezinárodních a domácích skupin organizovaného zločinu v ČR
(v procentech)

	1993	1994	1996	1997	1998	1999	2000
Mezinárodní	-	30	20	25	27	31	28
Σ mezinár.	(53)	(61)	(47)	(53)	(55)	(60)	(55)
Smíšené s převah.mez.	-	31	27	28	28	29	27
Smíšené s převah.dom.	-	21	20	24	20	20	21
Σ domácího	(47)	(39)	(53)	(47)	(45)	(40)	(45)
Domácí	47	18	33	23	25	20	24
Celkem	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Pozn.: Číslo v závorce je součtem za mezinárodní, resp. domácí skupiny

K zahraničním skupinám, které na počátku 90. let začaly na našem území pravděpodobně výhradně operovat, se velice záhy přidali i čs. občané. Ti pak navíc začali poměrně v hojně míře podnikat v oblasti organizovaného zločinu sami. V roce 1993 jsme zjistili mírnou převahu zahraničních skupin nad domácími. Od roku 1994 jsme začali brát v úvahu i skupiny smíšené - v jejichž rámci jsme rozlišili ty, ve kterých převažuje cizí prvek a ty, ve kterých domácí. Celkově můžeme konstatovat, že - s výjimkou roku 1996 - jsme vždy zaznamenali mírnou převahu mezinárodního prvku. Celkem stabilně je polovina skupin smíšených. Zbývající, trochu větší čtvrtinu, tvoří skupiny ryze zahraniční, trochu menší skupinu pak ryze české.

Pokud se týká míry **zastoupení jednotlivých národností** v organizovaném zločinu na čs. území, pak můžeme hovořit o třech skupinách.

V první, nejsilnější skupině, jsou trvale Ukrajinci a Rusové. Do roku 1999 patřili do první skupiny rovněž občané z bývalé Jugoslávie. S postupujícím rozpadem Jugoslávie se jejich zastoupení mírně oslabilo. V roce 1999 již patřili spíše do druhé skupiny. Tam ovšem zaujímali čelní místo, takže jejich význam se z čs. scény organizovaného zločinu zcela nevytratil. V roce 2000 je možné je zařadit spíše na

pomezí první a druhé skupiny. Do roku 1997 náleželi do první skupiny i Číňané a po roce 1998 jejich podíl mírně poklesl. V roce 1999 se dostali až mezi méně významné ve druhé skupině.

Ve druhé skupině jsou nejvíce zastoupeni občané Jugoslávie. V roce 2000 jsou zde dále pak poměrně silně Bulhaři, Albánci, Vietnamci. Zvláště jsou zde uvedeni Kosovští Albánci. Do druhé skupině patří od roku 1998 také Číňané, kteří patřili v letech 1993 - 1997 do nejsilnější skupiny. Do roku 1997 sem náleželi také Poláci, po roce 1998 však jejich počet prudce poklesl. V roce 1999 se dostali do nejslabší skupiny na jedno z posledních míst.

Příslušníci národností, které se objevují ve třetí skupině, se v roce 2000 v rámci organizovaného zločinu na čs. území pohybují celkem sporadicky. Sem patří: Turci, Arabové, Rumuni, Italové, obyvatelé Afghánistánu, obyvatelé jižní Ameriky, Holanďané, Nigerijci, Poláci.

Nejvýznamnějším poznatkem je tedy experty signalizovaný **úbytek Číňanů**, počínající rokem 1998, **úbytek Jugoslávců**, zaznamenaný v roce 1999 a **téměř zmizení Poláků**.

2. Aktivity organizovaného zločinu

Odhad **nejrozšířenějších forem** zjišťujeme od roku 1993 podle míry výskytu jednotlivých aktivit organizovaného zločinu. *Dotazování expertů mají vždy k dispozici seznam cca 35 forem, z nichž čtyři pětiny lze charakterizovat jako nelegální aktivity a jednu pětinu jako podpůrné činnosti. U každé z forem se dotázaní vyjadřují, zda je v současné době na území České republiky v rozvinuté či zárodečné podobě nebo zda se vůbec nevyskytuje. Pro umístění, které budeme dále uvádět, je rozhodující počet expertů, kteří příslušnou aktivitu uvedli jako rozvinutou. Seznam je každý rok aktualizován. Jsou doplňovány nové aktivity a vyřazovány ty, které přestaly být významné. Pravidelné zjišťování, prováděné od roku 1993 nám umožní porovnat výskyt nejrozšířenějších aktivit z let 1993 - 2000.*

Tab. č. 5

Odhad výskytu nejrozšířenějších forem činností organizovaného zločinu na území ČR v roce 2000 (z celkem 30 aktivit)

		N=27	%
1.	Výroba, pašování a distribuce drog	27	100 %
2.-3.	Krádeže motorových vozidel	25	93
	Organizování nelegální migrace	25	93
4.-6.	Organizování prostituce a obchod se ženami	24	89
	Podplácení a korupce	24	89
	Překupnictví odcizených předmětů	24	89
7.-9.	Praní špinavých peněz	23	85
	Padělání CD a nelegální kopie videokazet	23	85
	Násilí a vraždy	23	85
10.-12.	Krádeže uměleckých předmětů a jejich vývoz	22	81
	Krádeže vloupáním do bytů, chat, obchodů, skladů	22	81
	Krádeže z nákladních aut a kamionů	22	81
13.-14.	Vymáhání dluhů na objednávku	21	78
	Daňové, úvěrové, pojišťovací, směnečné podvody	21	78
15.-17.	Bankovní loupeže	19	70
	Padělání dokumentů, šeků, peněz, mincí	19	70
	Bankovní podvody	19	70
18.-19.	Vydírání a vybírání poplatků za „ochranu“	18	67
	Zakládání podvodných a fiktivních firem	18	67
20.	Celní podvody	17	63
21.	Vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení	16	59
22.	Mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami	15	56
23.	Hazardní hry	12	44
24.	Počítačová kriminalita	10	37

Pokud se týká hlavních **tendencí za léta 1993 - 2000** můžeme shrnout, že do skupiny naprosto nejrozšířenějších aktivit organizovaného zločinu patří trvale krádeže aut a organizování prostituce. V roce 1995 se do této skupiny zařadila také výroba, pašování a distribuce drog a v roce 1998 nelegální migrace. Tyto čtyři aktivity tvoří první skupinu. Z té naopak postupně odpadly krádeže uměleckých předmětů, které v letech 1993 a 1994 figurovaly spolu s krádežemi aut na prvních místech a ještě do roku 1998 si s určitými výkyvy udržovaly přední pozice.

Osmiletý vývoj výskytu jednotlivých aktivit (1993-2000) pojednáme v pořadí z roku 2000.

Výroba, pašování a distribuce drog patří v celém světě k nejvýznamnějším aktivitám organizovaného zločinu. Na počátku 90. let nebyla ještě na čs. území tak výrazně zastoupena. Vedly zde sice proslulé drogové cesty, naši občané však nebyli

dostatečně solventní, aby se mohli stát uživateli a naše znalosti specifických technologií (výroba pervitinu) se v širším měřítku začaly prosazovat až později. V prvním roce výzkumu (1993) byly činnosti související s drogami zařazeny až na počátek druhé desítky aktivit organizovaného zločinu. Jako rozšířené je uvedla pouze polovina dotázaných. O rok později jsme však již zaznamenali výrazný vzestup. V roce 1994 se aktivity související s drogami posunuly na 3.-5. místo a od roku 1995 patří trvale mezi nejrozšířenější. Na této pozici se obchodování s drogami o prvenství dělilo s krádežemi aut nebo s prostitucí. V roce 2000 již byly drogy na prvním místě zcela jednoznačně.

Tab. č.6 **Drogy**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
50	89	100	95	97	100	100	100

Pozn.: V tabulkách 6-22 je uvedeno procento expertů, kteří v příslušném roce jmenovali příslušnou aktivitu jako rozvinoutou. Počet expertů se pohyboval od 12 do 31.

Krádeže aut a obchod s nimi patří trvale mezi nejrozšířenější aktivity organizovaného zločinu na našem území. Přestože již v roce 1994 se vyslovovali experti o poklesu, reálně k němu stále nedochází. Tato oblast zůstává pro organizovaný zločin velice atraktivním oborem podnikání, a to nejen v ČR, ale prakticky v celé Evropě.

Tab. č. 7 **Krádeže aut**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
100	100	95	95	97	100	100	93

Organizování prostituce a obchod se ženami patří trvale k nejrozšířenějším aktivitám organizovaného zločinu nejen u nás, ale i v Evropě a na celém světě.

Tab .č. 8 **Prostituce**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
84	89	100	89	97	100	96	89

V roce 1998 se mezi naprosto nejrozšířenější aktivity organizovaného zločinu dostalo **organizování nelegální migrace**. Výsledek z roku 1999 toto postavení potvrdil

a z roku 2000 ještě posílil. Předtím se tato aktivita pohybovala mezi 6.-9. místem v letech 1993 - 1996 a v roce 1997 dokonce poklesla na 16.-17. místo. Zvýšený výskyt v odpovědích expertů v letech 1998, 1999 a zvláště v roce 2000 zřejmě reaguje na reálnou situaci, kdy nelegální migrace se stává jedním ze závažných problémů souvisejících s bezpečnostní situací.

Tab. č. 9 **Nelegální migrace**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
67	78	73	73	65	95	96	93

Za silnou čtyřkou, která má před ostatními určitý náskok, následují aktivity s celkem pravidelnými odstupy. V roce 2000 se objevila v jejich čele **korupce**. Tato aktivita patří k nejcharakterističtějším podpurným aktivitám organizovaného zločinu. Pomocí úplatků jsou zjišťovány potřebné informace, ovlivňována strategická rozhodnutí, zajišťována bezpečnost a beztrestnost. Z hlediska míry výskytu docházelo zatím u této aktivity k dosti velkým výkyvům. V letech 1993 - 1994 se vyskytovala kolem 10. místa, v roce 1995 stoupla na 4.-6. místo, v roce 1996 poklesla až na 20. příčku. V roce 1997 se opět vrátila na 6.-9. místo, v roce 1998 setrvala na místě 6. V roce 1999 došlo opět k poklesu, a to až na 12.-14. místo. Zařazení na 4.-6. místo - hned za nejrozšířenější aktivity, které bylo zaznamenáno v roce 2000, by znamenalo dosud největší výskyt korupce za posledních osm let. Příští šetření ukáže, zda jde o vzestup trvalý nebo o jeden z výkyvů.

Tab.č.10 **Korupce**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
58	65	79	50	74	75	63	89

Kromě vzestupu korupce jsme v roce 2000 zaznamenali absolutně největší nárůst u **překupnictví odcizených předmětů**. V roce 1993 byla tato aktivita na 8.-10. místě, v roce 1994 dokonce na 6.-7. místě, v roce 1995 na 12.-14., v roce 1996 na 8.-13. V roce 1997 se dostala opět na 6.-9. místo. V roce 1999 se opět vrátila na konec druhé desítky a byla uvedena na 13.-17. místě. V roce 2000 byla na 4.-6. místě. Dá se říci, že její výskyt prochází vcelku pravidelnými vzestupy a propady.

Tab. č. 11 **Překupnictví**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
58	82	63	66	74	50	55	89

Podobné výkyvy jsme zaznamenali u **praní peněz**. V letech 1993-1995 se tato aktivita umisťovala na začátku druhé desítky. V roce 1993 byla na 11.-13. místě, v roce 1994 na 12.-14. místě, v roce 1995 rovněž na 12.-14. místě. V roce 1996 poklesla na 16.-19. místo, ale v roce 1997 se prudce vyšvihla na místo 5. V roce 1998 opět klesla na konec první desítky a v roce 1999 došlo znovu k velice mírnému zvýšení na 7.-8. místo. V roce 2000 je na 7.-9. místě.

Tab. č. 12 **Praní peněz**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
50	59	63	55	77	65	74	85

V roce 1998 se na úrovni kolem 10. místa zcela nově objevilo **padělání CD a nelegální kopírování videokazet**. V roce 1999 již na stejné pozici setrvalo a v roce 2000 se dostalo do skupiny na 7.-9. místě.

Tab.č. 13 **Padělání CD a kopírování videokazet**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
-	-	-	-	-	-	70	85

S organizovaným zločinem souvisí **násilná trestná činnost** a dost často i **vraždy**. Podle našich předcházejících zjištění je násilí používáno zejména uvnitř kriminálního světa. Poměrně často proti provinivším se členům, méně často v boji konkurenčních skupin. Tam je dávana přednost jednáním. Mimo kriminální svět používají skupiny organizovaného zločinu spíše zastrašování. Násilné aktivity se pohybovaly v období 1993-1998 těsně nad hranicí 50 %. V roce 1994 byly na 12.-14. místě, v roce 1995 na 15.-16., v roce 1996 na 16.-19., v roce 1997 na 18., v roce 1998 na 18.-20. místě. Rok 1999 znamenal dosti výrazný vzestup na 12.-14. místo. V roce 2000 byl pak vzestup ještě větší - na 7.-9. místo.

Tab. č. 14 **Násilí a vraždy**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
-	59	58	55	62	50	63	85

Určitými výkyvy se spíše klesajícím významem procházejí **krádeže uměleckých předmětů**. Tato činnost patřila v roce 1993 a 1994 spolu s krádežemi aut u nás k nejrozšířenějším, v roce 1995 u ní začalo docházet k mírnému poklesu na 4.-6. místo. V roce 1996 došlo opět k mírnému vzestupu na 3.-4. místo, v roce 1997 k poklesu zpět na 6.-9. místo. V roce 1998 jsme zaznamenali 5. místo, v roce 1999 7.-8. místo a v roce 2000 10.-12. místo. Tato aktivita, která byla v roce 1993 jednou z nejrozšířenějších, z čelních pozic postupně mizí. Pozice, kterou si zachovává, je však stále dosti významná.

Tab. č. 15 **Krádeže uměleckých předmětů**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
100	94	79	89	74	90	74	81

Rozšířenost, kdysi jedné z předních aktivit organizovaného zločinu v České republice, postupně - i když s určitými výkyvy - klesá.

Výskyt **krádeží vloupáním do bytů, chat, obchodů, skladů** ztrácel v průběhu let 1993-1998 postupně na významu. V roce 1993 byla tato aktivita na 4.-5. místě, v roce 1994 na 6.-7., v roce 1995 na 15.-16., v roce 1996 na 16.-19., v roce 1997 na 19., v roce 1998 na 22.-24. místě. Tuto sestupnou tendenci přerušil až rok 1999, kdy se krádeže vloupáním ocitly na 12.-14. místě. Rok 2000 vzestup potvrdil, krádeže vloupáním se dostaly na 10.-12. místo.

Tab. č. 16 **Vloupání**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
75	82	58	55	58	-	63	81

V posledních třech letech došlo k určitému zvýšení u **krádeží z nákladních aut a kamionů**. Tato aktivita se dostala v roce 1998 poprvé mezi 20 nejrozšířenějších, na 13.-17. místo. V roce 1999 již byla na 11. místě, v roce 2000 pak na 10.-12. místě.

V roce 2000 se na 13.-14. místě umístilo **nezákonné vymáhání dluhů**. Tato aktivita se dosud pohybovala celkem stabilně na konci první desítky. Výjimkou byl rok 1994, kdy byla dosti vysoko, na 3.-5. místě a rok 1999, kdy byla na místě 5.

Tab.č. 17 **Nezákonné vymáhání dluhů**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
-	89	68	67	71	70	82	78

U **daňových podvodů** lze hovořit o značných výkyvech. V letech 1993 a 1994 jsme je mezi rozšířenými aktivitami vůbec nezaznamenali. V roce 1995 byly na konci první dvacítky. V letech 1996 a 1997 byly dosti vysoko - na 5., resp. 4. místě. V roce 1998 byly na 13.-17. místě, v roce 1999 se mezi nejrozšířenějšími opět neobjevily a v roce 2000 se dostaly na 13.-14. místo.

Tab. č. 18 **Daňové podvody**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
-	-	53	78	81	55	-	78

Obdobné výkyvy mají **bankovní podvody**. Ty se mezi významnějšími aktivitami objevily poprvé v roce 1996 na konci první desítky. V roce 1997 byly na 6.-9. místě, v roce 1998 na 13.-17. V roce 1999 se mezi nejrozšířenějšími neobjevily, v roce 2000 se opět vynořily na 15.-17. místě.

Tab.č. 19 **Bankovní podvody**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
-	-	-	67	74	55	-	70

Podobně se v roce 2000 umístily i **bankovní loupeže**, které zatím mezi rozšířenými aktivitami nefigurovaly.

Mezi nejrozšířenějšími činnostmi se občas objevuje **padělání dokumentů, šeků, peněz, mincí**. V roce 1996 byla tato aktivita na 14.-15. místě, v roce 1998 na 13.-17. a v roce 1999 a 2000 shodně na 15.-17. V letech 1993 - 1995 a v roce 1997 se mezi rozvinutými aktivitami neobjevovala.

Tab.č. 20 **Padělání**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
-	-	-	61	-	55	56	70

U **vydírání a vybírání poplatků za ochranu** došlo z hlediska pořadí v roce 2000 k poklesu. Aktivita, která se pohybovala na konci první desítky, poklesla až na místo 18.-19. Z hlediska míry výskytu však zůstala tato aktivita celkem stabilně pod hranicí 70%.

Tab. č. 21 **Vydírání**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
50	76	68	67	64	70	70	67

Čas od času se objevuje i **zakládání podvodných a fiktivních firem**. Poprvé bylo zaznamenáno v roce 1995 na 8.-11. místě. V roce 1996 a 1997 bylo 14.-15. , v roce 1998 11.-12. V roce 1999 se mezi rozšířenými aktivitami nevyskytlo, v roce 2000 bylo opět na 18.-19. místě.

Také umístění **celních podvodů** se vyznačuje značnými výkyvy. V roce 1993 byly na významné 4.-5. pozici, v roce 1994 klesly až na 15. místo, v roce 1995 stouply na 8.-11. místo. Vzestup pak plynule pokračoval, takže v roce 1996 byly na 6.-7. místě, ale v roce 1997 opět klesly na 13.-15. místo a v roce 1998 ještě hlouběji, na místo 18.-19. V roce 1999 jsme zaznamenali výrazný skok směrem vzhůru. Celní podvody se objevily na 6. místě, tedy na přibližně stejné úrovni jako v roce 1993 a 1996. V roce 2000 jsme opět zaznamenali silný pokles až na 20. místo.

Tab.č . 22 **Celní podvody**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
75	50	68	72	68	50	78	63

Mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami byl v roce 1994 zaznamenán na 12.-14. místě. Pak se pohyboval na konci druhé desítky. V roce 1998 došlo k určitému vzestupu - na 11.-12. místo. V roce 1999 nastal opět pokles na konec druhé desítky aktivit, v roce 2000 dokonce až na 22. místo.

Tab. č. 23 **Obchod se zbraněmi**

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
-	59	53	55	52	60	52	56

V roce 1999 se objevilo vůbec poprvé až na konci první dvacítky **vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení**. V roce 2000 se jeho výskyt ve stejné pozici potvrdil.

Hazardní hry se objevily již v roce 1993 na konci první desítky aktivit. V dalších letech se mezi 20 nejrozšířenějšími nevyskytovaly.

2.1. Nejčastější aktivity zahraničních skupin

V průběhu let 1993 až 2000 jsme se občas zajímali i o to, jakými aktivitami se zabývají jednotlivé národnostní skupiny organizovaného zločinu na čs. území. Podrobněji jsme tuto oblast analyzovali v roce 1999 a 2000.

V roce 2000 jsme zjistili, že **ruské skupiny** se zaměřují nejvíce na násilnou kriminalitu, včetně nájemných vražd a vydírání, tedy na stejné aktivity jako v roce 1999, i když v opačném pořadí. S odstupem následovala kriminalita spojená s drogami, která v roce 1999 nezaujímalá u těchto skupin významnější místo. Poněkud vzrostlo i zastoupení loupeží. Následovalo organizování prostituce, nelegální obchodování se zbraněmi. Tyto aktivity v podstatě zůstávají na pozici z roku 1999. Nově se objevila účast na nelegální migraci. Další aktivity byly uvedeny zřídka. Jde o krádeže aut a praní špinavých peněz, což jsou činnosti, které zaznamenaly proti roku 1999 u ruských skupin ústup. V roce 2000 patří k méně významným aktivitám těchto skupin také bankovní podvody. Kromě zvýšeného výskytu pašování a distribuce drog je nejvýraznější změnou také to, že - alespoň podle expertů - u ruských skupin silně oslabil ekonomická kriminalita, včetně zakládání fiktivních firem.

Tab.č. 24 Nejfrekventovanější aktivity ruských skupin v letech 1999 a 2000

1999	2000
Vydírání (21)	Násilná kriminalita (17)
Násilná kriminalita (12)	Vydírání (16)
Ekonomická kriminalita (9)	Drogy (9)
Prostituce (8)	Loupeže (8)
Obchod se zbraněmi (7)	Prostituce (7)
Krádeže aut (6)	Obchod se zbraněmi (4)
Obchod s radioaktivním materiálem (5)	Nelegální migrace (4)
Praní peněz (5)	Krádeže aut (2)
Drogy(4)	Praní peněz (2)
Pašování těžkých kovů a ropných produktů(4)	Bankovní podvody(2)
Obchodování se zbraněmi (3)	Vymáhání dluhů (1)

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli jako jednu z nejčastějších, z celkového počtu 27 v roce 1999 i 2000

Ukrajinské skupiny se stejně jako v roce 1999 a stejně jako ruské skupiny orientovaly v roce 2000 na násilnou kriminalitu včetně vražd a na vydírání. Následovaly, stejně jako v roce 1999 a podobně jako u ruských skupin, loupeže. Stejně jako u ruských skupin se i u ukrajinských zvýšil výskyt obchodování s drogami. Poměrně vysoko následovalo organizování prostituce, u něhož došlo proti roku 1999 ke zvýšení. V dalším pořadí byly zaznamenány krádeže aut, kterých je proti roku 1999 o něco více. Stejně jako u ruských skupin se i u ukrajinských objevil v roce 2000 dosti vysoký podíl na nelegální migraci. Následovalo tradiční pašování zbraní. Sporadicky se objevily aktivity ekonomického charakteru, které byly dosud charakteristické spíše pro ruské skupiny - praní špinavých peněz a bankovní podvody. Pro úplnost uvedme ještě účast na vymáhání dluhů, bankovní loupeže, obchodování s lidmi a podvody s pracovními silami.

Tab. č. 25 Nejfrekventovanější aktivity ukrajinských skupin v letech 1999 a 2000

1999	2000
Vydírání (23)	Násilná kriminalita (24)
Násilná kriminalita (15)	Vydírání (20)
Loupeže (10)	Loupeže (13)
Krádeže aut (8)	Drogy (13)
Pašování zbraní a radioakt.materiálu (5)	Prostituce (10)
Finanční kriminalita (5)	Krádeže aut (7)
Prostituce (4)	Nelegální migrace (7)
Drogy (4)	Pašování zbraní (5)
Obchodování se ženami (3)	Praní peněz (3)
	Bankovní podvody (2)
	Vymáhání dluhů (2)
	Bankovní loupeže (1)
	Podvodné pracovní síly (1)
	Obchodování s lidmi (1)

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli jako jednu z nejčastějších, z celkového počtu 27 v roce 1999 i 2000

Ve skupinách pocházejících z území **bývalé Jugoslávie** jsme v roce 2000 zaznamenali jako nejfrekventovanější aktivitu obchodování s drogami (14). Následovalo organizování prostituce (7). Ostatní aktivity se objevily spíše jako sporadické. Na 3. místě byla násilná kriminalita (5), na 4. nelegální obchod se zbraněmi (4), na pátém vydírání (3). Následovalo zakládání fiktivních firem (2), krádeže aut (2), podíl na nelegální migraci (1), praní peněz (1), bankovní podvody (1), překupnictví (1), loupeže (1).

Zvlášť vyčlenění **Kosovští Albánci** se tradičně zaměřují převážně na obchodování s drogami (6). Méně častý je u nich nelegální obchod se zbraněmi (2), praní špinavých peněz (2) a násilná tr. činnost (1).

Podobné aktivity vykazují **Albánci**. Ti se zabývají především obchodováním s drogami (5). Ne příliš často se pak podílejí na obchodu se ženami (2), zbraněmi (2), na prostituci (1), krádežích aut (1), násilné kriminalitě (1).

Výskyt **čínských skupin** organizovaného zločinu na území ČR od roku 1998 výrazně klesá. V roce 2000 se celkem významně podílely na nelegální migraci, praní špinavých peněz, organizování prostituce, násilné kriminalitě. Určitý podíl měly i na

obchodování s drogami, hospodářské a majetkové trestné činnosti, obchodování s lidmi, celních podvodech, vymáhání dluhů.

Proti roku 1999 se tedy v roce 2000 nově objevuje prostituce a násilná kriminalita. Jinak tradiční zůstává nelegální migrace, praní peněz, drogy, ale proti předchozím létům na oslabené úrovni.

Tab.č. 26 **Nejfrekventovanější aktivity čínských skupin v letech 1999 a 2000**

1999	2000
Praní peněz(6)	Nelegální migrace (4)
Nelegální migrace (3)	Praní peněz (4)
Drogy (3)	Prostituce (4)
Daně (3)	Násilná kriminalita (4)
Obchodování s lidmi (3)	Drogy (2)

Účast **vietnamských skupin** není celkovým rozsahem příliš široká, jejich aktivity jsou však dosti pestré. V roce 2000 byla nejčastější činností nelegální migrace, při které zřejmě Vietnamci těsně spolupracovali s čínskými skupinami. Tradičně se pak věnují padělání značkového zboží, většinou CD a překupnictví. Objevuje se u nich i účast na obchodování s drogami, praní peněz a daňové podvody, stejně tak jako násilná kriminalita, vydírání a vymáhání dluhů. Zajímavé je, že v roce 2000 se u Vietnamců, stejně jako u Číňanů, nově objevil podíl na organizování prostituce.

Tab.č. 27 **Nejfrekventovanější aktivity vietnamských skupin v letech 1999 a 2000**

1999	2000
Padělání (5)	Migrace (5)
Podvodné podnikání (5)	Prostituce (4)
Porušování práv k ochranné známce (4)	Padělání značkového zboží (3)
Pašování (4)	Drogy (3)
Šíření pirátských nosičů (4)	Celní podvody (3)
Drogy (3)	Násilná kriminalita (2)
Praní peněz (2)	Daňové podvody (2)
Násilná kriminalita (2)	Padělání CD (1)
	Pašování (1)
	Vydírání (1)
	Překupnictví (1)
	Vymáhání dluhů(1)

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli jako jednu z nejčastějších, z celkového počtu 27 v roce 1999 i 2000

U **Bulharů** byl v roce 2000 zaznamenán dosti silný - a zřejmě rostoucí - výskyt organizování prostituce (6) a tradiční - a zřejmě klesající podíl na krádežích motorových vozidel (3). Sporadicky se vyskytla násilná kriminalita (2), obchodování s drogami (1), nelegální migrace (1).

Pokud se týká organizování prostituce, tak k tradičním ukrajinským, ruským skupinám a skupinám z bývalé Jugoslávie se v poslední době přidali i Bulhaři, Číňané a Vietnamci.

Turci se celkem tradičně věnují obchodování s drogami(5) a se zlatem (2). Podílejí se rovněž na nelegální migraci (2), na korupci (2), praní peněz (1) a celních podvodech (1). Celkem sporadicky se zúčastňují krádeží uměleckých předmětů (1), obchodování se ženami (1), zakládání fiktivních firem (1), padělání ochranné známky (1).

Arabové se podílejí na obchodování s drogami (3), nelegální migraci (2), korupci (2), praní špinavých peněz (1). Zakládají fiktivní firmy(1). Uveden je i určitý podíl na organizování prostituce (1).

Podobný profil mají **Afričané**: drogy (2), korupce (2), fiktivní firmy (2), praní peněz (1), prostituce (1), migrace (1).

Pokud se občas vyskytnou na českém území **Jihoameričané**, tak se zaměřují na obchodování s drogami (1) a praní špinavých peněz (1).

Italové byli v roce 2000 spojeni s praním peněz (1), **Němci** s nelegálním vývozem starožitností (1), **Holandané** byli uvedeni jako spoluorganizátoři výroby drog (1).

Shrnutí :

V části věnované vývoji organizovaného zločinu jsme uvedli údaje o skupinách a jejich činnostech. Statistická data máme zatím k dispozici pouze v omezeném množství. Týkají se počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených. Výrazně více máme údajů, které pocházejí z expertních odhadů. Díky opakovaným šetřením zde můžeme využít i tendence, které zaznamenáváme od roku 1993. Vzhledem k tomu, že od roku 1998 se počet evidovaných případů zvětšuje, lze očekávat, že v příštích letech budou kromě odhadů k dispozici i konkrétnější čísla.

Výskyt hospodářské trestné činnosti v roce 2000

Ing. Drahuše Kadeřábková

1. Současný stav výskytu a jeho odlišnosti od minulého vývoje

Stejně jako v předchozích publikacích tohoto charakteru a významu je zde i tentokrát předmětem stati věnované hospodářské trestné činnosti popis stavu jejího kvantitativního, strukturálního i územního výskytu v příslušném roce a komentář k případným výraznějším odlišnostem od minulého směru vývoje.

Reálný výskyt hospodářských kriminálních aktivit (jak v množství, tak ve struktuře) je přirozeně i nadále poznamenán objektivními důsledky, které přinesla jak samotná strukturální proměna vlastnických vztahů, tak její nutná interakce s dalšími vlivy a jevy vyvolanými souběžnou proměnou korelativního okolí. Tato skutečnost je stále ještě dominantním znakem výskytu této trestné činnosti, protože se nejedná o jednorázovou změnu stavu, ale o proces v němž jsou vedle transformace vlastnických vztahů také formulovány ekonomické zájmy a to tak, aby se vyrovnávaly soudobému standardu, který je ve světové obchodní komunikaci běžný.

Jedním z indikátorů, které významným způsobem ovlivňovaly směr vývoje hospodářské kriminality v posledním desetiletí a které mají svůj nezadatelný podíl i na jejím současném stavu výskytu je mnohačetný soubor novelizovaných i nově vytvořených právních předpisů, které reagují na změny společensko-ekonomických podmínek. Svůj právní rámec tak nově dostaly např.: transformační proces, daňová soustava, trh s cennými papíry, obchodní činnosti, úpadkové řízení, postupem času i opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a celá řada dalších oblastí. Novelami, vedle celého právního řádu, procházely např.: bankovní zákon, směnečný zákon, devizový zákon, autorský zákon, již zmíněný zákon o konkurzu a vyrovnání a řada dalších právních předpisů.

Obdobně se ve výskytu této trestné činnosti odrážely a odrážejí postupné novely trestního zákona, které od počátku devadesátých let, mimo jiné, výrazným způsobem měnily obsah druhé hlavy jeho zvláštní části. Některá její dřívější ustanovení pozbyla opodstatnění, a proto byla zrušena. To se týkalo např. ustanovení o spekulaci nebo o zneužívání socialistického podnikání apod. Naproti tomu však bylo jasné, že ochrana proměňující se reality ekonomického života se neobejde bez doplnění dalšími ustanoveními.

Doplněna byla např. ustanovení o neoprávněném provozování loterie a podobné sázkové hry, dále ustanovení o trestném činu porušování předpisů o zahraničním obchodu s vojenským materiálem, ale také ustanovení o trestném činu pletich při veřejné soutěži nebo ustanovení o trestném činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti apod. V neposlední řadě byl novelami některým ustanovením výrazně změněn obsah, což je patrné např. u ustanovení § 117 tr.z., kterým je teď upraven trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění nebo § 127 tr.z. upravujícím nyní trestný čin porušování závazných pravidel hospodářského styku.

Vedle stopy, kterou ve výskytu hospodářské trestné činnosti zanechává legislativa, ovlivňoval a stále ještě, množství a strukturu těchto kriminálních aktivit, ovlivňuje průběh utváření současného podnikatelsko-organizačního uspořádání. Nově se formující mikroekonomické prostředí významně zvyšuje např. míru zaměstnanecké mobility, včetně mobility profesní. Nejde však jen o tuto proměnu, paralelně se také mění personální obsazení činitelů trestního řízení i již existujících institucí státní správy a dále jsou také personálně zabezpečovány činnosti nově vznikajících úřadů. Jak do hospodářské oblasti tak i do státní správy přicházejí zaměstnanci, kteří ne vždy mívají potřebné teoretické zázemí a praktickou zkušenost s organizací a výkonem odborných činností tohoto druhu. Souběh uvedených skutečností tak spoluvytváří příznivý prostor i aktivitám, které napadají ekonomiku nežádoucím způsobem.

Postupná stabilizace jednotlivých oblastí může, společně s profesionalizací výkonu odborných činností, pozitivně ovlivňovat především kvantitativní výskyt této trestné činnosti. V souboru evidovaných skutků by pak pravděpodobně měly být počty nových skutků stejné nebo dokonce nižší a naopak vyšší než dosud by měly být počty skutků zatím skrytých.

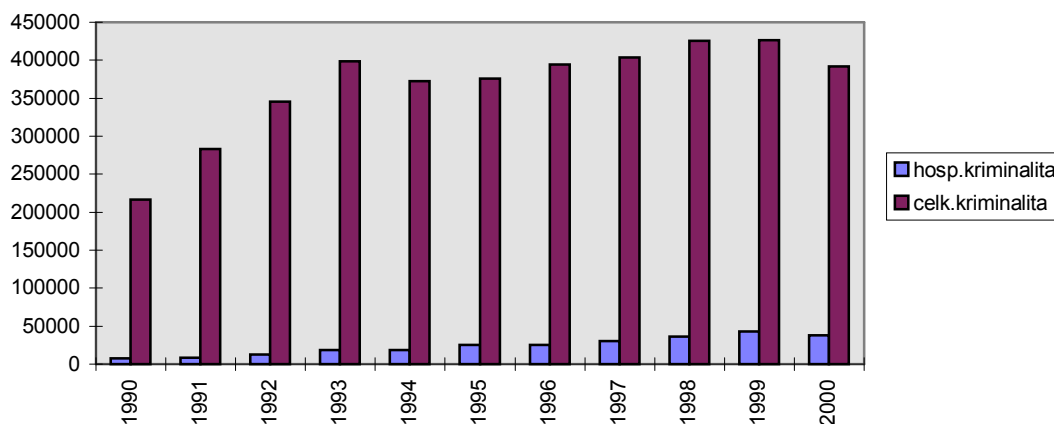
Výchozím zdrojem poznatků je i u výskytu hospodářské trestné činnosti statistická evidence, která má nejen své objektivní limity, ale která má také své subjektivní zvláštnosti, dané např. konkrétní metodikou výběru, evidence a zpracování sledovaných údajů. Přes tato omezení dovoluje prostřednictvím svých souborů informovanému uživateli získat obraz reality v žádaném časovém úseku s potřebnou mírou vypovídací úrovně. Následující popis trendů je založen právě na statisticky sledovaných souborech údajů o zjištěných, případně stíhaných, obžalovaných a odsouzených případech, které naplňují znaky některého z hospodářských trestných činů. Tyto skutečnosti jsou evidenčně zachycovány buď jako počty zjištěných skutků, nebo také jako vyčíslená výše těmito skutky způsobené finanční škody, ale také jako počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob.

Ani tentokrát však nezbývá než znovu připomenout komparační meze údajů sledovaných v evidenci policejní a v evidenci justiční. Prvotní a svým významem nejdůležitější rozdíl je ve složení souborů charakterizujících výskyt tohoto druhu kriminality, kdy statistika ministerstva spravedlnosti důsledně dodržuje systematiku trestního zákona a policejní statistika rozšiřuje skupinu trestných činů tvořících hlavu druhou zvláštní části trestního zákona o část kriminálních aktivit systematicky řazených k trestným činům majetkovým. Zde jde především o trestné činy : podvod, zpronevěra, porušování povinnosti při správě cizího majetku, ale i např. o krádež apod. Při sledování následujících informací nelze jinak, než tuto skutečnost akceptovat.

O tom jak se v historicky poměrně krátkém, ale pro tuto zemi existenčně významném období (zahrnujícím zhruba minulou dekádu), dařilo prvotně podchycovat výskyt všech kriminálních aktivit a také kriminálních aktivit hospodářských, vypovídá nejvýstižněji policejní statistika evidencí počtu zjištěných skutků v jednotlivých letech. Názorněji než samotné údaje v absolutním vyjádření vystihuje vývojový trend obou sledovaných veličin vyjádření grafické. Proto jsou vývojové řady zjištěných skutků celkové i hospodářské trestné činnosti znázorněny jedním společným grafem.

Graf 1

Evidované skutky celkové a hospodářské kriminality

Rostoucí počty zjištěných skutků je možné sledovat jak u celkové trestné činnosti, tak u trestné činnosti hospodářské. Přestože se jejich výskyt stále liší v počtu jednoho řádu, hospodářské kriminální aktivity zaujímaly od roku 1993 v celkové trestné činnosti stále významnější místo. Ze známých důvodů je rozsah latentní formy než by mohl být v ustálených standardních podmínkách. Rostoucí podíl zjištěné hospodářské kriminality na trestné činnosti celkem neznamená jen nově páchané případy, ale především v několika posledních letech jsou částí tohoto podílu i případy do té doby skryté, nezjištěné.

Tab. 1

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Podíl hospodářské kriminality v % na celkové kriminalitě	4,63	4,95	6,77	6,48	7,47	8,46	10,06	9,61

V absolutních číslech vypadá poměr v posledních dvou letech takto:

	<u>1999</u>	<u>2000</u>
počet zjištěných skutků kriminality celkem	426 626	391 469
počet zjištěných skutků hospodářské kriminality	42 907	37 632

Rok 2000 z pohledu evidence zjištěné hospodářské kriminality by takto, bez dalšího, mohl vyznít ve prospěch účinnosti preventivních snah státu, protože je to v uplynulých deseti letech poprvé, kdy u ní dochází nejen ke stagnaci početního výskytu, ale dokonce k jeho poklesu. V případě početního výskytu celkové kriminality tato situace nastala již jednou, a sice v roce 1994. Vzhledem k tomu, že lze jen těžko v obou případech současně najít racionální důvody pro tak příznivou změnu je pravděpodobné, že vysvětlení pro tento výsledek statistické evidence bude ležet blíže jiným možnostem. Proto by nebylo ani reálné zabývat se, byť hypoteticky, představou, že tento stav je

počátkem příštího příznivějšího vývoje výskytu nejen celkové, ale současně také hospodářské trestné činnosti.

Jinými možnostmi v tomto případě mohou být např.: administrativní chyba nebo administrativní zásah, vliv provedené metodické změny, event. jiné obdobné vlivy. V horším případě by však také snížený výskyt zjištěných kriminálních aktivit mohl být i důsledkem posílení skryté formy jejich výskytu, což by naopak svědčilo v neprospěch účinnosti preventivních ochranných záměrů. Pro některou z těchto variant hovoří i to, že v celkem srozumitelném desetiletém vývoji se ve dvou po sobě následujících letech děje najednou cosi irelevantního.

Časová řada výskytu hospodářské trestné činnosti od r. 1990 do r.1998 vč. má vysvětlitelný průběh bez skokových meziročních vybočení nahoru nebo dolů. Teprve v roce 1999 se situace mění především v tom, že zjištěný výskyt hospodářských kriminálních aktivit je proti předchozímu roku vyšší o 19,1% (+ 6 876 **skutků**) a zjištěný výskyt kriminality celkem vzrostl jen o 0,2% (+ 696 **skutků**). Tento rozdíl jednoho řádu je v roce 1999 důsledkem významně nižšího výskytu obecné kriminality, a to o 6 146 evidovaných **skutků**. V následujícím roce 2000 klesá evidovaná hospodářská trestná činnost na 87,7% úroveň roku předchozího (-5 257 **skutků**) a celková kriminalita v tomto meziročním srovnání klesá na 91,8% (- 35 157 **skutků**, z nichž o 27 708 je nižší výskyt obecné trestné činnosti). Nezbývá než opakovat, že prezentace takto neobvyklého výskytu trestné činnosti by pravděpodobně měla být provázena podrobným komentářem zpracovatele.

Je známo, že hospodářskou trestnou činnost pravidelně provázejí vysoké **finanční škody**, které také vždy mají většinový podíl v celkovém objemu finančních ztrát. Jejich vyčíslená výše v jednotlivých letech nekoreluje ani tak s počtem evidovaných případů, jako spíše s jejich strukturou. Rok 2000 je v tomto ohledu rokem přímo ukázkovým. Přestože výrazně poklesl počet skutků hospodářské kriminality, **zjištěná škoda** je proti roku 1999 (21,1 miliard Kč) víc jak dvojnásobná. Jedná se zatím o nejvyšší vyčíslený objem škod, který dosáhl cca 50,2 miliard Kč, když **celkové škody způsobené kriminalitou** byly vyčísleny na cca 63,4 miliard Kč, takže v tomto roce je se svými 79,2% do této doby nejvyšší i podíl obou veličin.

Z následujícího přehledu je zřejmá účast finančních důsledků evidované hospodářské trestné činnosti v jednotlivých krajích na celkové výši škody způsobené touto delikvencí ve sledovaném roce 2000:

Tab. 2

Kraj	Škody v miliardách Kč	Počet skutků
hl.město Praha	37,11	4 726
Jihomoravský	3,04	5 085
Severomoravský	3,04	5 719
Severočeský	2,55	4 600
Středočeský	1,62	4 434
Východočeský	1,12	3 843
Jihočeský	0,96	2 327
Západočeský	0,75	2 199

Ve zjištěném výskytu hospodářské trestné činnosti je i tentokrát nejčetnější skupinou, se svými 14 526 **případy**, delikvence prvotně kvalifikovaná jako podvod,

kteřá zpravidla až dosud disponovala i prvenstvím ve výši způsobených finančních škod. V roce 2000 je tomu již jinak a dá se předpokládat, že **zjištěnou škodou** ve výši cca 8,1 miliard Kč kriminální aktivity tohoto druhu své prvenství v tomto indikátoru pozbyly nejen pro tentokrát, ale pravděpodobně již definitivně. Na **škodách** zjištěných u hospodářské delikvence se totiž začínají výrazným způsobem, cca 35 miliardami Kč, podílet zjištěné aktivity naplňující znaky trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku (§ 255 tr.z.). Početní výskyt této trestné činnosti je ovšem ve srovnání s podvodem o dva řády nižší, když jsou evidovány „pouhé“ 654 **zjištěné případy**. Co se týče vyčíslené výše **škody**, pak velmi významným podílem (33,8 miliard Kč) přispělo 176 **případů** porušování povinnosti při správě cizího majetku, které byly spáchány formou evidovanou jako „zastupování v obchodních věcech“.

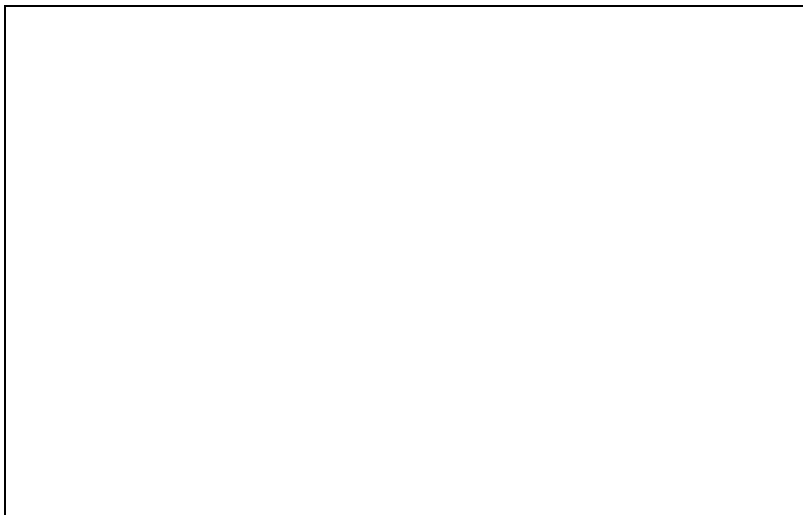
Tento vývojový zvrát uvnitř evidované hospodářské trestné činnosti je možné, s ohledem na vysoký poměr jejího latentního výskytu k výskytu zjištěnému, ale také s ohledem na její pojmovou neustálenost, vnímat pozitivně. Lze ho mimo jiné přijmout jako příznivý důsledek profesionálně zdatnějšího přístupu ke zjišťování kriminálních aktivit tohoto druhu a také jako další empirický příspěvek modernějšímu a realitě výskytu lépe konvenujícímu vymezení této části kriminality.

Kromě těchto dvou trestných činů se na způsobené finanční škodě podílely významně ještě aktivity naplňující znaky následujících tří trestných činů:

*daňové delikty (§§ 147, 148 tr.z.) se škodou cca 2,7 miliardy Kč a 5 463 skutky
zpronevěra (§ 248 tr.z.) se škodou cca 1,5 miliardy Kč a 6 240 skutky
poškození věřitele (§ 256 tr.z.) se škodou 1,2 miliardy Kč a 404 skutky*

Podíl škod evidovaných u těchto trestných činů na škodách evidovaných ve sledovaném roce u hospodářské trestné činnosti jako celku znázorňuje následující graf:

Graf 2

V meziročním srovnání výskytu je dále možné zaznamenat, že v roce 2000 je evidováno 847 **skutků** kvalifikovaných jako porušení autorského práva (§ 152 tr.z.), což je počet o dvě třetiny menší než v roce 1999 a výše **škody** je už jen cca 12,1 milionu Kč. Jistě by bylo žádoucí, aby toto snížení mělo trvalejší charakter a bylo

důsledkem předchozí intenzivní vyhledávací činnosti, efektivního stíhání a důsledného potrestání těchto aktivit. Autorským právům se u nás zatím rozhodně nedostává potřebné vážnosti a převládá velmi nízké vědomí o tom, že něco takového vůbec existuje. Nejméně jsou respektována práva autorů, interpretů a audio producentů jak hudby, tak mluveného slova, dále video producentů zejména filmových artefaktů, ale také autorská práva v oblasti software a zdá se, že příslušející vážnost k autorským právům často chybí i v oblasti vědy a výzkumu, tady především v prostředí společenskovedních oborů.

Územní struktura výskytu jednotlivých kriminálních aktivit odvozená z objemu jimi způsobených finančních škod se mezi jednotlivými kraji zásadním způsobem neliší. Na prvních třech pozicích se zpravidla vyskytují podvody (§§ 250, 250a, 250b tr.z.), daňové delikty (§§ 147, 148 tr.z.) a zpronevěra (§ 248 tr.z.). Výjimkou je v roce 2000 Praha, kde způsobená škoda ve výši cca 33,5 miliard Kč řadí na prvou výskytovou pozici trestnou činnost naplňující znaky porušování povinnosti při správě cizího majetku (§ 255 tr.z.)

V souvislosti s hospodářskou trestnou činností je v roce 2000 evidováno celkem 20 393 **stíhaných osob**. Z tohoto počtu jsou většinou skupinou pachatelé kriminálních aktivit souvisejících s trestnými činy podvod (9 201 osoba) a zpronevěra (4 235 osob). Je velmi pravděpodobné, že právě v této skupině lze hledat převahu z 21,8% podílu recidivistů na spáchané hospodářské kriminalitě. Jde i tentokrát o podíl celkem nízký, což je pro tuto trestnou činnost typické. Obecná zkušenost potvrzuje, že hospodářské kriminální aktivity bývají převážně doménou prvopachatelů, kteří se také v roce 2000 podílejí na celkovém počtu stíhaných osob 78,2%.

Z pohledu justiční statistiky vypadá srovnání dat o **pachatelích** hospodářské, majetkové a celkové kriminality v roce 2000 následovně:

Tab. 3

	stíhané osoby	obžalované osoby	odsouzené osoby
hospodářská kriminalita	4 383	3 267	1 631
majetková kriminalita	57 875	46 644	28 651
celková kriminalita	110 808	86 074	63 211

Mezi 1 631 osobami **odsouzenými** za spáchanou hospodářskou trestnou činnost bylo pouhých 52 recidivistů. Stejně jako v předešlých letech jsou zde i tentokrát nejpočetněji zastoupeni pachatelé ve věkové skupině 30-39 let (529 osob).

K nepodmíněnému trestu odnětí svobody bylo odsouzeno celkem 119 pachatelů, z nichž u 39 osob se jednalo o trest v hranici do 15 let a nejčastěji (u 51 osob) se v tomto roce uložený nepodmíněný trest pohyboval v hranici do 5 let. Také pachatelé hospodářské trestné činnosti se setkávají s uložením výkonu obecně prospěšných prací, např. tentokrát jich bylo celkem 69.

Ve skupině pachatelů **odsouzených** v roce 2000 za hospodářskou trestnou činnost bylo také 529 osob (z toho 17 opakovaně), které se dopustily daňové delikvence (§§ 147 a 148 tr.z.), ale pouze 46 z nich odešlo ze soudní síně s nepodmíněným trestem. Délky uložených trestů byly různé: u 25 osob se jednalo o hranici trestní sazby do 5 let, u dalších 15 osob o hranici do 15 let a zbývajícím 6 pachatelům byl vyměřen nepodmíněný trest v hranici sazby do 1 roku. Dvěma

pachatelům byl za neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (§147 tr.z.) a osmi pachatelům za krácení daně poplatku a podobné povinné platby (§148 tr.z.) uložen výkon obecně prospěšných prací.

Početně významnější skupinou **odsouzených** osob v roce 2000 byli ještě 173 pachatelé porušující autorské právo, z nichž 7 bylo pro trestnou činnost souzeno opakovaně. Nepodmíněný trest byl uložen devíti z nich a v žádném z těchto případů nebyla hranice trestu vyšší než do 1 roku. Čtrnácti pachatelům byl za tuto trestnou činnost uložen výkon obecně prospěšných prací. Pachatelé dalších hospodářských trestných činů již zde byli souzeni v počtech výrazně nižších, např: za neoprávněné podnikání (§ 118 tr.z.) to byly 37 osoby (3 opakovaně) a pouze třem byl uložen nepodmíněný trest. Za zkreslování údajů o stavu hospodaření a majetku (§ 125 tr.z.) bylo odsouzeno 23 osoby (jedna opakovaně) a nepodmíněný trest byl opět uložen pouze dvěma pachatelům. Za zneužití informací v obchodním styku (§ 128 tr.z.) bylo odsouzeno 8 prvopachatelů, z nichž jeden k nepodmíněnému trestu .

Jak byl postih hospodářské trestné činnosti v roce 2000 rozložen územně shrnuje následující tabulka:

Tab. 4

Stíhané, obžalované a odsouzené osoby v roce 2000 podle krajů

Kraj	Stíhané osoby	Obžalované osoby	Odsouzené osoby	% odsouz.ze stíhaných
Praha	298	212	128	42,9
Středočeský	355	229	124	34,9
Jihočeský	354	263	147	41,5
Západočeský	284	218	120	42,6
Severočeský	767	631	261	34,0
Východočeský	514	333	200	38,9
Jihomoravský	958	737	348	36,3
Severomoravský	853	644	303	35,5

Nejpříznivější poměr počtu odsouzených pachatelů k počtu osob stíhaných státním zastupitelstvím za některou hospodářskou kriminální aktivitu v roce 2000 zaznamenává justice působící v hl. městě Praze následovaná justicemi západočeskou a jihočeskou. Naopak nejméně případů této kriminality se podařilo prokázat a odsoudit justicím severočeské a středočeské. Tyto skutečnosti jsou však jen a jen skutečnostmi evidenčně statistickými, tedy skutečnostmi kvantifikujícími, které v této podobě postrádají kvalitativní vypovídací schopnost, zahrnující např. strukturu, důkazní složitost a další podstatné hodnotící charakteristiky jednotlivých stíhaných, žalovaných a souzených případů. Bez znalosti těchto indicií nelze popsání stav komentovat a už vůbec ne hodnotit.

Vzhledem k tomu, že údaje tohoto druhu jsou statisticky evidovány ve struktuře, která respektuje systematiku řazení trestního zákona, je asi vhodné znovu připomenout,

že následně uváděné skutečnosti jsou v původním kontextu příslušné trestné činnosti majetkové, nikoli trestné činnosti hospodářské.

S ohledem na významnost výskytu vztaženého ke konečnému výsledku procesu trestního řízení je v této skupině např. velmi zajímavé potrestání kriminálních aktivit kvalifikovaných jako porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 255 tr.z.), za které byli **odsouzeni** 33 pachatelé, což je 0,1% z **celkem odsouzených** osob (28 651) za majetkovou trestnou činnost. Pouze jednomu pachateli byl za porušení povinnosti při správě cizího majetku udělen nepodmíněný trest, a to v nejnižší hranici do 1 roku. Dvěma pachatelům byly v Západočeském kraji a jednomu pachateli ve Východočeském kraji byly dokonce uloženy jen obecně prospěšné práce. Je zcela samozřejmé, že případy souzené v roce 2000 se netýkají případů v tomto roce zjištěných a vykazujících výše uvedený objem finančních škod, i tak je však u zmíněných dvou odsouzených zajímavá, stejně jako u výše uvedených hospodářských trestných činů, kvalifikace v kontextu s alternativním trestem.

S vědomím, že tady nelze vysledovat návaznost na zjištěné skutky, které byly evidovány jako trestně hospodářské, je třeba předchozí informace o výskytu kriminálních aktivit souvisejících s podvodem a zpronevěrou přiřazovat k informacím o jejich potrestání. Státními zastupitelstvími bylo v roce 2000 **stíháno** 13 028 osob za trestnou činnost kvalifikovanou jako některý z podvodů (§§ 250, 250a, 250b tr.z.).

Z těchto pachatelů bylo 10 322 osob **obžalováno** a 3 351 **odsouzeno**, z nich 715 opakovaně. Ani tady však není nepodmíněný trest zastoupen významnější měrou. Ze skupiny **odsouzených** pachatelů byl nepodmíněný trest uložen 871 osobám a z nich 110 dostalo trest v hranici do 15 let, 409 v hranici do 5 let a zbývajících 352 v hranici do 1 roku. Celkem 475 pachatelům byl uložen trest obecně prospěšných prací.

Za kriminální aktivity vážící se ke znakům trestného činu zpronevěra (§ 248 tr.z.) byly ve stejném období **stíhány** celkem 6 273 osoby, z nichž bylo 5 005 osob **obžalováno**. K **odsouzení** došlo u 2 951 pachatelů, z nich u 314 opakovaně. Nepodmíněný trest byl uložen 325 pachatelům, a to: v hranici do 15 let šestnácti osobám, v hranici do 5 let 113 osobám a v hranici do 1 roku 196 osobám. Obecně prospěšné práce zde byly uloženy ve 292 případech.

2. Účast vybraných forem hospodářské trestné činnosti na jejím výskytu evidovaném v roce 2000

V úvodu je třeba říci, že policejní evidence nyní podchycuje celkem 153 formy, kterými jsou páchány hospodářské kriminální aktivity. Není to počet malý a je možné si položit otázku, zda takto podrobné členění je pro analytické, ochranné, sledovací, řídicí a další žádoucí procesy ještě přínosné nebo už zatěžující a orientačně nepřehledné.

Takto obsáhlý registr pravděpodobně není ani dobrým manuálem pro objektivitu prvotního evidenčního podchycení charakteru zjištěného skutku a vede spíše k zaznamenání okamžitého subjektivně kvalifikačního názoru. V takto členitém prostředí se pak i snadno ztratí např. skutečnost, že několik sledovaných forem daňové delikvence se váže k dani z objemu mezd, která v současné daňové soustavě již řadu let neexistuje. Přestože se jedná o daň neexistující, byla v roce 2000 napadena, alespoň v evidenčních záznamech, celkem čtyřiceti zjištěnými skutky.

Vzhledem k místu, které v roce 2000 zaujímaly ve výskytu hospodářské trestné činnosti aktivity prvotně kvalifikované jako **zanedbání povinnosti při správě cizího majetku** a vzhledem k výše zmíněnému soudnímu rozhodnutí o potrestání pachatelů této delikvence výkonem obecně prospěšných prací je vhodné uvést odborný názor k právní kvalifikaci zanedbání takovéto povinnosti. Tento trestný čin je řazen mezi ty trestné činy, k nimž dochází při kolektivním investování a tudíž související kriminální aktivity jsou realizovány na peněžních a kapitálových trzích. Nutným znakem skutkové podstaty tohoto trestného činu je způsobená škoda. V dokazování však není prioritním předmětem obohacení, ale jednání pachatele nebo pachatelů, které vzniku škody předcházelo.

Trestní odpovědnost je vázána na porušení povinnosti, která byla pachateli určena zákonem nebo kterou smluvně převzal. Základem tvorby právního názoru a trestní kvalifikace je nezbytná prokazatelnost takového jednání, kterým byla jedním nebo druhým způsobem daná povinnost spravovat cizí majetek porušena.² Z přehledu evidovaných forem této trestné činnosti je zřejmé, že byly formulovány s jinou představou o jejich výskytu než prezentuje uvedený odborný právní názor. V roce 2000 byly nezákonně porušovány povinnosti při správě cizího majetku (§ 255 tr.z.) v rozsahu daném následujícími formami:

- při likvidaci obchodní společnosti nebo jiné právnické osoby
počet skutků: 46 (škoda 549,4 milionů Kč)
- při správě konkursní podstaty
počet skutků: 9(škoda 4,97 milionů Kč)co nejtěsnější
- při zastupování ve věcech obchodních
počet skutků: 176 (škoda 33,8 miliard Kč)
- při činnosti správních rad, dozorčích rad a při výkonu prokury
počet skutků 36 (škoda 339,8 milionu Kč)
- zneužití postavení ve prospěch vlastního podniku
počet skutků 300 (škoda 277,6 milionu Kč)

Výčet těchto forem rozhodně nelze situovat pouze na peněžní a kapitálové trhy, tak jak jsou formulovány je jejich okruh výskytu mnohem širší a samotný výskyt mnohem pravděpodobnější jinde než v oblasti kolektivního investování. Názorová rozdílnost v tomto případě je markantním příkladem dlouhodobějšího nezájmu, respektive vlažnému zájmu o meziresortní spolupráci cílenou k účinnější obraně proti negativním důsledkům páchané trestné činnosti, např. právě snahou o co nejtěsnější přiblížení právně kvalifikačních názorů na konkrétní kriminální aktivity.

Jedním z dalších trestných činů, které jsou v evidované hospodářské trestné činnosti pravidelně zastoupeny významným způsobem je podvod. Stejně jako v případě předchozím ani u podvodu zatím není snaha hledat společný a reálnému výskytu odpovídající meziresortní odborný názor na modifikaci části znaků tohoto majetkového trestného činu na trestný čin hospodářský. Kriminálním aktivitám příslušejícím podle prvotního kvalifikačního názoru trestnému činu podvod je určována forma spáchání z velmi četné skupiny forem, která je tady ještě navíc společná pro další dva trestné činy: zpronevěru a krádež. V roce 2000 byl např. podvod evidovaný v hospodářské

² Srovnej např.: Některá východiska pro právní kvalifikaci finanční kriminality. In.: Právní rozhledy 12/98, str. 590

trestné činnosti páchan celkem deseti formami. Nejčastější výskyt je evidován u následujících forem:

- machinace s finančními prostředky (tržby, poplatky, vklady)

počet skutků 6 562 (škoda 1,6 miliardy Kč)

- vylákání zboží s úmyslem jej nezaplatit

počet skutků 4 013 (škoda 980,1 milionů Kč)

- uzavírání podvodných obchodních smluv

počet skutků 3 318 (škoda 4,2 miliardy Kč)

Škoda vyšší než jedna miliarda Kč byla ještě zjištěna u trestné činnosti spáchané formou:

- vylákání úvěru bez úmyslu jej splatit

počet skutků 947 (škoda 1,2 miliardy Kč).

V trestné činnosti obecně známé jako „daňové úniky“ nebo „daňová delikvence“ byly v roce 2000 nejčastěji zastoupeny formy:

- vylákání neoprávněné daňové výhody

u daně z příjmu: **počet skutků 215 (škoda 236,6 milionu Kč)**

u daně z přidané hodnoty: **počet skutků 198 (škoda 236,4 miliony Kč)**

u spotřební daně : **počet skutků 19 (škoda 117,2 miliony Kč)**

- účetní machinace směřující ke snížení základu pro výpočet daně

u daně z příjmu : **počet skutků 245 (škoda 188,8 milionu Kč)**

u daně z přidané hodnoty: **počet skutků 187 (škoda 189,8 milionu Kč)**

u spotřební daně: **počet skutků 5 (škoda 50,5 milionu Kč).**

Ke kriminálním aktivitám tohoto druhu věcně (§ 148 tr.z.) přísluší i trestná činnost páchaná v oblasti celních poplatků, pro kterou jsou definovány čtyři formy, která byly v roce 2000 evidovány v následujícím rozsahu:

- zatajování prováženého zboží

počet případů 22 (škoda 4,6 milionu Kč)

- machinace směřující ke snížení základu pro vyměření cla nebo osvobození od cla

počet případů 27 (škoda 69,6 milionu Kč)

- nepravdivá deklaráce průvozu zboží

počet případů 28 (škoda 146,4 milionu Kč)

- ostatní

počet případů 6 (škoda 6,7 milionu Kč).

Závěr této části dá nahlédnou do oblasti, která je dlouhodoběji negativně hodnocena jak institucemi s mezinárodní působností, tak zahraničními investory, ale i občanskou veřejností a sice do evidenčně podchyceného výskytu korupčního jednání. Pro skupinu trestných činů, které definují jednotlivá jednání tohoto druhu existuje pět společných forem páchaní této kriminality. V roce 2000 byl výskyt zneužívání pravomoci veřejného činitele, přijímání úplatku, podplácení nebo nepřímé úplatkářství následující:

- při rozhodovací činnosti soudů, st.zastupitelství, policie, jiných orgánů st.správy nebo obecní samosprávy

počet skutků 108 (škoda 54,6 milionů Kč)

- při zadávání veřejných zakázek

počet případů 15 (škoda 14,6 milionu Kč)

- při poskytování výjimek z odvodů do st. rozpočtu nebo rozpočtu obcí

počet případů 10 (škoda 428 tis.Kč)

- při hospodaření s bytovým fondem
počet případů 5 (škoda 543 tis.Kč).

3. Některé konkrétní případy hospodářské trestné činnosti, kterými se zabývaly orgány činné v trestním řízení

V souhrnu těchto komentovaných informací k výskytu hospodářské trestné činnosti lze, kromě jiného, najít i potvrzení obecně známého názoru, že u většiny hospodářských případů je v průběhu procesu trestního řízení jedním z průběžných kamenů jeho činitelů zdolat důkazní složitost s takovou průkazností, aby pachatel (nebo pachatelé) mohl být nejen obžalován, ale posléze i odsouzen. Nalézání průkazných argumentů, že při realizaci jednotlivých konkrétních obchodních, finančních a dalších v hospodářském životě běžných operací byla překročena hranice oddělující jednání ještě legální od jednání již trestného je u nás, stejně jako jinde, problémem jehož řešení je zpravidla časově náročné a vyžaduje potřebnou míru teoretických znalostí i praktických zkušeností (nejen z oborů práva).

Za velmi povzbudivé je možné považovat to, že v posledních měsících roku 2000 a prvních měsících roku 2001 byly soudně projednány první větší případy hospodářské trestné činnosti a jejich pachatelé pravomocně odsouzeni.

Zatím největším z odsouzených případů se zdá být trestná činnost čtyř pachatelů související s nelegálními majetkovými operacemi v C.S. Fondu, kvalifikovanými jako podvod. Vyčíslená škoda se pohybuje okolo 1,2 miliardy Kč a udělené tresty jsou deset, sedm, šest a pět let. V průběhu posledních pěti let získala nad Fondem kontrolu finanční skupina Motoinvest, která po čase začala jeho majetek rozprodávat až zbytek získala společnost Austel Enterprises. Od této společnosti jej koupila burzovní společnost Crassus a posléze ruská společnost KosMos. V prvních měsících roku 1997 dochází prostřednictvím Plzeňské banky, makléřské firmy Umana a pražské banky Girocredit k převodu peněz na účty vedené bankami v různých zemích (Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Gibraltar, USA).

Kromě případů již souzených jsou další případy ve fázi obžaloby. Jedná se např. o tři roky šetřené poskytování rizikových úvěrů plzeňskou Kreditní bankou, které bylo předáno státnímu zástupci s návrhem na obžalobu ředitelky pro trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku. Tato banka ukončila svoji činnost se ztrátou 12 miliard Kč. Dalším obviněným z téhož trestného činu je generální ředitel Sazky, jehož obvinění se konkrétně týká obchodu s akciemi, při kterém vznikla škoda 25 milionů Kč.

Zproštěním viny skončila obžaloba čtyř pachatelů ze spáchání trestného činu porušování závazných pravidel hospodářského styku, kterého se měli dopustit tím, že jako členové správní rady Národní družstevní záložny poskytli úvěr ve výši 1 milionu dolarů, což byla částka převyšující depozita záložny. Důvodem zproštění byl zánik trestnosti, zdůvodněný kvalifikovanou absencí zákonného předpisu stanovujícího část depozit, která může být půjčena.

Závěrem několik poznatků z kriminálních aktivit souvisejících s porušováním autorského práva. Ochrana autorských práv má svůj právní rámec v zákoně č.35/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů a poslední úprava z roku 2000 je zcela shodná s předpisy platnými v Evropské unii. V oblasti trestněprávní je to § 152 tr.z., jehož skutková podstata definuje formy porušování autorského práva.

V Karviné je v souvislosti s porušováním autorského práva vyšetřováno pět osob, kteří zásobovali některé prodejce na území celé republiky nelegálními kopiemi CD nosičů metalové hudby. Policie ČR jim zabavila cca 25 tisíc těchto nosičů, z nichž některé byly originály. Zabavené artefakty byly předány k posouzení Mezinárodní federaci fonografického průmyslu.

Oběti trestné činnosti v České republice v roce 2000

PhDr. Milada Martinková, CSc.

Údaje o obětech kriminality jsou jedním z ukazatelů kvality trestné činnosti. Charakterizují kriminalitu z jiného zorného úhlu než jen z hlediska jejich pachatelů či spáchaných skutků. Za oběti trestné činnosti bývají považovány osoby, které byly touto sociálně nežádoucí aktivitou bezprostředně poškozeny nebo ohroženy.

V České republice je Policie ČR zatím stále jediným pramenem pravidelně shromažďovaných souhrnných statistických údajů o lidech, kteří se stali oběťmi kriminality. Ostatní orgány činné v trestním řízení statistické údaje o kriminalitou poškozených osobách pravidelně nesbírají. Dílčí informace o obětech trestných činů lze však získat i z jiných státních a nestátních zdrojů.

Poznatky o obětech kriminality lze také obdržet z postupně na území ČR realizovaných, i když zatím spíše ojedinělých, viktimologických výzkumů. Některé z nich jsou prováděny na reprezentativních souborech respondentů (viz např. v České republice provedené mezinárodní výzkumy UNICRI z roku 1992, 1996 a 2000) a obohacují poznání obětí kriminality také v rovině kvalitativní. Přinášejí mimo jiné poznatky také z oblasti latentní kriminality, které obvykle neposkytují statistiky policejní. Údaje získané z takovýchto na oběti kriminality zaměřených výzkumů je možné i u nás jistě jen uvítat. Přesto však právě policejní statistika je stále základem pro získání informací o obětech kriminality v České republice, byť se týká jen evidovaných obětí trestné činnosti. Policie totiž údaje o obětech kriminality eviduje každoročně a celorepublikově. Lze z nich tudíž usuzovat i na některé vývojové tendence v dané oblasti na teritoriu našeho státu^{1/}.

Dále proto o policejních datech podrobněji informujeme. Níže uvedené údaje o obětech trestné činnosti pocházejí z dat, které Policie ČR sbírá a zaznamenává při evidování trestného činu, tedy během krátkého období od okamžiku, kdy trestný čin vede v patrnosti. Údaje o těchto obětech nejsou ale policií standardně zpracovávány a zveřejňovány. Níže uváděná data o obětech trestných činů byla od Policie ČR vyžádána Institutem pro kriminologii a sociální prevenci za účelem přípravy publikace o kriminalitě (tentokrát za rok 2000), kterou tento institut již tradičně každý rok zpracovává.

* * *

Při interpretaci dále prezentovaných údajů o obětech trestné činnosti z dat Policie ČR je nutné brát v úvahu následující skutečnosti:

a) V terminologii policejní statistiky týkající se kriminality jsou lidé, kteří se stali oběťmi trestné činnosti, registrováni jako tzv. 'objekty napadení-osoby'. Policie ve své statistice pak dále eviduje ve formuláři o trestném činu vedle 'objektů napadení-osob' také 'objekty obecné kriminality', 'objekty hospodářské kriminality' a 'soukromý objekt'.

b) Ve formuláři o trestném činu jsou mezi objekty napadení-osobami zvlášť registrovány 'osoby-muži' a 'osoby-ženy' (tedy jednotlivci), které je možno dále členit podle věku, taktického a sociálního hlediska, podle následků trestné činnosti (úmrť, zranění, jiné následky, bez následků) a zvlášť jsou registrovány 'osoby-skupiny osob' (s možností třídění pokud jde o strukturu skupiny, věkové složení skupiny, taktické hledisko, další hledisko a pokud jde o následky trestné činnosti: úmrť, zranění, jiné následky, bez následků).

c) U osob, které tvoří 'objekty napadení - skupiny osob', není vždy technicky možné zjistit jejich pohlaví, i když v číselníku ke struktuře skupiny je Policií ČR rozlišováno následující členění napadených osob:

1. muž a žena
2. dva muži
3. dvě ženy
4. více mužů než dva
5. více žen než dvě
6. jiné složení skupiny

Dále potom rovněž, vzhledem ke způsobu policií prováděné kategorizace věkového složení skupiny, nelze získat údaje o věku všech poškozených, tvořících napadené skupiny osob.

d) Policejní statistika sleduje pro své potřeby tam, kde objektem napadení byla skupina, obvykle jen počet skupin. Tedy, byla-li např. napadena sedmičlenná skupina (otec, matka, babička, čtyři děti), v policejní statistice se objeví pod výše uvedeným bodem 6 /jiné složení skupiny/ jedna skupina.

Pokud však je potřeba určit, kolik bylo v této skupině lidí pro získání alespoň tzv. minimálního počtu evidovaných napadených osob (viz dále), se do počtu obětí započítává tato v příkladě uvedená sedmičlenná skupina jako tři osoby. Podobně, byla-li podle policejní statistiky napadena jedna více než dvoučlenná skupina mužů, je tato skupina započítávána jako tři osoby. Obdobně je tomu v případě skupiny „více žen než dvě„.

e) Při interpretaci počtů obětí kriminality evidovaných Policií ČR je třeba, aby si uživatel údajů rovněž uvědomil, že policií realizovaná evidence obětí kriminality - „objektů napadení: osob„ je prováděna následujícím způsobem. Policie ve formuláři o

trestném činu (pol. 08 - objekt napadení) při evidenci do formuláře zaznamenává JEN JEDNU VARIANTU z celku šesti variant objektů napadení (tedy volí jednu z následujících variant již výše uvedených: muž, žena, skupina osob, objekty obecné kriminality, objekty hospodářské kriminality, soukromý objekt).

Lze pak usuzovat, že při evidenci např. majetkové kriminality může být policií evidován přednostně objekt napadení „věcný,, (např. objekt hospodářské kriminality) před „živým,, objektem napadení - osobou. Policie pro své potřeby z profesního hlediska může upřednostňovat např. právě u majetkové kriminality poznatky o předmětu útoku pachatele (peníze, věc atd.) a až druhotným zájmem je zjistit, komu bylo vlastně ublíženo. Poškozená osoba-oběť trestné činnosti se tak vůbec nemusí u majetkové kriminality dostat do policií vykazované evidence.

f) Při interpretaci počtů evidovaných obětí kriminality zaznamenaných Policií ČR je dále rovněž třeba, aby uživatel měl vždy na paměti, že v nich nejsou obsaženy údaje z oblasti tzv. skryté kriminality, tedy nezahrnují např. osoby postižené trestnou činností, které svoje poškození oficiálně neohlásily apod.^{x/}.

Ze skutečností uvedených v bodech a)-e) tedy vyplývá, že u dále námi předkládaných údajů získaných z dat Policie ČR je odpovídající používat pojem minimální počet evidovaných obětí trestné činnosti.

Celkový minimální počet policií evidovaných obětí kriminality v ČR se vypočítá následujícím způsobem: počty osob, které tvoří 'objekty napadení-skupiny osob' se přičtou k počtům 'objektů napadení-mužům a ženám'. (Další úplně přesné členění sumy všech těchto osob podle jejich věku či pohlaví, jak jsme již konstatovali, není technicky možné.)

* * *

^{x/} Sledování, zda v ČR kriminalitou postižené osoby ohlásily trestný čin policii, proběhlo i v rámci výše uvedených opakovaných mezinárodních viktimologických výzkumů UNICRI, které byly u nás provedeny na reprezentativním souboru respondentů. Výzkumné poznatky naznačily, že ačkoli se míry oznamování policii významně lišily podle druhu trestného činu, existovaly určité univerzální vzorce. Dospělo se k závěru, že oběti spíše oznamují delikty, při nichž utrpí fyzické zranění nebo značnou škodu (zde přihlíží, zda jsou pojištěni). Více se oznamují delikty, u nichž je reálná šance na dopadení pachatele. Policie se také častěji dozvídá o dokonalých skutcích než o pokusech a dozvídá se spíše o těch nejzávažnějších trestných činech než o těch méně závažných. Delikty jsou častěji oznamovány v menších lokalitách^{2/}.

V prvním i ve druhém výzkumu UNICRI provedeném v ČR (1992, 1996) se ukázalo, že téměř všichni postižení ohlásili policii krádež automobilu (96,6%, resp. 93,2%); krádež vloupáním 67,2% resp. 89,5%; loupež 60,0% resp. 63,8%; krádež tzv.prostou 36,2% resp. 37,9%. Potvrdilo se, že relativně málo jsou ohlašovány sexuální delikty, i přes výrazný vzestup při srovnání údajů z obou těchto výzkumů (6,4% obětí ve výzkumu v roce 1992 a 26,8% ve výzkumu z r.1996). Málo byly mezi zkoumanými delikty ohlašovány i případy napadení a vyhrožování (29,0%, resp. 22,8%)^{2/}.

Výše uvedeným způsobem bylo z údajů Policie ČR zjištěno, že v naší republice **minimální počet evidovaných napadených osob v roce 2000 činil 39 732 jedinců^{xx/}**.

Z porovnání tohoto údaje s údajem o minimálním počtu policíí evidovaných napadených osob za předcházející rok 1999 plyne, že v roce 2000 zůstalo policíí zaevidované množství kriminalitou poškozených osob zhruba stejné (bylo zaznamenáno jen o 690 obětí méně než v roce předcházejícím) - viz přehledně např. tabulka č. 1 v této kapitole, či graf č. 8 uvedený v prvním příspěvku této publikace.

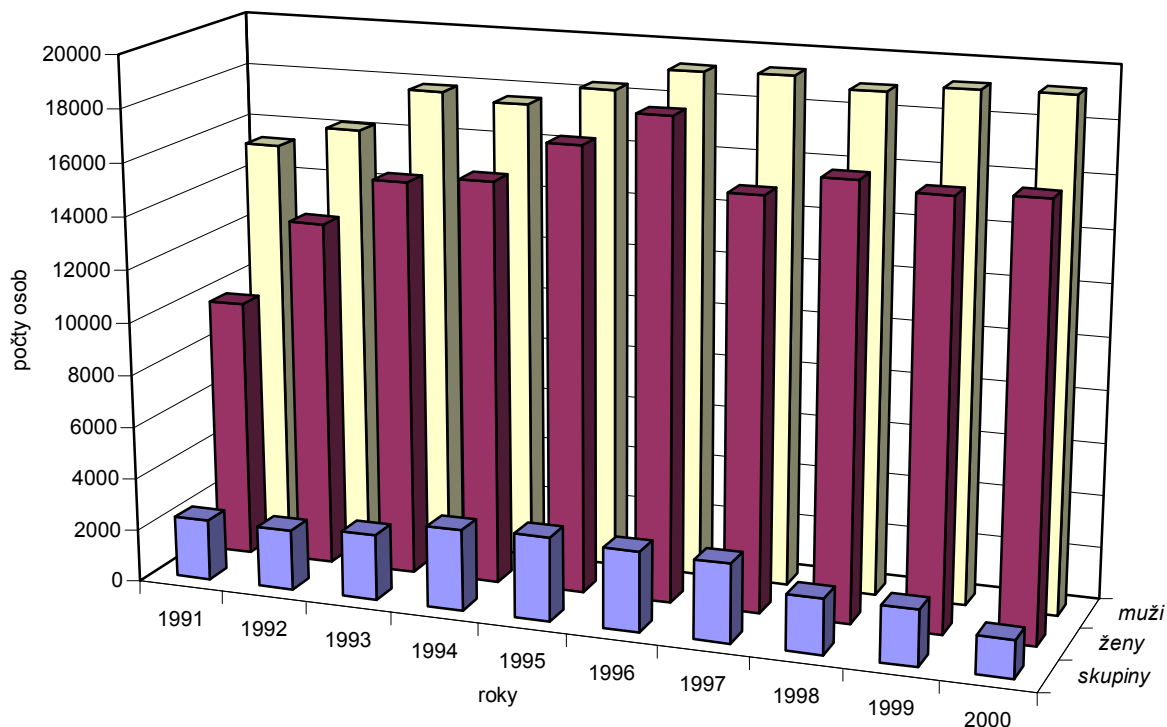
Z tohoto grafu týkajícího se vývoje minimálních počtů napadených osob v letech 1990-2000, je zřejmé, že v roce 2000 již třetí rok zůstává minimální počet evidovaných napadených osob na zhruba stejné úrovni. Udrhuje se tudíž zatím naznačený poněkud se snižující trend policíí zaevidovaného minimálního množství obětí trestné činnosti v České republice, které za posledních deset let kulminovalo v roce 1996.

Graf č. 1, uvedený v této kapitole, ukazuje vývoj počtu „objektů napadení-osob“ v období let 1991 až 2000, a to podle policejního členění na muže, ženy a skupiny osob. V roce 2000 oproti roku 1999 je naznačeno jen nepatrné zvýšení minimálního počtu evidovaných kriminalitou poškozených žen (o 150 osob). Minimální počet zaevidovaných napadených mužů zůstal přibližně stejný (jen o 42 osob více než v roce 1999). Počet napadených skupin osob je v roce 2000 oproti roku 1999 nižší (o 695 skupin méně).

^{xx/} Protože jako zdroj dat o obětech trestné činnosti byly použity neopravené (nevyčištěné) sestavy dat Policie ČR, některé uváděné údaje v tabulkách a grafech se mohou mírně lišit.

Graf č. 1

**Minimální počty napadených osob v letech 1991- 2000
(z údajů Police ČR)**

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
■ skupiny	2320	2309	2521	3087	3197	3058	3011	2112	2132	1437
■ ženy	9875	13235	15067	15353	16930	18226	15605	16410	16103	16253
■ muži	15324	16158	17846	17597	18349	19236	19304	18928	19214	19256

* * *

Z podrobnějšího rozboru *minimálního počtu Policií ČR evidovaných napadených osob v roce 2000* (viz příloha č. 1) vyplývá rovněž následující.

Nejvíce osob bylo na území naší republiky v uvedeném roce, právě tak jako v letech předcházejících, poškozeno **krádeží** (41,9%). Procentový podíl obětí tohoto trestného činu na v roce 2000 evidovaném minimálním počtu obětí kriminality je o 4,2% vyšší než byl v roce 1999 (v absolutních číslích je to o 1429 osob více).

Dále se občané České republiky stali podle policejních údajů v 18,6% případů obětmi **úmyslného ublížení na zdraví**. Procentový podíl obětí této trestné činnosti na minimálním evidovaném počtu obětí kriminality za rok 2000 je o 0,6% nižší než byl

v roce předcházejícím (v absolutních četnostech je to o 380 osob méně). Vedle toho bylo policií rovněž zaznamenáno 1,2% obětí ublížení na zdraví z nedbalosti /pracovní úrazy a ostatní ublížení na zdraví z nedbalosti/. Je to, vyjádřeno v procentech, stejně jako v předcházejícím roce (v absolutních četnostech je to o 17 osob méně).

Procentový podíl obětí trestného činu loupeže na celkovém minimálním policií registrovaném počtu obětí kriminality za rok 2000 činil 13,3%, což je o 0,1% více než v roce předcházejícím (v absolutních četnostech je to o 48 osob méně).

Oběti trestného činu nebezpečného vyhrožování tvořily 8,1% minimálního počtu policií evidovaných obětí kriminality za rok 2000. Procentový podíl obětí této trestné činnosti na celkovém zaznamenaném počtu obětí za uvedený rok je o 0,4% vyšší než v roce předcházejícím (v absolutních počtech je to o 86 osob více).

Obětmi vydírání se stalo v roce 2000 5,4% minimálního počtu policií zaevidovaných napadených osob. Procentový podíl obětí tohoto trestného činu na minimálním počtu obětí kriminality ve jmenovaném roce byl o 1,9% nižší než v roce předcházejícím (v absolutních četnostech o 804 osob méně).

U trestných činů pohlavního zneužívání bylo zaznamenáno ve sledovaném roce mezi minimálním počtem policií evidovaných obětí 2,7% takto poškozených jednotlivců, což je o 0,2% méně než v roce 1999 (v absolutních četnostech o 113 osob méně).

Mezi obětmi kriminality bylo rovněž v roce 2000 registrováno nemalé množství obětí trestných činů (3,4%), které jsou v policejní statistice označeny souhrnně jako násilí na veřejném činiteli /§§ tr. zák.:153, 154/1, 155, 156/1,2/. Je to ale, pokud jde o procentový podíl obětí této trestné činnosti na minimálním počtu obětí kriminality v roce 2000, o 0,9% méně než v roce 1999 (v absolutních četnostech o 399 jedinců méně).

Dále ještě krátce k některým trestným činům, kterých se napadené osoby staly obětmi poněkud méně často. Počet obětí dalších trestných činů, které zaznamenala Policie ČR v České republice v roce 2000 obsahuje příloha č. 1.

Obětmi trestné činnosti v policejní statistice označené souhrnně jako omezování a zbavení osobní svobody se v roce 2000 stalo 1,6% minimálního množství policií zaregistrovaných napadených osob. Je to o 0,4% méně než v roce předcházejícím (v absolutních četnostech o 180 osob méně).

Oběti trestného činu znásilnění tvořily v roce 2000 1,3% minimálního počtu policií zaevidovaných obětí trestné činnosti. Je to o 0,1% méně než v roce 1999 (v absolutních četnostech o 138 osob méně).

Oběti vraždy a pokusu o ni (§ 219 tr. zák.) tvořily v roce 2000 0,8% minimálního počtu policií evidovaných napadených osob (321 jedinců). Činí to, pokud jde o procentový podíl obětí vraždy na policií evidovaném minimálním počtu obětí kriminality za jmenovaný rok, zhruba o 0,1% více než v roce předcházejícím

(v absolutních četnostech o 31 osob více). Z uvedených obětí vraždy a pokusu o ni v roce 2000: 54,2% osob přišlo o život (174 jednotlivců), zraněno bylo 31,5% obětí (101 osob). Další podrobnější údaje o obětech vraždy v roce 2000 viz příloha č. 14.

Oběťmi trestného činu týrání svěřené osoby bylo v roce 2000, právě tak jako v roce předcházejícím, 0,5% minimálního počtu evidovaných obětí kriminality (v roce 2000 se jednalo o 201 osob).

Oběťmi tzv. ostatní trestné činnosti (vymezení této kategorie kriminality v policejní statistice viz příloha č. 1) se stalo 1% minimálního počtu policíí evidovaných obětí trestných činů (406 osob).

* * *

Pokud nahlížíme celkový minimální počet Policíí ČR evidovaných napadených osob v roce 2000 **Z H L E D I S K A N Á S L E D K Ů**, které trestná činnost na napadených lidech zanechala, pak z tabulky č. 1 i přílohy č. 1 plyne, že 0,9% obětí (tj. 363 osob) v důsledku trestných činů vůči nim spáchaných zemřelo.

Zraněna byla zhruba čtvrtina napadených osob (25,3%).

Jiný následek trestného činu (např. poškození majetku, psychický šok apod.) byl zaznamenan u 58,9% obětí (z toho více jak polovina /62,5%/ byla obětí trestného činu krádeže).

Tzv. bez následků (vážných) bylo podle záznamů Policie ČR 14,9% obětí.

Tabulka č. 1

Následky napadení u evidovaných obětí kriminality (objektů napadení-osob) v období 1996 - 2000 v ČR: minimální počty obětí
(zpracováno z dat Policie ČR)

(Dělení odpovídá policíí sledovaným následkům trestných činů pro oběti kriminality.)

rok	úmrť		zranění		N á s l e d k y jiný následek		bez následků		obětí celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
1996	351	0,8	11051	24,7	24123	53,9	9213	20,6	44738	100
1997	390	0,9	10979	26,1	22634	53,8	8052	19,2	42055	100
1998	379	0,9	11008	27,3	22009	54,6	6914	17,2	40310	100
1999	333	0,8	10596	26,2	22914	56,7	6579	16,3	40422	100
2000	363	0,9	10073	25,3	23394	58,9	5902	14,9	39732	100

Z porovnání dat uvedených v tabulce č. 1 o minimálních počtech obětí kriminality a následcích, které kriminalita na těchto obětech zanechala, také vyplývá, že v roce 2000 vzrostl ve srovnání s rokem 1999 v minimálním počtu evidovaných obětí kriminality procentový podíl osob s jinými následky kriminality, a to o 2,2% (což je v absolutních četnostech o 480 osob více). Poněkud vzrostl i procentový podíl úmrť

evidovaných obětí kriminality, a to o 0,1% (v absolutních četnostech se jednalo v roce 2000 o úmrtí 363 osob, což je o 30 osob více než v roce předcházejícím). Současně poklesl podíl zraněných osob, téměř o jedno procento /0,9%/ (což je v absolutních četnostech o 523 osob méně). Dále poklesl i procentový podíl zastoupení obětí tzv. bez následků o 1,4 % (což je v absolutních četnostech o 677 osob méně).

Mezi v tabulce č. 1 uvedenými 363 osobami, které v roce 2000 **z e m ř e l y** na následky trestné činnosti proti nim spáchané, byly zhruba z poloviny, a tedy nejčastěji, oběti vraždy (47,9%), dále oběti ublížení na zdraví z nedbalosti /při pracovních úrazech a ostatních ublíženích na zdraví z nedbalosti/ (23,1%) a oběti úmyslného ublížení na zdraví (19%). V rámci tzv. ostatní trestné činnosti a při trestné činnosti označené jako nebezpečné vyhrožování přišlo o život v roce 2000 po 3,3% obětí. Dvě oběti zemřely na následky zranění při loupeži, jedna osoba při vydírání a jedna při trestné činnosti kvalifikované jako omezování a zbavení osobní svobody (podrobněji viz též příloha č.1).

Mezi osobami, které byly v roce 2000 v důsledku trestné činnosti vůči nim spáchané **z r a n ě n y**, byly nejčastěji oběti úmyslného ublížení na zdraví (67,9%), dále pak oběti trestného činu loupeže (10,7%), oběti nebezpečného vyhrožování (4,7 %) a násilí na veřejném činiteli (4,5%). Oběťmi ublížení na zdraví z nedbalosti bylo mezi zraněnými oběťmi 3,4% a obětí vydírání 2,1%. K nijak ojedinělým zraněním obětí došlo také při tzv. ostatní trestné činnosti (1,6% zraněných osob). Mezi zraněnými oběťmi byly po zhruba 1% oběti znásilnění, omezování a zbavení osobní svobody, pokusu o vraždu, krádeže, týrání svěřené osoby.

Z přílohy č. 1 je rovněž patrné, že **j i n é n á s l e d k y** v roce 2000 utrpěly hlavně oběti trestného činu krádeže (62,5% obětí s jinými následky trestných činů), dále potom mezi oběťmi s jinými následky také oběti loupeže (14,2%), oběti vydírání (5,2%), nebezpečného vyhrožování (7%), pohlavního zneužívání (3%), násilí na veřejném činiteli (2,4%), omezení a zbavení osobní svobody (1,5%), znásilnění (1,4%), úmyslného ublížení na zdraví (1,3%) a tzv. ostatní trestné činnosti (0,7%).

* * *

Dalším možným hlediskem hodnocení vyskytující se kriminality může být vyhodnocení dostupných údajů o **V Ě K U** obětí. Z grafů č. 2 a č. 3 a z přílohy č. 2 až č. 4 pak lze získat přehled o počtu evidovaných zletilých i nezletilých obětí trestné činnosti za rok 2000 podle věkových kategorií tak, jak to umožňují policejní podklady. Údaje se týkají zhruba 89% minimálního počtu Policií ČR evidovaných napadených osob za rok 2000 (nezahrnují jedince, kteří tvořili zvlášť policií evidované „objekty napadení-skupiny osob,,). Je proto obtížné uvedené údaje srovnávat s obdobně získanými údaji o obětech trestné činnosti z předcházejících let a usuzovat, pokud jde o věk napadených osob, na nějaké obecnější trendy vývoje.

Na základě údajů obsažených v grafech č. 2 a č. 3 lze ale konstatovat, že mezi věkově identifikovatelnými oběťmi kriminality byla u žen i u mužů v roce 2000 pravděpodobně trestnou činností nejčastěji postižena věková skupina obětí "od 19 do 30 let" (ženy 29,6%, muži 32,5%) a věková skupina "od 41 do 60 let" (ženy 28,7%, muži 27,4%).

* * *

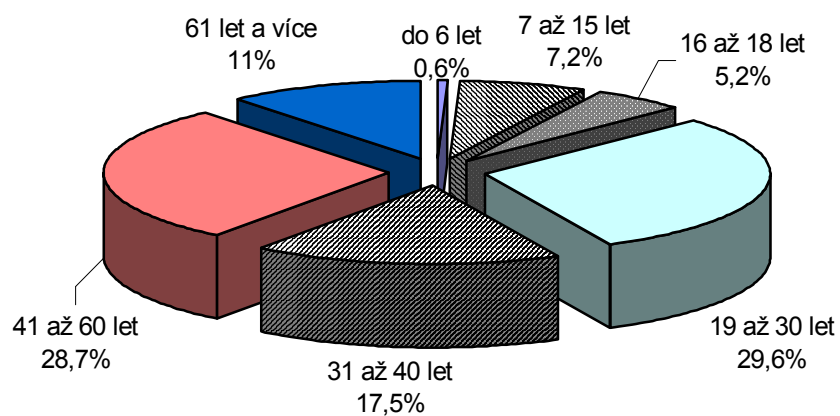
V přílohách č. 9 až č. 13 lze nalézt údaje o minimálních počtech policií evidovaných osob, které byly kriminalitou nějak bezprostředně poškozeny v jednotlivých **KRAJÍCH** naší **REPUBLIKY**. (Údaje v těchto přílohách se týkají „objektů napadení osob /mužů a žen/,,. Nejsou zde tedy započítány osoby, které tvořily „objekty napadení-skupiny osob,, nicméně určitý přehled o počtech evidovaných obětí v různých částech ČR je patrný).

Z přílohy č. 9 je zřejmé, že *n e j v í c e* obětí trestné činnosti zaregistrovala policie v kraji Praha (36,4%, tj. celkem 12 919 osob), dále, ale již v mnohem menší míře, v kraji severomoravském (18,3%), jihomoravském (11,9%) a severočeském (10%). *N e j m é n ě* obětí kriminality bylo policií zaznamenáno v kraji jihočeském (4,4%, tj. celkem 1 574 jednotlivců). Pořadí minimálního evidovaného počtu obětí v jednotlivých krajích republiky zhruba odpovídalo i pořadí počtu obětí v jednotlivých krajích, pokud byli zvlášť sledováni muži a zvlášť ženy (viz podrobněji příloha č. 10 a č.11). Totéž lze

konstatovat i pokud byly sledovány zvláště oběti 0-18 leté a oběti starší 19 let (viz přílohy č. 12 a č. 13).

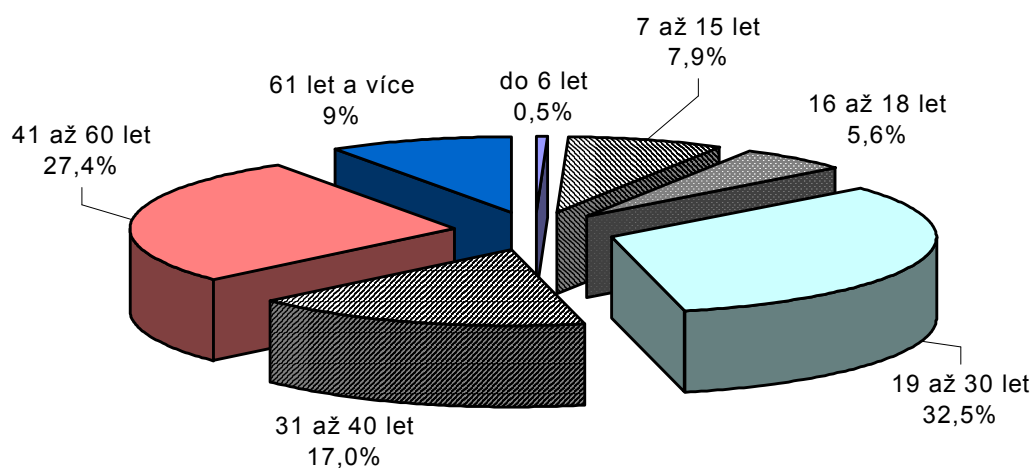
Graf č. 2

Věk žen-obětí (z cca 89% minimálního počtu Policií ČR evidovaných obětí trestných činů) v ČR v roce 2000

Graf č. 3

Věk mužů-obětí (z cca 89% minimálního počtu Policií ČR evidovaných obětí trestných činů) v ČR v roce 2000

* * *

Pro dokreslení charakteru trestné činnosti v roce 2000 v naší republice přinášíme i podrobnější údaje o minimálních počtech Policií ČR evidovaných 0-18 letých obětí kriminality - **O DĚTECH A MLADISTVÝCH**.

V roce 2000 evidované **oběti trestné činnosti ve věku do 18 let** tvořily **nejméně 12,1%** minimálního počtu policíí zaregistrovaných obětí trestné činnosti v ČR (**minimálně celkem 4816 jednotlivců**). Mezi nimi bylo, jak je zřejmé z příloh č. 6 a 7, 2125 dívek /z nich 1272 bylo ve věku do 15 let/ a 2691 chlapců /z nich 1614 bylo ve věku do 15 let). Z policejních údajů tedy plyne, že 59,9% (tj. 2886 jedinců) z výše uvedeného minimálního počtu 4816 0-18 letých obětí kriminality v roce 2000, tvořily osoby ve věku do 15 let (viz příloha č. 5).

* * *

V roce 2000 **oběti** trestné činnosti **do 18 let věku**, byly **v rámci minimálního počtu všech policíí evidovaných obětí kriminality v ČR** např. u následující trestné činnosti zastoupeny minimálně takto: 80,7% u *pohlavního zneužívání*, 58,7% u *týrání svěřené osoby*. U trestných činů *vydírání*, *znásilnění* a *omezování a zbavení osobní svobody* tvořili 0-18 letí jedinci zhruba čtvrtinu minimálního počtu všech evidovaných obětí těchto trestných činů.

U trestného činu *obchodování se ženami* tvořily 0-18 leté dívky nejméně třetinu všech zde zaevidovaných obětí (33,3%, tj. 5 osob) a u *úmyslného ublížení na zdraví* byli 0-18 letí jednotlivci mezi oběťmi zastoupeni nejméně v desetině případů (10,5 %). U trestné činnosti označené jako *ublížení na zdraví z nedbalosti* tvořili takto mladí jedinci přinejmenším pětinu minimálního počtu všech zde evidovaných obětí (19,5%), u *loupeží* 11,3%. Dále mimo jiné kriminalitou poškozené děti a mladiství tvořili v roce 2000 nejméně 7,6% všech policíí zaevidovaných obětí *krádeží*, minimálně 6,5% všech evidovaných obětí *vražd* a pokusů o ně (§ 219 tr. zák.), 4% obětí *nebezpečného vyhrožování*.

* * *

Nejčastěji se v roce 2000 kriminalitou poškozené **osoby ve věku 0-18 let** staly **v rámci celkového minimálního počtu policíí evidovaných obětí ve věku dětském a mladistvém** /tj. mezi 4 816 osobami/ oběťmi trestných činů *krádeže*

(26,4%), *pohlavního zneužívání* (17,9%), *úmyslného ublížení na zdraví* (16,2%), *vydírání, loupeže* (po 12,4%): dále pak byly oběťmi *omezování a zbavení osobní svobody* (3,1%), *znásilnění* (2,7%), *týrání svěřené osoby* (2,5%), *nebezpečného vyhrožování* (2,7%), *ublížení na zdraví z nedbalosti* (1,8%). Počty obětí do 18 let věku u ostatních policíí sledovaných kategorií trestné činnosti viz příloha č. 5.

* * *

Pokud se zaměříme na **absolutní počty** evidovaných **obětí kriminality ve věku do 18 let**, pak v roce 2000 bylo registrováno v České republice podle policejních zdrojů (viz přílohy č. 6 až č. 7) nejméně 779 osob ve věku dětském a mladistvém, které se staly oběťmi trestné činnosti označované jako úmyslné ublížení na zdraví. Mezi těmito 779 jedinci bylo 636 chlapců a 143 dívek. Minimálně 89 osob ve výše uvedeném věku bylo oběťmi ublížení na zdraví z nedbalosti.

Z naposledy uvedených příloh je dále zřejmé, že minimálně 863 jedinců do 18 let věku se stalo v roce 2000 oběťmi pohlavního zneužívání (mezi nimi bylo 174 chlapců /z toho 21 chlapců ve věku do 6 let a 151 chlapců ve věku od 7 do 15 let/).

Mezi uvedenými v roce 2000 evidovanými sexuálně zneužívanými dívkami a chlapci bylo minimálně 97,6% dětí ve věku do 15 let (842 osob, mezi nimiž bylo 44 dívek ve věku do 6 let a, jak již bylo uvedeno, 21 chlapců v tomtéž věku).

Vedle toho značná část minimálního počtu 0-18 letých jedinců poškozených kriminalitou se stala v roce 2000 oběťmi krádeže (1272 osob, z nich 402 ve věku do 15 let), vydírání (595 osob, z nich 429 ve věku do 15 let), loupeže (598 osob). Z 0-18 letých obětí loupeže v roce 2000 jich více jak polovina byla ve věku do 15 let (340 osob). Oběťmi omezování a zbavení osobní svobody se stalo mezi evidovanými 0-18 letými oběťmi kriminality nejméně 151 osob (z nich 97 ve věku do 15 let), oběťmi znásilnění bylo přinejmenším 128 dívek (z nich 56 dívek bylo ve věku do 15 let).

Nejméně 21 dětí a mladistvých se stalo oběťmi vraždy (§ 219 tr. zák.) a dále šest dětí (jeden chlapec a pět dívek) bylo usmrceno matkou bezprostředně po porodu (§ 220 tr. zák.).

Z dalších údajů uvedených v příloze č. 5 o minimálních počtech evidovaných obětí trestné činnosti ve věku do 18 let si lze povšimnout mimo jiné např. skutečnosti, že nejméně 118 z těchto jednotlivců bylo týráno jako svěřená osoba, nejméně 130 dětí a mladistvých bylo obětmi nebezpečného vyhrožování, 17 obětmi únosu, 5 dívek ve věku do 18 let bylo zaevidováno jako oběti obchodování se ženami a 7 dětí jako oběti trestného činu opuštění dítěte.

* * *

Sledujeme-li minimální počty policíí evidovaných **obětí trestné činnosti ve věku do 18 let** v jednotlivých krajích České republiky, je zřejmé, že **nejvíce** těchto obětí bylo Policíí ČR registrováno v roce 2000 v Praze a následujících krajích: severomoravském, jihomoravském a severočeském (viz tabulka č. 13).

V kraji **severomoravském** bylo zaznamenáno 1014 obětí kriminality ve věku dětském a mladistvém (21,1% všech evidovaných 0-18 letých obětí trestné činnosti v ČR), v **Praze** 1017 obětí (21,1% všech evidovaných 0-18 letých obětí trestné činnosti v ČR), v kraji **jihomoravském** 708 osob (což je 14,7% všech evidovaných 0-18 letých obětí trestné činnosti v ČR) a v kraji **severočeském** téměř tolik obětí jako v kraji předcházejícím (668 osob, tj. 13,8% všech evidovaných 0-18 letých obětí trestné činnosti v ČR).

Nejméně nezletilých a mladistvých obětí kriminality v České republice bylo v roce 2000 zaznamenáno právě tak jako v roce předcházejícím v kraji **jihomočeském** (4,8% všech evidovaných 0-18 letých obětí trestné činnosti v naší republice /234 osob/) a dále v kraji **západočeském** a **východočeském**. V kraji západočeském se jednalo o 7,3% všech evidovaných obětí uvedené sociálně nežádoucí činnosti v České republice ve věku do 18 let, v kraji východočeském o 7,5%.

* * *

Charakter trestné činnosti v roce 2000 v České republice lze dokreslit i údaji o minimálních počtech Policíí ČR evidovaných obětí kriminality starších 61 let - **OSNIORECH**. Jedná se o starší osoby, kterých se kriminalita dotkla přímo a které mohou být mnohdy, podobně jako děti, zvýšeně zranitelní (nejen fyzicky, ale i

psychicky). Navíc, na rozdíl od většiny dětí a mladistvých obětí kriminality, mohou disponovat i značným majetkem.

V roce 2000 evidované **oběti trestné činnosti ve věku nad 61 let** tvořily **nejméně 8,9%** minimálního počtu policíí zaregistrovaných obětí trestné činnosti v ČR (**minimálně celkem 3 555 jednotlivců**).

Uvedený minimální počet evidovaných obětí kriminality ve věku 61 let a více je tvořen zhruba napůl muži (49,5%) a napůl ženami (50,5%) - viz příloha č. 8.

* * *

V roce 2000 ***oběti*** trestné činnosti ***starší 61 let*** byly **v rámci minimálního počtu všech policíí evidovaných obětí kriminality v ČR** např. u následující trestné činnosti zastoupeny minimálně takto: 14,5% u *krádeží*, 10,6% u *vražd*, 8,5% u *ublížení na zdraví z nedbalosti*, zhruba po 7% u *loupeží* a *nebezpečného vyhrožování*, 5,4% u *útisku*, zhruba po 4% u *úmyslného ublížení na zdraví* a *omezování a zbavení osobní svobody*, 2,4% u *vydírání*, 1% u *znásilnění*. Dále kriminalitou poškození staří lidé mimo jiné byli z 6,4% obětmi tzv. *ostatní trestné činnosti*.

* * *

Nejčastěji se v roce 2000 kriminalitou poškozené ***osoby starší 61 let*** staly **v rámci celkového minimálního počtu policíí evidovaných obětí ve věku 61 let a více** /tj. mezi 3 555 osobami/ obětmi trestných činů *krádeže* (68,1%), *loupeže* (10,9%), *úmyslného ublížení na zdraví* (8,9%), *nebezpečného vyhrožování* (6,3%), *vydírání* (1,5%). Po zhruba 1% byli takto staří lidé obětmi trestného činu *vraždy* a *ublížení na zdraví z nedbalosti*. Obětmi dalších policejní statistikou sledovaných druhů kriminality se stalo méně než 1% osob ve věku nad 61 let - viz příloha č.8.

* * *

Pokud se zaměříme na **absolutní počty** evidovaných ***obětí kriminality starších 61 let*** pak v roce 2000 bylo registrováno v České republice podle policejních zdrojů (viz příloha č. 8) nejméně 2421 osob ve věku nad 61 let, které se staly obětmi *krádeže*, nejméně 387 osob bylo obětmi *loupeže*, minimálně 316 takto

starých osob bylo obětmi úmyslného ublížení na zdraví a nejméně 226 osob bylo obětmi nebezpečného vyhrožování. Minimálně 52 jednotlivců ve výše uvedeném věku bylo obětmi vydírání, 39 osob obětmi ublížení na zdraví z nedbalosti, 34 jedinců obětmi vraždy, 24 osob obětmi omezování a zbavení osobní svobody. V roce 2000 nebyla zaevidována žádná oběť starší 61 let u trestného činu týrání svěřené osoby. Počty 61 letých a starších obětí dalších druhů trestné činnosti viz příloha č. 8.

Souhrn

Policíí ČR zaevidovaný minimální počet obětí kriminality zůstal v roce 2000 v České republice zhruba stejný jako v roce předcházejícím. Minimální počet policíí evidovaných napadených osob v roce 2000 činil 39 732 jedinců (bylo zaznamenáno o 690 obětí méně než v roce 1999). Udržuje se tedy zatím naznačený poněkud se snižující trend evidovaného počtu obětí trestné činnosti, který za posledních deset let kulminoval v roce 1996.

Je zřejmé, že při obdobném policíí evidovaném minimálním počtu obětí kriminality v roce 2000 jako v roce 1999, došlo v České republice v roce 2000 oproti roku předcházejícímu ke zvýšení procentového zastoupení obětí s jinými následky kriminality (o 2,2%). Rovněž procentový podíl obětí, které zemřely na následky trestné činnosti poněkud, byť jen velmi málo, vzrostl (o 0,1%). Současně se ale snížil procentový podíl jak poraněných obětí v důsledku trestné činnosti vůči nim spáchané (o 0,9%), tak i procentový podíl obětí tzv. bez následků (o 1,4%).

Literatura:

^{1/} Martinková, M., Marešová, A.: Oběti trestné činnosti v České republice očima kriminologů. In: Prevencia viktímácie, sborník MV SR, odbor prevence, Bratislava, 2001 - v tisku

^{2/} Válková, J.: Je u nás bezpečně? Hlavní výsledky výzkumu obětí trestných činů v ČR. In: Sborník příspěvků z konference: K problematice obětí trestných činů a k výsledkům výzkumu obětí v České republice. IKSP, BKB, Praha, 1999.

Minimální počet evidovaných obětí trestné činnosti v roce 2000 v ČR

(Zpracováno z údajů Policie ČR/formulář o trestném činu, položka 08, objekty napadení

– osoby ^{x/})

HESLO TAKTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR.ZÁK.	POČET OBĚTÍ S NÁSLEDKY TRESTNÝCH ČINŮ				CELKEM OBĚTÍ
		ÚMRTÍ	ZRANĚNÍ	JINÝ NÁSL.	BEZ NÁSL.	
Krádeže	247	0	109	14 622	1933	16664
Loupež	234	2	1074	3262	857	5195
Loupež ve finanč.instituci	234	0	1	61	31	93
Vydírání	235	1	215	1207	721	2144
Vražda	219	174	101	29	17	321
Vražda novoroz. matkou	220	4	0	2	0	6
Úmyslné ublíž. na zdraví (vč.pohlavní nemoci)	221, 222	69	6841	298	187	7395
Ohrožování pohl. nemocí	226	0	0	1	0	1
Ubl. na zdraví z nedbal. (prac.úrazy, ostatní)	223,224,201	84	346	14	13	457
Pohlavní zneužívání v závislosti	242/2, 243	0	2	106	27	135
Pohlavní zneuž. ostatní	242	0	24	603	307	934
Znásilnění	241	0	87	322	90	499
Obchodování se ženami	246	0	0	13	2	15
Únos	216	0	0	11	6	17
Omezování a zbavení osobní svobody	231, 232	1	90	343	199	633
Útisk	237	0	0	20	17	37
Braní rukojmí	234a	0	1	1	0	2
Týrání svěžené osoby	215	4	92	89	16	201
Opuštění dítěte	212	0	1	2	4	7
Usmrcení lidského plodu	228	0	1	0	0	1
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostat.)	153,154/1,155 156/1,2	0	451	567	332	1350
Nebezpečné vyhrožování	197a	12	478	1643	1080	3213
Ostatní násilné trestné činy	230,233,236 237, 238a	0	0	3	1	4
Ostatní trestná činnost	xx/	12	159	174	61	406
Omez.svobody vyznání	236	0	0	0	1	1
Poruš.sv.sdruž.a shrom.	238	0	0	1	0	1
OBĚTI CELKEM		363	10073	23394	5902	39732

^{x/} Jedná se o součet „objektů napadení – osob (mužů, žen)“ a osob, které tvoří Policií ČR zvlášť evidované „objekty napadení – skupiny osob“.

^{xx/} §§ tr. zák.: 152/2, 164, 165, 167, 168, 169a, 169b, 172, 174, 175,177, 179, 180-184, 189, 190, 194a, 200, 206-209, 239/1, 240/1, 253, 255, 259, 262-265

Příloha č. 2

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI v r. 2000 v ČR - VĚK „OBJEKTŮ NAPADENÍ - OSOBY“ (MUŽI, ŽENY) x/, které Policie ČR vykazuje ve formuláři o trestném činu. Zpracováno z údajů Policie ČR. (Údaje se týkají cca 89 % minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob.)

HESLO TACTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR.ZAK.	Věk obětí v letech											
		0-18			19-61a více			0-61a více			celkem		
		muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem			
Krádeže	247	637	635	1272	7381	7613	14994	8018	8248	16266			
Loupež	234	478	120	598	2397	1290	3687	2875	1410	4285			
Vydírání	235	467	128	595	751	470	1221	1218	598	1816			
Vražda	219	10	11	21	172	53	225	182	64	246			
Vražda novoroz. matkou	220	1	5	6	0	0	0	1	5	6			
Umysl. ublížení na zdrav(í pohl.nemoc.)	221, 222	636	143	779	3925	2182	6107	4561	2325	6886			
Ohrožování pohlavní nemocí	226	0	0	0	1	0	1	1	0	1			
Ublížení na zdrav z nedbal.(prac.úr.a ostat.)	223,224,201	55	34	89	189	91	280	244	125	369			
Pohlavní zneužívání v závislosti	242/2, 243	16	113	129	0	3	3	16	116	132			
Pohlavní zneužívání ostatní	242	158	576	734	3	5	8	161	581	742			
Znásilnění	241	0	128	128	0	371	371	0	499	499			
Obchodování se ženami	246	0	5	5	0	1	1	0	6	6			
Unos	216	9	8	17	0	0	0	9	8	17			
Omez.a zbav. osobní svobody	231, 232	58	93	151	85	326	411	143	419	562			
Útlak	237	4	3	7	21	6	27	25	9	34			
Braní rukojmí	234a	0	1	1	1	0	1	1	1	2			
Týrání svěřené osoby	215	66	52	118	0	0	0	66	52	118			
Opuštění dítěte	212	3	4	7	0	0	0	3	4	7			
Usmrcení lidského plodu	228	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
Násilí na veřejném činiteli	153,154/1,155	3	0	3	687	28	715	690	28	718			
(členu policie a ostat.)	156/1,2												
Nebezpečné vyhrožování	197a	75	55	130	784	1594	2378	859	1649	2508			
Ostatní násilné trestné činy	230,233,236-37,238a	1	1	2	0	2	2	1	3	4			
Ostatní trestná činnost	xx/	14	10	24	168	90	258	182	100	282			
Omezování svobody vyznání	236	0	0	0	0	0	1	0	1	1			
Porušování svobody sdrůž.a shrom.	238	0	0	0	0	1	1	0	1	1			
OBĚTI CELKEM		2691	2125	4816	16565	14128	30693	19256	16253	35509			

x/ Jedná se o „objekty napadení-jednotlivce/muž,ženy/“. Z technic. důvodů nejsou v tabulce uvedeni napadení jedinci, kteří tvořili „skupiny osob“.
xx/ §§ tr.zák.: 154/2, 164, 165,167,168,169a, 169b,172,174,175,177,179,180-184,189,190,194a,200,206-209,239/1,240/1,253,259,262-265

Minimální počty evidovaných obětí trestné činnosti v ČR v roce 2000

Věk „objektů napadení – osob: mužů“, které Policie ČR vykazuje ve formuláři o tr. činu (Zpracováno z údajů Policie ČR.)

(Údaje se týkají cca 89% minimálního počtu evidovaných „objektů napadení–osob^{x/}“).

HESLO TAKTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR.ZÁK.	Muži - věk obětí v letech					Celkem
		0-18	19-30	31-40	41-60	61 a více	
Krádeže	247	637	2426	1261	2527	1167	8018
Loupež	234	477	972	491	739	182	2861
Loupeže ve finanč.institucích	234	1	7	2	3	1	14
Vydírání	235	467	370	175	181	25	1218
Vražda	219	10	42	48	60	22	182
Vražda novorozence matkou	220	1	0	0	0	0	1
Úmyslné ublížení na zdraví (vč. pohlavní nemocí)	221, 222	636	1652	854	1217	202	4561
Ohrožování pohlav. nemocí	226	0	0	0	0	1	1
Ublíž. na zdraví z nedbal. (prac.úrazy, ostatní)	223, 224, 201	55	67	35	69	18	244
Pohl.zneužívání v závislosti	242/2, 243	16	0	0	0	0	16
Pohlavní zneužívání ostatní	242	158	2	0	1	0	161
Únos	216	9	0	0	0	0	9
Omez. a zbav. osob. svobody	231,232	58	38	14	25	8	143
Útisk	237	4	3	7	9	2	25
Braní rukojmí	234a	0	1	0	0	0	1
Týrání svěřené osoby	215	66	0	0	0	0	66
Opuštění dítěte	212	3	0	0	0	0	3
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostat.)	153,154/1,155, 156/1,2	3	436	172	58	21	690
Nebezpečné vyhrožování	197a	75	209	171	310	94	859
Ostatní násilné trestné činy	230, 233, 236, 237, 238a	1	0	0	0	0	1
Ostatní trestná činnost	xx/	14	37	34	82	15	182
OBETI CELKEM		2691	6262	3264	5281	1758	19256

x/ Jedná se o „objekty napadení - jednotlivce/muže,ženy“. Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeni napadení jedinci, kteří tvořili „skupiny osob“. Policie ČR vykazuje pro své potřeby vedle „objektů napadení-osob“ (mužů,žen) zvlášť „objekty napadení - skupiny osob“. Z údajů policie u „objektů napadení-skupin osob“ není možné vždy jednoznačně určit, kolik je v těchto skupinách mužů a kolik žen, kolik těchto mužům nebo ženám je let apod. Viz blíže text týkající se obětí trestné činnosti.

xx/ §§ tr. zák.: 154/2, 164, 165, 167, 168,169a,169b,172,174,175,177,179,180- 184,189,190
194a,200,206-209,239/1,240/1,253,255,259,262-265

Minimální počty evidovaných obětí trestné činnosti v ČR v roce 2000

Věk „objektů napadení – osob: žen“, které Policie ČR vykazuje ve formuláři o tr. činu (Zpracováno z údajů Policie ČR.)

(Údaje se týkají cca 89% minimálního počtu evidovaných „objektů napadení–osob^{x/}“).

HESLO TAKTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR.ZÁK.	Ženy - věk obětí v letech					Celkem
		0-18	19-30	31-40	41-60	61 a více	
Krádeže	247	635	2513	1209	2637	1254	8248
Loupež	234	119	447	203	411	202	1382
Loupež ve finanač.institucích	234	1	11	6	8	2	28
Vydrání	235	128	235	104	104	27	598
Vražda	219	11	11	9	21	12	64
Vražda novorozence matkou	220	5	0	0	0	0	5
Úmyslné ublížení na zdraví (vč. pohlavní nemoci)	221, 222	143	678	642	748	114	2325
Ublíž. na zdraví z nedbal. (prac.úrazy, ostatní)	223, 224, 201	34	22	14	34	21	125
Pohl.zneužívání v závislosti	242/2, 243	113	3	0	0	0	116
Pohlavní zneužívání ostatní	242	576	2	2	1	0	581
Znásilnění	241	128	209	100	57	5	499
Obchodování se ženami	246	5	1	0	0	0	6
Únos	216	8	0	0	0	0	8
Omez.a zbav. osob. svobody	231,232	93	159	89	62	16	419
Útisk	237	3	5	0	1	0	9
Braní rukojmí	234a	1	0	0	0	0	1
Týrání svěžené osoby	215	52	0	0	0	0	52
Opuštění dítěte	212	4	0	0	0	0	4
Usmrcení lidského plodu	228	0	1	0	0	0	1
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostat.)	153,154/1, 155, 156/1,2	0	16	4	7	1	28
Nebezpečné vyhrožování	197a	55	471	454	537	132	1649
Ostatní násilné trestné činy	230, 233, 236, 237, 238a	1	1	0	1	0	3
Ostatní trestná činnost	xx/	10	32	13	34	11	100
Omezování svobody vyznání	236	0	0	0	1	0	1
Poruš.svobod.sdruž.a shromaž.	238	0	0	1	0	0	1
OBĚTÍ CELKEM		2125	4817	2850	4664	1797	16253

^{x/} Jedná se o „objekty napadení - jednotlivce/muže,ženy“. Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeni napadení jedinci, kteří tvořili „skupiny osob“. Policie ČR vykazuje pro své potřeby vedle „objektů napadení-osob“ (mužů,žen). zvláště „objekty napadení - skupiny osob“. Z údajů policie u „objektů napadení-skupin osob“ není možné vždy jednoznačně určit, kolik je v těchto skupinách mužů a kolik žen, kolik těmto mužům nebo ženám je let apod. Viz blíže text týkající se obětí trestné činnosti.

xx/ §§ tr. zák.: 154/2, 164, 165, 167, 168,169a,169b,172,174,175,177,179,180- 184,189,190 194a,200,206-209,239/1,240/1,253,255,259,262-265

Minimální počty evidovaných obětí trestné činnosti v ČR v roce 2000**Ve věku 0 – 18 let – rozdělení podle vybraných věkových skupin**

(Zpracováno z údajů Policie ČR.)

(Údaje se týkají cca 89% minimálního počtu evidovaných „objektů napadení–osob^{x/}“).

HESLO TAKTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR.ZÁK.	Věk obětí v letech		
		0-18	0-15	16-18
Krádeže	247	1272	402	870
Loupež	234	596	340	256
Loupež ve finanč.instituci	234	2	1	1
Vydírání	235	595	429	166
Vražda	219	21	17	4
Vražda novoroz. matkou	220	6	6	0
Úmyslné ublíž. na zdraví (vč.pohlavní nemoci)	221, 222	779	393	386
Ublíž. na zdraví z nedbal. (prac.úrazy, ostatní)	223,224,201	89	72	17
Pohlavní zneužívání v závislosti	242/2, 243	129	117	12
Pohlavní zneuž. ostatní	242	734	725	9
Znásilnění	241	128	56	72
Obchodování se ženami	246	5	1	4
Únos	216	17	17	0
Omezování a zbavení osobní svobody	231,232	151	97	54
Útisk	237	7	7	0
Braní rukojmí	234a	1	1	0
Týrání svěřené osoby	215	118	109	9
Opuštění dítěte	212	7	7	0
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostat.)	153,154/1,155 156/1,2	3	0	3
Nebezpečné vyhrožování	197a	130	72	58
Ostatní násilné trestné činy	230,233,236 237, 238a	2	0	2
Ostatní trestná činnost	xx/	24	17	7
Obětí celkem		4816	2886	1930

x/ Jedná se o „objekty napadení - osoby (muže,ženy)“. Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeny osoby, které tvoří Policií ČR zvlášť evidované „objekty napadení - skupiny osob“.

xx/ §§ tr. zák.: 154/2, 164, 165, 167, 168,169a,169b,172,174,175,177,179,180- 184,189,190
194a,200,206-209,239/1,240/1,253,255,259,262-265

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI VE VĚKU 0-18 LET (MUŽI) v r.2000 v ČR.
(Zpracováno z údajů Policie ČR z formuláře o tr.č. pol.08, objekty napadení-osoby x/).
(Údaje se týkají cca 89 % minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob).

HESLO TACTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR.ZÁK.	Věk obětí - muži												OBĚTI CELKEM			
		0-6 let				7-15 let				16-18 let							
		úmr- tí	zra- nění	jiný násl.	celk.	úmr- tí	zra- nění	jiný násl.	celk.	úmr- tí	zra- nění	jiný násl.	celk.				
Krádeže	247	0	0	2	1	3	0	5	193	55	253	0	2	332	47	381	637
Loupež	234	0	0	0	0	0	1	31	188	64	284	0	44	123	26	193	477
Loupeže ve finanč.instituci	234	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Vydírání	235	0	1	1	1	3	0	14	199	135	348	0	17	75	24	116	467
Vražda	219	5	1	0	0	6	2	2	0	0	4	0	0	0	0	0	10
Vražda novoroz. matkou	220	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Úmyslné ublíž. na zdraví (vč.pohlavní nemoci)	221, 222	2	10	1	0	13	0	295	7	6	308	2	299	10	4	315	636
Ublíž.na zdraví z nedbalosti (prac.úrazy, ostatní)	223,224,201	3	13	0	0	16	4	23	1	0	28	2	9	0	0	11	55
Pohlav.zneuž.v závislosti	242/2, 243	0	0	4	0	4	0	0	10	1	11	0	0	1	0	1	16
Pohlavní zneuž. ostatní	242	0	2	10	5	17	0	0	86	54	140	0	0	1	0	1	158
Únos	216	0	0	7	1	8	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	9
Omez.a zbav.os.svobody	231,232	0	0	0	1	1	0	4	25	14	43	0	1	11	2	14	58
Útisk	237	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4	0	0	0	0	0	4
Týrání svěřené osoby	215	0	15	5	1	21	0	23	16	4	43	0	1	1	0	2	66
Opuštění dítěte	212	0	0	1	1	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	3
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostat.)	153,154/1,155	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Nebezpečné vyhrožování	156/1,2																3
Ostatní násilné trestné činy	197a	0	0	0	3	3	0	3	24	11	38	0	2	15	17	34	75
Ostatní trestná činnost	230,233,236	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	237, 238a																
	xx/	0	1	0	0	1	0	9	0	0	9	1	3	0	0	4	14
OBĚTI CELKEM		11	43	31	14	99	7	409	754	345	1515	5	378	573	121	1077	2691

x/ Jedná se o „objekty napadení - jednotlivce“. Z technických důvodů nejsou uvedeni jedinci z „objektů napadení-skupin osob“.
xx/ §§ tr.zák.: 154/2, 164, 165,167,168,169a, 169b,172,174,175,177,179,180-184,189,190,194a,200,206-209,239/1,240/1,253,259,262-265

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TRESTNÉ ČINNOSTI VE VĚKU 0-18 LET (ŽENY) v roce 2000 v ČR.
 (Zpracováno z údajů Policie ČR z formuláře o tr.č., pol. 08, objekty napadení-osoby x/).
 (Údaje se týkají cca 89 % minimálního počtu evidovaných objektů napadení-osob).

HESLO TACTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR.ZÁK.	Věk obětí - ženy												OBĚTI CELKEM			
		0-6 let				7-15 let				16-18 let							
		úmr- tí	zra- nění	jiný násl.	bez násl.	celk.	úmr- tí	zra- nění	jiný násl.	bez násl.	celk.	úmr- tí	zra- nění		jiný násl.	bez násl.	celk.
Krádeže	247	0	0	6	1	7	0	0	109	30	139	0	1	409	79	489	635
Loupež	234	0	0	1	1	2	0	3	33	18	54	0	8	44	11	63	119
Loupež ve finanč.institucích	234	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Vydráždění	235	0	0	0	0	0	0	0	2	47	29	78	0	11	28	11	50
Vražda	219	2	0	0	0	2	2	2	1	0	5	3	1	0	0	4	11
Vražda novoroz. matkou	220	3	0	2	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Úmyslné ublíž. na zdraví (vč.pohlavní nemoc)	221, 222	0	7	0	0	7	0	57	6	2	65	0	70	0	1	71	143
Ublíž. na zdraví z nedbal. (prac.úrazy, ostatní)	223,224,201	4	4	0	0	8	2	18	0	0	20	1	5	0	0	6	34
Pohlav. zneuž. v závislosti	242/2, 243	0	1	10	1	12	0	1	66	23	90	0	0	9	2	11	113
Pohlavní zneuž. ostatní	242	0	2	25	5	32	0	8	373	155	536	0	0	7	1	8	576
Znásilnění	241	0	0	0	0	0	0	6	41	9	56	0	7	51	14	72	128
Obchodování se ženami	246	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	3	1	4	5
Únos	216	0	0	2	4	6	0	0	1	1	2	0	0	0	0	0	8
omez.a zbav.osob.svobody	231,232	0	0	2	1	3	0	3	27	20	50	0	3	19	18	40	93
Útlak	237	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3	0	0	0	0	0	3
Braní rukojmí	234a	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Týrání svěřené osoby	215	0	6	6	1	13	0	15	16	1	32	0	1	6	0	7	52
Opuštění dítěte	212	0	1	1	2	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Nebezpečné vyhrožování	197a	0	0	1	2	3	0	2	17	9	28	0	4	13	7	24	55
Ostatní násilné trestné činy	230,233,236 237, 238a	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Ostatní trestná činnost	xx/	0	1	0	0	1	0	5	1	0	6	0	2	1	0	3	10
OBĚTI CELKEM		9	22	56	19	106	5	122	741	299	1166	4	113	590	146	853	2125

x/ Jedná se o „objekty napadení - jednotlivce“. Z technických důvodů nejsou uvedeni jedinci z „objektů napadení - skupin osob“.

xx/ §§ tr.zák.: 154/2, 164, 165, 167, 168, 169a, 169b, 172, 174, 175, 177, 179, 180-184, 189, 190, 194a, 200, 206-209, 239/1, 240/1, 253, 259, 262-265

Minimální počty evidovaných obětí trestné činnosti v ČR v roce 2000**Ve věku nad 61 let – rozdělení dle pohlaví obětí**

(Zpracováno z údajů Policie ČR.)

(Údaje se týkají cca 89% minimálního počtu evidovaných „objektů napadení–osob^{x/}“).

HESLO TAKTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR.ZÁK.	Oběti ve věku 61 let a více		
		muži	ženy	celkem
Krádeže	247	1167	1254	2421
Loupež	234	182	202	384
Loupež ve finanč.instituci	234	1	2	3
Vydírání	235	25	27	52
Vražda	219	22	12	34
Úmyslné ublíž. na zdraví (vč.pohlavní nemoci)	221, 222	202	114	316
Ohrožování pohl. nemocí	226	1	0	1
Ubl. na zdraví z nedbal. (prac.úrazy, ostatní)	223,224,201	18	21	39
Znásilnění	241	0	5	5
Omezování a zbavení osobní svobody	231,232	8	16	24
Útisk	237	2	0	2
Týrání svěřené osoby	215	0	0	0
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostat.)	153,154/1,155 156/1,2	21	1	22
Nebezpečné vyhrožování	197a	94	132	226
Ostatní trestná činnost	xx/	15	11	26
OBĚTI CELKEM		1758	1797	3555

x/ Jedná se o „objekty napadení - osoby (muže,ženy)“. Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeny osoby, které tvoří Policií ČR zvlášť evidované „objekty napadení - skupiny osob“.

xx/ §§ tr. zák...: 154/2, 164, 165, 167, 168,169a,169b,172,174,175,177,179,180- 184,189,190 194a,200,206-209,239/1,240/1,253,255,259,262-265

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TR. ČINNOSTI v r. 2000 v ČR - „OBJEKTY NAPADENÍ-OSOBY: (MUŽI, ŽENY)“ x/
 DĚLENÍ PODLE KRAJŮ. Zpracováno z údajů PČR. (Údaje se týkají cca 89 % minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob).

HESLO TACTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR.ZÁK.	KRAJ												ČR				
		PRAHA		STŘEDO- ČESKÝ		JIHO- ČESKÝ		ZÁPADO- ČESKÝ		SEVERO- ČESKÝ		VÝCHODO- ČESKÝ			JIHO- MORAVSKÝ		SEVERO- MORAVSKÝ	
		9672	778	281	805	1048	401	1634	1647									
Krádeže	247	390	135	297	482	132	449	756	16266									
Loupež	234	5	0	0	2	1	17	8	4243									
Loupež ve finanč.instituci	234	226	124	130	264	146	315	342	42									
Vydírání	235	60	9	23	26	16	41	30	1816									
Vražda	219	1	1	1	0	2	1	0	246									
Vražda novoroz. matkou	220	0	0	0	0	0	0	0	6									
Úmyslné ublíž. na zdraví	221, 222	632	540	485	488	813	778	2569	6885									
Ohrožování pohl. nemocí	226	0	0	0	1	0	0	0	1									
Ubl. na zdraví z nedbal.	223, 224, 201	22	88	27	40	37	60	61	369									
(prac.úrazy, ostatní)																		
Pohl.zneuž. v závislosti	242/2, 243	15	25	8	13	27	9	16	132									
Pohlavní zneuž. ostatní	242	59	93	45	76	130	102	130	742									
Znásilnění	241	58	59	28	40	80	78	101	498									
Obchodování se ženami	246	0	0	0	0	2	0	4	6									
Únos	216	3	4	0	3	0	3	2	17									
Omez.a zbav.osob.svob.	231, 232	99	62	35	38	85	48	113	562									
Útisk	237	5	9	2	2	1	7	6	34									
Braní rukojmí	234a	1	1	0	0	0	0	0	2									
Týrání svěřené osoby	215	18	12	8	7	9	11	17	118									
Opuštění dítěte	212	0	1	1	0	2	1	2	7									
Usmrcení lidského plodu	228	0	0	0	0	0	1	0	1									
Násilí na veřejném činiteli	153, 154/1, 155	130	53	46	66	93	67	166	718									
(členů policie a ostat.)	156/1, 2																	
Nebezpečné vyhrožování	197a	191	185	321	194	396	254	488	2508									
Ostat.násilné trestné činy	230, 233, 236-37, 238a	0	0	0	0	1	0	2	4									
Ostatní trestná činnost	xx/	92	16	18	19	38	20	42	282									
Omez.svobod.vyznání	236	0	1	0	0	0	0	0	1									
Ponuš.sv.sdrůž.a shrom.	238	1	0	0	0	0	0	0	1									
Oběti celkem		12919	2609	1574	2242	3537	1886	6502	35507									

x/ Jedná se o „objekty napadení - jednotlivce“. Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeni napadení jedinci, kteří tvořili „skupiny osob“.
 xx/ §§ tr.zák.: 154/2, 164, 165, 167, 168, 169a, 169b, 172, 174, 175, 177, 179, 180-184, 189, 190, 194a, 200, 206-209, 239/1, 240/1, 253, 259, 262-265

Příloha č. 10
**MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TR. ČINNOSTI v r. 2000 v ČR - „OBJEKTY NAPADENÍ - OSOBY“; MUŽI x/
 DĚLENÍ PODLE KRAJŮ.** Zpracováno z údajů PČR. (Údaje se týkají cca 89 % minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob).

HESLO TAKTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR. ZÁK.	K R A J										ČR				
		PRAHA		STŘEDO- ČESKÝ		JIHO- ČESKÝ		SEVERO- ČESKÝ		VYCHODO- ČESKÝ			JIHO- MORAVSKÝ		SEVERO- MORAVSKÝ	
		5039	409	101	320	451	165	765	768	8018						
Krádeže	247	5039	409	101	320	451	165	765	768	8018						
Loupež	234	1087	294	86	205	294	96	313	486	2861						
Loupeže ve fin. institucích	234	1	5	0	0	0	0	6	2	14						
Vydírání	235	173	178	83	88	178	102	201	215	1218						
Vražda	219	33	44	8	16	14	16	32	19	182						
Vražda novoroz. matkou	220	0	0	0	0	0	1	0	0	1						
Úmyslné ublíž. na zdraví	221, 222	410	392	333	366	525	409	542	1584	4561						
Ohrožování pohl. nemocí	226	0	0	0	0	1	0	0	0	1						
Ubl. na zdraví z nedbal. (prac. úrazy, ostatní)	223, 224, 201	16	53	17	27	21	21	47	42	244						
Pohl. zneuž. v závislosti Pohlavní zneuž. ostatní	242/2, 243	1	1	0	3	7	1	3	0	16						
Únos	216	22	25	4	19	29	15	19	28	161						
Omez. a zbav. osob. svob.	231, 232	28	16	10	8	15	13	33	20	143						
Útlak	237	4	9	1	2	0	2	5	2	25						
Braní rukojmí	234a	1	0	0	0	0	0	0	0	1						
Týrání svěřené osoby	215	11	7	4	6	3	7	19	9	66						
Opuštění dítěte	212	0	0	0	0	1	0	1	1	3						
Násilí na veřejném činiteli (členů policie a ostat.)	153, 154/1, 155	125	52	44	63	92	61	92	161	690						
Nebezpečné vyhrožování	156/1, 2															
Ostat. násilné trestné činy	197a	84	59	106	81	115	85	153	176	859						
Ostatní trestná činnost	230, 233, 236-37, 238a	0	0	0	0	0	0	0	1	1						
Oběti celkem	xx/	58	8	9	11	29	15	23	29	182						
		7094	1555	806	1217	1775	1009	2256	3544	19256						

x/ Jedná se o „objekty napadení - jednotlivce“. Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeni napadení jedinci, kteří tvořili „skupiny osob“.
 xx/ §§ tr. zák.: 154/2, 164, 165, 167, 168, 169a, 169b, 172, 174, 175, 177, 179, 180-184, 189, 190, 194a, 200, 206-209, 239/1, 240/1, 253, 259, 262-265

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TR. ČINNOSTI v r. 2000 v ČR - „OBJEKTY NAPADENÍ - OSOBY“; ŽENY x/
 DĚLENÍ PODLE KRAJŮ“; Zpracováno z údajů PČR. (Údaje se týkají cca 89 % minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob).

HESLO TAKTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TR. ZÁK.	K R A J										ČR				
		PRAHA		STŘEDO- ČESKÝ		JIHO- ČESKÝ		SEVERO- ČESKÝ		VÝCHODO- ČESKÝ			JIHO- MORAVSKÝ		SEVERO- MORAVSKÝ	
		4633	369	180	485	597	236	869	879							
Krádeže	247	4633	369	180	485	597	236	869	879							8248
Loupež	234	515	96	49	92	188	36	136	270							1382
Loupež ve finanč. instituci	234	8	0	0	0	2	1	11	6							28
Vydirání	235	96	48	41	42	86	44	114	127							598
Vražda	219	8	16	1	7	12	0	9	11							64
Vražda novoroz. matkou	220	0	1	1	1	0	1	1	0							5
Úmyslné ublíž. na zdraví	221, 222	222	148	152	122	288	171	236	985							2324
Úbl. na zdraví z nedbal.	223, 224, 201	6	35	10	13	16	13	13	19							125
Pohl. zneuž. v závislosti	242/2, 243	14	24	8	10	20	8	16	16							116
Pohlavní zneuž. ostatní	242	37	68	41	57	101	92	83	102							581
Znásilnění	241	58	59	28	40	80	54	78	101							498
Obchodování se ženami	246	0	0	0	0	2	0	0	4							6
Únos	216	2	1	0	1	0	2	1	1							8
Omez. a zbav. os. svobody	231, 232	71	46	25	30	70	35	49	93							419
Útisk	237	1	0	1	0	1	0	2	4							9
Braní rukojmí	234a	0	1	0	0	0	0	0	0							1
Týrání svěřené osoby	215	7	5	4	1	6	4	17	8							52
Opuštění dítěte	212	0	1	1	0	1	0	0	1							4
Usmrcení lidského plodu	228	0	0	0	0	0	0	1	0							1
Násilí na veřejném činiteři	153, 154/1, 155	5	1	2	3	1	6	5	5							28
(členů policie a ostat.)	156/1, 2															
Nebezpečné vyhrožování	197a	107	126	215	113	281	169	326	312							1649
Ostat. násilné trestné činy	230, 233, 236-37, 238a	0	0	0	0	1	0	1	1							3
Ostatní trestná činnost	xx/	34	8	9	8	9	5	14	13							100
Omez. svobod. vyznání	236	0	1	0	0	0	0	0	0							1
Poruš. sv. sdruž. a shrom.	238	1	0	0	0	0	0	0	0							1
Oběti celkem		5825	1054	768	1025	1762	877	1982	2958							16251

x/ Jedná se o „objekty napadení - jednotlivce“. Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeni napadení jedinci, kteří tvořili „skupiny osob“.
 xx/ §§ tr. zák.: 154/2, 164, 165, 167, 168, 169a, 169b, 172, 174, 175, 177, 179, 180-184, 189, 190, 194a, 200, 206-209, 239/1, 240/1, 253, 259, 262-265

MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TR. ČINNOSTI v r. 2000 v ČR - „OBJEKTY NAPADENÍ-OSOBY: (MUŽI, ŽENY)“ x/
ve věku nad 19 let - DĚLENÍ PODLE KRAJŮ

Zpracováno z údajů Policie ČR. (Údaje se týkají cca 89 % minimálního počtu evidovaných objektů napadení - osob).

HESLO TACTICKO STATISTICKÉ KLASIFIKACE	§§ TRZÁK	K R A J												ČR				
		PRAHA		STŘEDO- ČESKÝ		JIHO- ČESKÝ		ZAPADO- ČESKÝ		SEVERO- ČESKÝ		VÝCHODO- ČESKÝ			JIHO- MORAVSKÝ		SEVERO- MORAVSKÝ	
Krádeže	247	9112	725	257	728	908	373	1442	1449								14994	
Loupež	234	1430	334	120	262	412	115	376	598								3647	
Loupež ve finanč. institucí	234	9	4	0	0	2	1	17	7								40	
Vydírání	235	224	118	83	92	180	84	205	235								1221	
Vražda	219	39	52	7	22	22	16	39	28								225	
Úmyslné ublíž. na zdraví (vč. pohlavní nemoci)	221, 222	576	491	435	429	699	512	682	2282								6106	
Ohrožování pohl. nemocí	226	0	0	0	0	1	0	0	0								1	
Ubl. na zdraví z nedbal.	223, 224, 201	15	74	14	32	27	26	47	45								280	
Pohlav.zneuž. v závislosti	242/2, 243	2	0	0	1	0	0	0	0								3	
Pohlavní zneuž. ostatní	242	0	5	1	1	0	0	1	0								8	
Znásilnění	241	44	43	23	31	53	31	69	76								370	
Obchodování se ženami	246	0	0	0	0	0	0	0	1								1	
Omez.a zbav.os.svobody	231, 232	75	45	30	25	56	36	53	91								411	
Útisk	237	3	9	2	2	1	1	4	5								27	
Braní rukojmí	234a	1	0	0	0	0	0	0	0								1	
Usmrcení lidského plodu	228	0	0	0	0	0	0	0	0								1	
Násilí na veřejném činiteli (členu policie a ostat.)	153, 154/1, 155 156/1, 2	127	53	46	66	93	67	97	166								715	
Nebezpečné vyhrožování	197a	162	178	305	180	381	245	460	467								2378	
Ostat.násilné trestné činy	230, 233, 236-37, 238a	0	0	0	0	1	0	1	0								2	
Ostatní trestná činnost	xx/\	82	15	17	18	33	19	36	38								258	
Omez.svob.vyznání	236	0	1	0	0	0	0	0	0								1	
Poruš.sv.sduruž.a shrom.	238	1	0	0	0	0	0	0	0								1	
Oběti celkem		11902	2147	1340	1889	2869	1526	3530	5488								30691	

x/ Jedná se o „objekty napadení - jednotlivce“. Z technických důvodů nejsou v tabulce uvedeni napadení jedinci, kteří tvořili „skupiny osob“.

xx/ §§ tr.zák.: 154/2, 164, 165, 167, 168, 169a, 169b, 172, 174, 175, 177, 179, 180-184, 189, 190, 194a, 200, 206-209, 239/1, 240/1, 253, 259, 262-265

**MINIMÁLNÍ POČTY EVIDOVANÝCH OBĚTÍ TRESTNÉHO ČINU VRAŽDY (včetně pokusu) /§ 219 tr. zák./ v roce 2000 v ČR -
dělení podle policí sledovaných následků trestného činu pro oběť.**

(Zpracováno z údajů Policie ČR /formulář o trestném činu, položka 08, objekty napadení - osoby x /)

	Úmrtí				Zranění				Jiný následek				Bez následku				Celkem obětí			
	Muži		Ženy		Muži		Ženy		Muži		Ženy		Muži		Ženy		Muži		Ženy	
	osoby ve skupině	Cel kem	osoby ve skupině	Cel kem	osoby ve skupině	Cel kem	osoby ve skupině	Cel kem	osoby ve skupině	Cel kem	osoby ve skupině	Cel kem	osoby ve skupině	Cel kem	osoby ve skupině	Cel kem	osoby ve skupině	Cel kem	osoby ve skupině	Cel kem
vraždy(§ 219 TZ):																				
loupežné	21	7	0	28	9	1	0	10	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
sexuální	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
motivované	44	24	15	83	31	10	3	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
osobními vztahy	3	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
na objednávku	46	9	3	58	18	5	24	47	3	1	21	25	3	0	0	0	3	70	15	48
ostatní	114	42	18	174	58	16	27	101	5	3	21	29	5	3	9	17	182	64	75	321
Celkem obětí																				

x/ Jedná se o součet „objektů napadení - osob (mužů, žen)“ a osob, které tvořily Policii ČR zvlášť evidované „objekty napadení - skupiny osob“.

Závěr

V ČR je přístup k interpretaci statistických údajů o kriminalitě velmi povrchní, spíše novinářský a analýza stavu kriminality, potvrzení pravdivosti zahraničních údajů či dokladování (věcná argumentace) některých tvrzení nebývá vůbec požadováno. Např. i oficiálně prezentované srovnání statistik o kriminalitě různých států zásadně neobsahuje odkazy na základní zákony a předpisy, ze kterých se v každém státě odvozuje označení určitých skutků jako soudně trestné delikty ani informace, zda ve srovnávaných statistikách jsou obsahy srovnávaných znaků (např. znaky trestného činu) totožné a tam, kde se liší, tak v čem.

V každoročním hodnocení bezpečnostní situace ve státě též jde zpravidla jen o konstatování, kde došlo ke zvýšení počtu trestných činů a kde je naopak nižší a chybí kvalifikované sdělení pravděpodobných příčinných vlivů, limitujících statistikou podchycený stav a druhové rozložení kriminality. Hodnocení nikdy neobsahuje informace, zda v průběhu posledního období došlo k legislativním změnám v trestním zákoně nebo trestním řádu, které by ovlivnily základní statistické ukazatele nebo způsob jejich sběru, ale ani informace o proběhlé amnestii či o dalších legislativních změnách (v daňových zákonech, obchodních zákonech, sociálních zákonech, ale též např. i informace o změnách podmínek při pojišťování majetku). Tj. všechny informace, které v konkrétním období více či méně ovlivnily výsledek hromadného zpracování evidovaných trestných činů, počty stíhaných pachatelů, ale i počty přestupků, které nejsou v kriminální statistice vykazovány.

Nelze jinak, než znovu zalitovat, že žádná oficiální zpráva neobsahuje odhad pro posuzování skutečné kriminality nezbytný, tj. kvalifikovaný odhad latentní kriminality. Latentní (skrytá, černá apod. označovaná) kriminalita, je přitom kriminalitou prokazatelně existující a spolu s ostatními výše vyjmenovanými jevy, nezmapovanými policejními formuláři a statistikou, je dnes téměř všudypřítomná a tak často má rozhodující vliv na pocit bezpečí občanů (či spíše pocit ohrožení) než oficiální pozitivní hodnocení práce policie v médiích, doplněné čísly kriminální statistiky. A spíše než oficiální zhodnocení kriminality se právě pocity nakonec promítají do veřejného hodnocení funkčnosti policie a trestní justice.

Proto Institut pro kriminologii vydává každoročně vlastní publikaci o kriminalitě v předchozím roce, aby alespoň částečně doplnil resortní informace o jiné než oficiální názory na kriminalitu v konkrétním roce a na změny její dynamiky v časově delším kontextu.

Ze stejných důvodů by ani Policie ČR neměla tam, kde se jedná obecně o kriminalitě argumentovat jen vlastními statistikami, které často mohou být úspěšně zpochybněny, ale popisovat kriminalitu v celé její složitosti jako jev, který policie sice monitoruje a snaží se ovládnout, ale kde úspěšnost zásahů i zodpovědnost za dílčí neúspěchy závisí na mnoha jiných činitelích mimo dosah policie, na komplexnosti přístupu celé společnosti k negativním (asociálním a antisociálním) jevům.

Summary

Criminality 2000

This collection of material on criminality in 2000 is the next part of the complete series of ICSP studies published annually on the previous year's criminality statistics. The publication follows previous years collections by, on the one hand, presenting already published ministry statistics concerning criminality (source, the Ministry of Interior and the Ministry of Justice) which includes data of the year 2000, and on the other hand by general observations and from contributions by individual new authors. In comparison with the last year, this year's collection also includes a contribution by Ing. Vladimír Baloun, a member of ICSP staff.

The presented collection is as always introduced by an article devoted to a certain year's general record of the state and structure of crime, a comparison of criminality levels in individual territorial units and a profile of prosecuted offenders in the given year. Analysis of economic criminality and the information available concerning crime victims is traditionally presented in other contributions. The contribution of Dr. Cejp is devoted to the development of organized crime during 1990-2000. Ing. Baloun in his contribution is evaluating whether the incidence of crime in territorial units, (in police materials still called regions) is connected with the unemployment rate there.

All contributions are considered as independent units connected by a basic publication goal, i.e. they describe criminality in 2000 in detail and in other connections than the accessible Czech Republic Ministry of Interior and Ministry of Justice evaluating reports, and provide ICSP edition readers with deeper and more varied information concerning criminal effects in an investigated year.

As for the contribution on crime victims problems (more precisely of victims or objects being attacked by the criminal behaviour) the published statistics and their commentaries are the only comprehensive and reliable information processed by the use

of the Czech Republic Police nonstandard teams, aiming to find at least a minimal number of victims in a certain year, and some profiles concerning their gender, age, criminal activity which caused their victimization, and so on.

Individual contributions collating figures and diagrams process the facts published in past years crime collections dealing with similar topics. Some of their statistical data were published only once according to the article's profile. They are numbered individually.

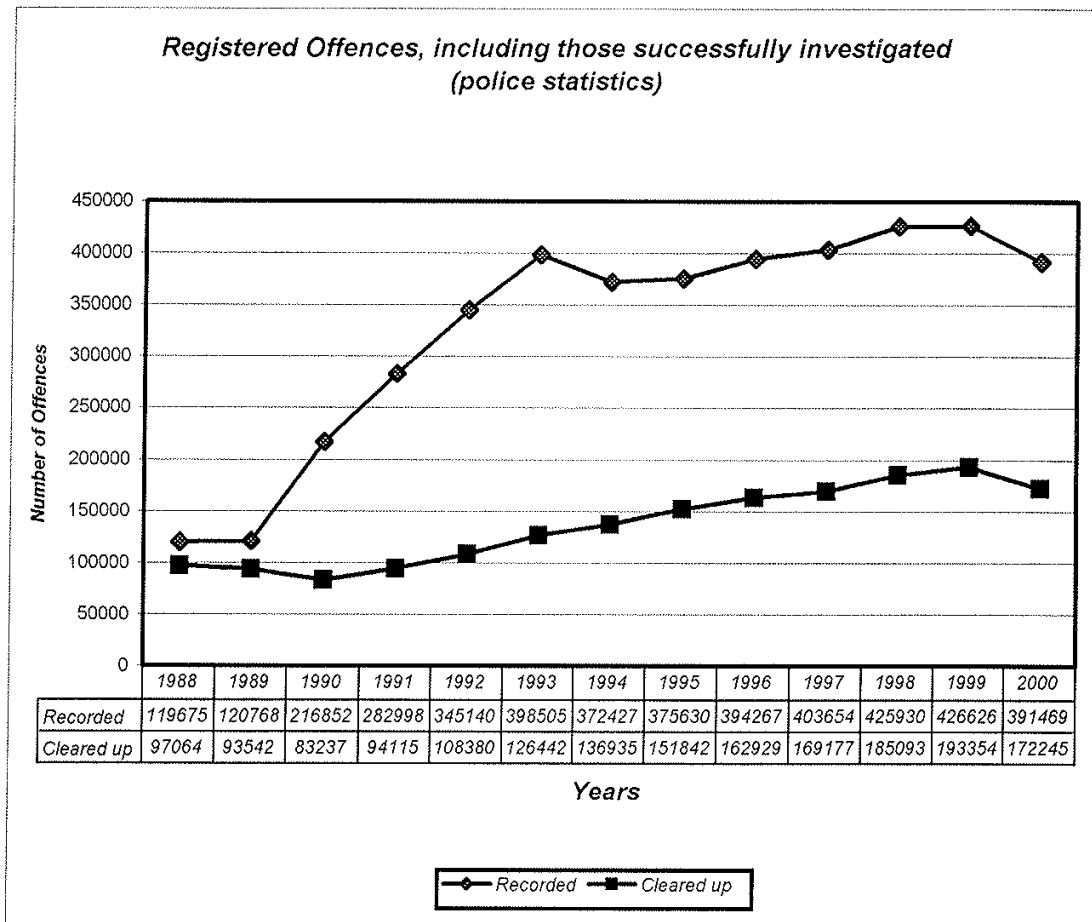
The second part of the collection is comprised of individual insertions including a survey concerning the long term development of registered crime, its clarification and known offenders in the Czech Republic. Included in this profile is some basic data concerning the offenders who were accused, prosecuted, convicted and imprisoned in the Czech Republic. There are data going back to 1973 when the Czech Republic Ministry of the Interior introduced statistical data processing with computers. Other information includes data from the past decade.

As for the general evaluation of criminality in the Czech Republic in the year 2000, it is possible to summarise that out of the processed information there has been **since 1994 a most significant decrease of about 8 % in police registered crimes**. Comparing 1993 with 1994 the figure was about 7 % less in 1994. From a criminological point of view, the data of the year 2000 represent a greater change in the overall crime dynamics trend which cannot be commented upon without a deeper analysis of factors causing this change. Yet **from the police statistics point of view, it is possible to state that the criminality level (in respect of a present Penal Code and a way of collecting and processing statistics) reached its peak in 1998 and it has started to level off**. From 1994 until 1999 criminality had still been increasing (since 1997 more than 400,000 crimes a year), but comparing general level of criminality development of the past decade, criminality dynamics of individual years started to decrease. Between 1998 and 1999 the increase of criminality represented almost 1,000 crimes.

The results of the year 2000 confirm that the criminality levelling out expectations, i.e. slight waver around 400,000 crimes was correct. There was a slight decrease in

registered property crimes which influenced this figure. Compared with 1994 the criminality decrease in 2000 is more evident because no distinctive changes in legislation had been made to explain it.

Diagram 1

The overall number of crimes decreased by **more than 35,000** in comparison with the previous year and corresponded with the decrease in registered crimes in all territorial units. The greatest decrease in terms of absolute numbers was recorded in Prague and in terms of percentages in Central Bohemia.

Yet these very positive data are accompanied by some negative effects:

1/ In the year 2000 the clarification of registered crimes has declined from 45,3 % to **44 %**, i.e. for more than 1 %. This represents an increase of more than 5,000 crimes of unknown offenders.

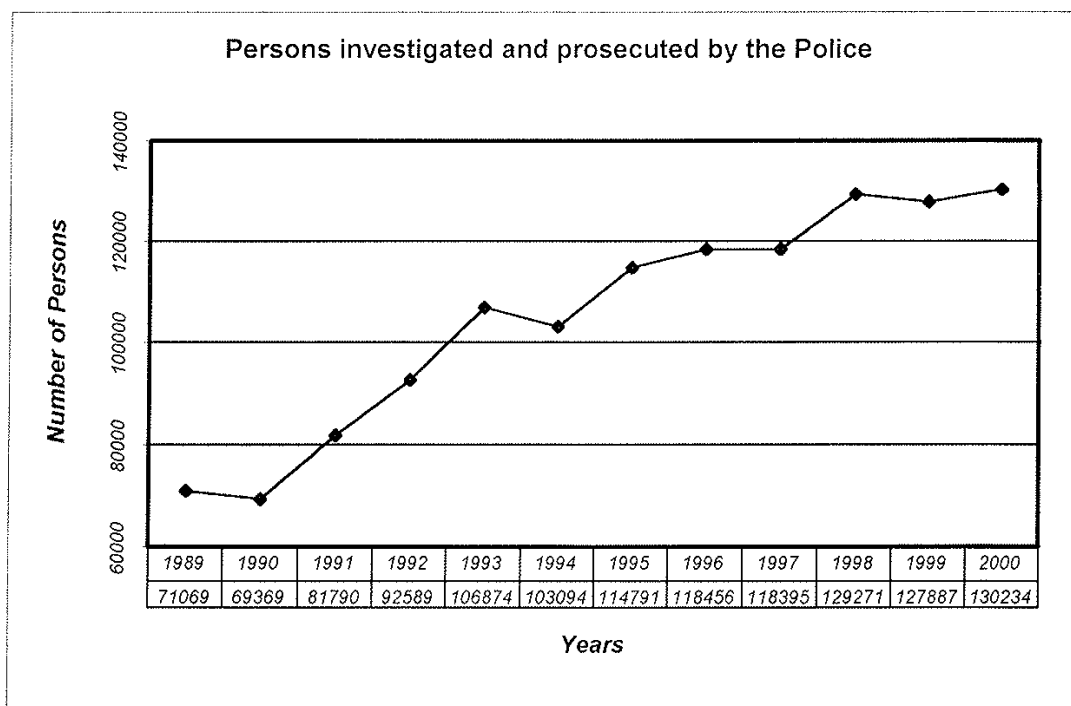
2/ The cost of **criminal damage** has radically increased. In 1999 the highest yearly damage figure amounted to almost 36 billion Czech crowns. In 2000 the cost of damage increased to an enormous figure of **63,4 billion Czech crowns**.

3/ Registered **murders** decreased in number in 1999 compared with 1998. In 2000 the number of murders started to increase again to **279** crimes, including a slight increase of 4 to 6, in the number of newborn babies murdered by their mothers (§ 220 of the Criminal Code). The increase in the number of murders in 2000 has been primarily caused by the increase of murders labelled as robbery murders. Nevertheless the neither the „record“ number of 313 murders in 1998, nor the data concerning 291 murders in 1997 has been surpassed.

As for the above mentioned diagram, **the total number of the Czech Republic Police registered crimes was 391,469. Out of that number 44 % of crimes were detected, i.e. the offender was known or discovered. Out of a total of 172,245 detected crimes in 2000, and 4,691 post facto detected crimes from previous years, in the year 2000 130,234 offenders were investigated and prosecuted by the Police of the Czech Republic.**

Out of a total of about 130,000 investigated and prosecuted offenders there were 15,483 **women**, which represents almost **12 % out of all prosecuted offenders**. In 1998 ‘only’ 13,662 women were prosecuted, in 1999 the figure was 14,298 so this confirms our prognosis from 1994, concerning the increase of women offenders, and it is slowly but surely becoming a reality.

Diagram 2

Foreigners among all prosecuted offenders **represented about 5,6 %**, in concrete terms there were 7,261 prosecuted foreigners so that in comparison with the year 1999 not only their number (-230 persons) but also their share (-0,3%) among offenders has decreased.

Their share among offenders of murders, robberies, rapes, procuring, pocket thefts and obstructing or resisting police officers decisions (e.g. residence prohibition violation) was relatively high.

As for **habitual offenders**, i.e. earlier prosecuted or investigated offenders connected with a wilful criminal activity, there were **29,7%** of them among all prosecuted and investigated offenders which represented 38,664 persons. In comparison with 1999 their number (+2,568) and share (+ 1,5%) has slightly decreased. This is a positive effect

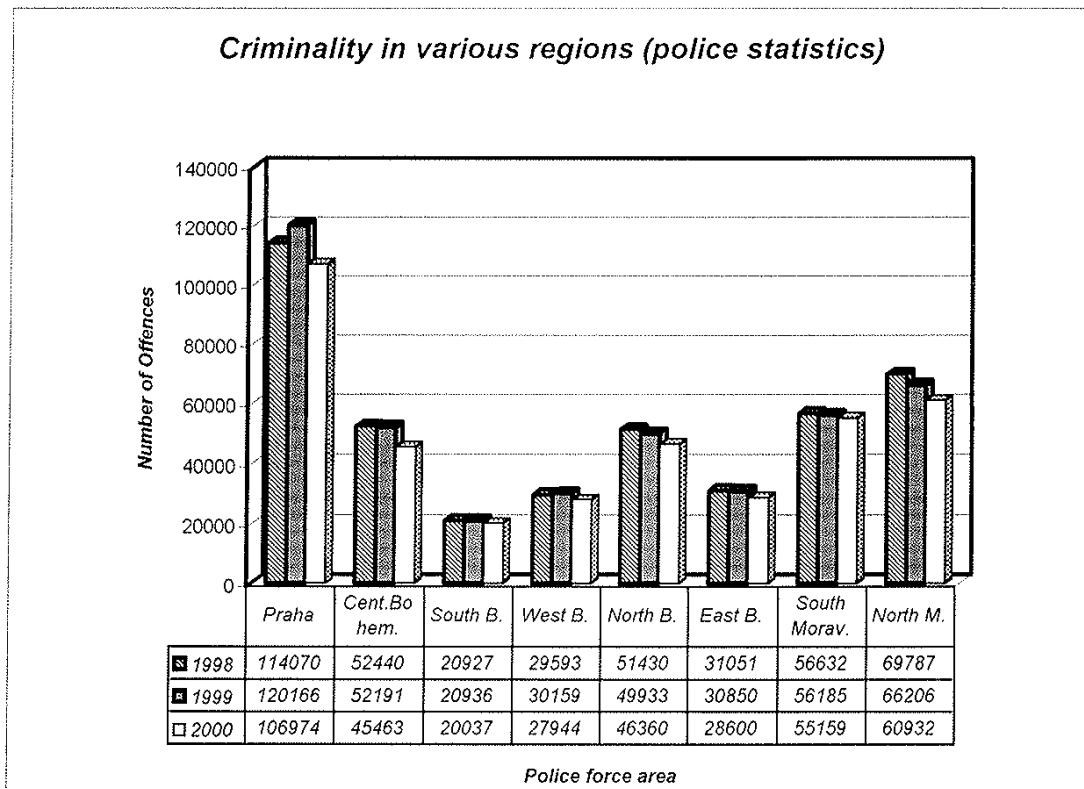
from the offenders structure point of view but from the criminal policy point of view it is the other way round.

The number of habitual offenders convicted of serious crimes, e.g. robbery and rape in connection with property damage, are often among the criminals accused of burglaries, thefts from cars and frauds. These are very serious crimes and their repetition by the same offender signifies his danger to the community that his established lifestyle is almost impossible to be changed by the usual legislative provisions.

The number and a share of **children and juvenile** offenders in 2000 confirms a trend over past years connected with the recognized decline in number and share in 1995 among known offenders. Compared with 1999 the number of offenders under 18 years of age has decreased to about 200 and their share among all known offenders declined from 14 % to 13,7 %.

As for assessment of **criminal activity in individual territorial units**, according to the police statistics based on identical former Czech Republic regional structure, the capital of Prague territory continues to prevail in criminal activity as in the past years.

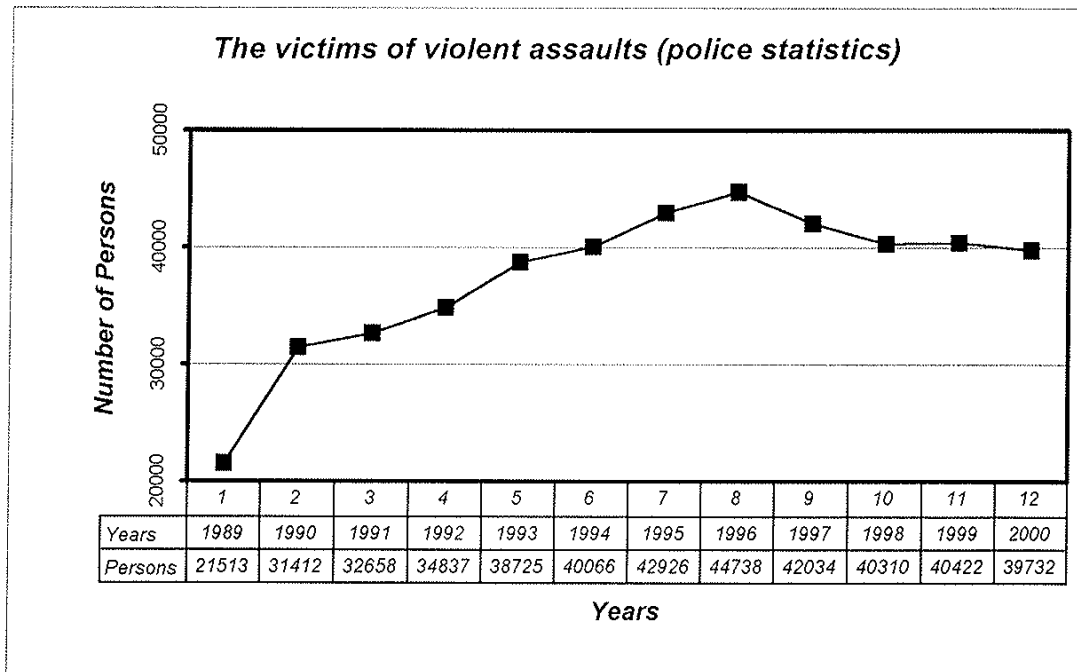
Diagram 3

The number of police registered crimes usually corresponds with the number of crime victims, registered by police as so called objects of the attack - individual persons. We talk about minimal numbers of individuals damaged mostly by the violent crime.

Summarised data concerning crime victims are not reported by the Czech Republic Police statistics but these data should not be missing in the annual evaluation of the criminal situation. Therefore we present here at least the basic development diagram concerning their number during the past decade.

Diagram 4

Conclusion:

The Czech Republic approach concerning criminality statistical data interpretation is very shallow, rather journalistic. The analysis of criminal conditions, the confirmation of the truthfulness of foreign data or the factual documentation of some claims is not required. For example, officially presented statistics comparison concerning crime in various countries does not include references to basic laws and regulations on the way each country regards certain acts as offences. Also they do not include information concerning compared statistics and contents of compared characteristics (e.g. crime characteristics) and whether they are identical, or if not in what way they are different.

Annual evaluation of the state security situation presents an observation of crime increase or decrease and where a qualified report of probable causal influences is lacking. These influences limit statistically recorded level of criminality and its display. The evaluation never includes information concerning Criminal Law or Criminal Code legislative changes realized during the last period of time which would be influencing

basic statistical data or their collection method. It includes no information concerning amnesty or other legislative changes (e.g. in tax laws, business laws, social laws, also for example no information concerning condition changes in property insurance). It means that in a certain period of time all these information has influenced the results of processing mass registered crimes, the numbers of prosecuted offenders and also offences numbers not represented by criminal statistics.

We regret that no official report has included an estimate needed for a real criminality evaluation, i.e. a qualified estimate of latent criminality, (also called hidden, black and so on). It is obviously existing and together with other above mentioned effects not being recorded by police forms and statistics, is almost ever present and so often it has a crucial influence on citizen's sense of security (or sense of threat) in spite of positive police work appraisal in the media, giving criminal statistics information. These population feelings are in the end projected into the public appraisal of police and criminal justice functionality rather than an official criminality evaluation.

Therefore the Institute of Criminology and Social Prevention has annually produced its own publication concerning the previous year's criminality to complete ministry information concerning other than official opinions on certain year criminality and on its dynamics changes in a longer period of time.

Therefore the Czech Republic Police should not argue using only its own general criminality statistics which could be easily questioned. They should describe crime in its complexity as an effect monitored and controlled by the police. However the efficiency of police operations and responsibility for partial failures depend on a number of other factors beyond police control, it needs the 'whole community' approach to counteract the negative, antisocial effects of crime.

Translation by: Marta Holeková

Příloha č.1

Celková kriminalita v České republice

zpracovala A. Marešová

Policii ČR evidované trestné činy. Zdroj: policejní statistika od doby počítačového zpracování dat)

Rok	Zjištěné tr. činy	Objasněné tr. činy	%
1973	109 355	92 685	85,00
1974	109 573	92 536	84,45
1975	110 957	96 725	87,17
1976	106 602	93 753	87,94
1977	103 083	89 956	87,26
1978	103 251	89 798	86,97
1979	98 091	83 825	85,45
1980	103 219	86 653	83,95
1981	110 312	90 906	82,40
1982	120 444	97 847	81,23
1983	117 001	96 939	82,85
1984	120 918	100 672	83,25
1985	121 272	100 665	83,00
1986	122 122	101 000	82,70
1987	120 260	99 006	82,32
1988	119 675	97 064	81,10
1989	120 768	93 542	77,45
1990	216 852	83 237	38,38
1991	282 998	94 115	33,25
1992	345 140	108 380	31,40
1993	398 505	126 442	31,72
1994	372 427	134 935	36,76
1995	375 630	151 842	40,42
1996	394 267	162 929	41,32
1997	402 654	169 177	41,90
1998	425 930	185 093	43,46
1999	426 626	193 354	45,32
2000	391 469	172 245	43,99

Příloha č. 2

**Trestná činnost v České republice v roce 2000 podle
policejního územního členění**

Zpracovala A. Marešová

	Trestné činy evidované policií	Počet obyvatel k 1.1.1998	Trestné činy na 1000 obyvatel	Pořadí podle zamořenosti území evid. kriminalitou (k počtu obyvatel)
Česká republika	426 626	10 299 125	41,42	
Praha	106 974	1 200 455	89,11	1.
Středočeský kraj	45 463	1 105 964	41,1	2.
Jihočeský kraj	20 037	700 773	28,59	6.
Západočeský kraj	27 944	858 188	32,56	4.
Severočeský kraj	46 360	1 179 242	39,31	3.
Východočeský kraj	28 600	1 233 858	23,18	8.
Jihomoravský kraj	55 159	2 052 832	26,87	7.
Severomoravský kraj	60 932	1 967 813	30,96	5.

Příloha č. 3

Trestná činnost v Praze podle jednotlivých obvodů
za rok 2000

Zpracovala A. Marešová

Obvod	Celková kriminalita (počet tr. činů)	Počet obyv. (v tis) 1997	Index na 1000 obyvatel	Pořadí podle zamořenosti obvodu evid. kriminalitou (k počtu obyv.)
Praha 1	14 492	37,9	382,37	1.
Praha 2	9 390	55,6	168,88	3.
Praha 3	6 765	77,6	87,18	8.
Praha 4	21 335	143,6	148,57	5.
Praha 5	12 712	79,0	160,91	4.
Praha 6	9 057	105,2	86,09	9.
Praha 7	5 455	42,2	129,27	6.
Praha 8	7 142	108,2	66,00	10.
Praha 9	9 873	42,6	231,76	2.
Praha 10	10 753	116,6	92,22	7.

Údaje o počtu obyvatel v jednotlivých MČ Prahy byly převzaty z Lexikonu hl.m. Prahy 1997 (vyd. ČSÚ)

Kriminalita posledních 14 let z pohledu policejní statistiky, státního zastupitelství a soudů

Zpracovala A. Marešová

Rok	1 Policí zjištěné trestné činy	2 Policí objasněné trestné činy	3 Stíháno osob - známí pachatelé	4 Obžalované osoby	5 Soudy odsouzené osoby
1987	120 260	99 006	71 716	59 379	53 366
1988	119 675	97 064	72 887	51 782	47 887
1989	120 768	93 542	65 959	48 523	41 005
1990	216 852	83 237	55 317	26 341	16 521
1991	282 998	94 115	63 194	44 114	27 837
1992	345 140	108 380	66 565	48 556	31 017
1993	398 505	126 442	82 575	57 917	35 148
1994	372 427	136 935	85 929	65 139	51 931
1995	375 630	151 842	105 169	84 006	54 957
1996	394 267	162 929	109 204	58 377	57 974
1997	403 654	169 177	108 275	84 066	59 777
1998	425 930	185 093	106 488	73 905*	54 083*
1999	426 626	193 354	127 887	84 973	62 595
2000	391 469	172 245	110 808	86 074	63 211

Vysvětlivky:

Sl. 3 – Znamí pachatelé – známé osoby, zapsané v rejstříku pro dozor v trestním řízení, včetně pachatelů, u nichž došlo k odložení věci před začátkem trestního stíhání, např. z důvodu amnestie, nepřičetnosti či nedostatku věku.

Stíháno – počet osob, jejichž stíhání vedené podle § 160 trestního řádu bylo ve sledovaném roce ukončeno

Obžalováno – počet osob, na něž byla podána obžaloba dle § 176 trestního řádu

Odsouzeno – počet osob, proti kterým byl vydán odsuzující rozsudek, který již nabyl právní moci

* V roce 1998 v důsledku amnestie prezidenta bylo v přípravném řízení ukončeno více než 27 tisíc trestních věcí a zastaveno stíhání více než 15 tisíc osob. Projevilo se to jak snížením počtu obžalovaných osob, tak i následně osob odsouzených. Největší dopad měla amnestie na počty obžalovaných mladistvých pachatelů a obžalovaných žen.

Příloha č 5

Přehled vražd a jejich pokusů na území ČR od roku 1974

Zpracovala A. Marešová

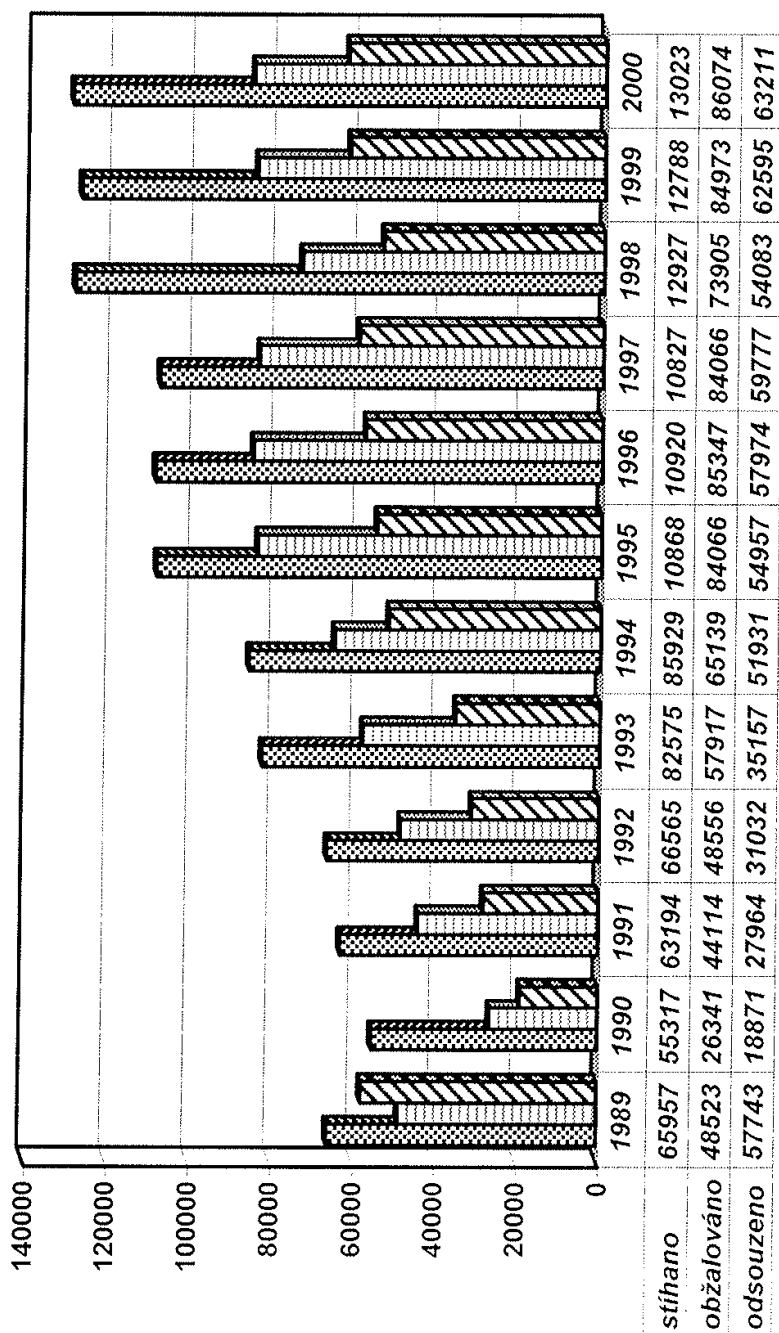
rok	celkový počet	objasněné tr. činy	z toho pokusů	novorozených dětí
1974	151	-	50	16
1975	137	-	36	14
1976	114	-	32	9
1977	101	-	33	11
1978	120	-	31	13
1979	130	-	37	12
1980	124	-	44	5
1981	135	-	39	7
1982	161	-	57	21
1983	173	-	67	12
1984	147	-	56	15
1985	142	-	45	12
1986	129	-	38	12
1987	139	-	35	12
1988	100	-	33	1
1989	126	119	41	5
1990	212	184	55	7
1991	194	174	61	9
1992	258	219	78	8
1993	278	229	83	6
1994	286	237	82	4
1995	277	239	96	3
1996	267	226	91	4
1997	291	252	101	3
1998	313	272	135	1
1999	265	236	89	4
2000	279	228	101	6

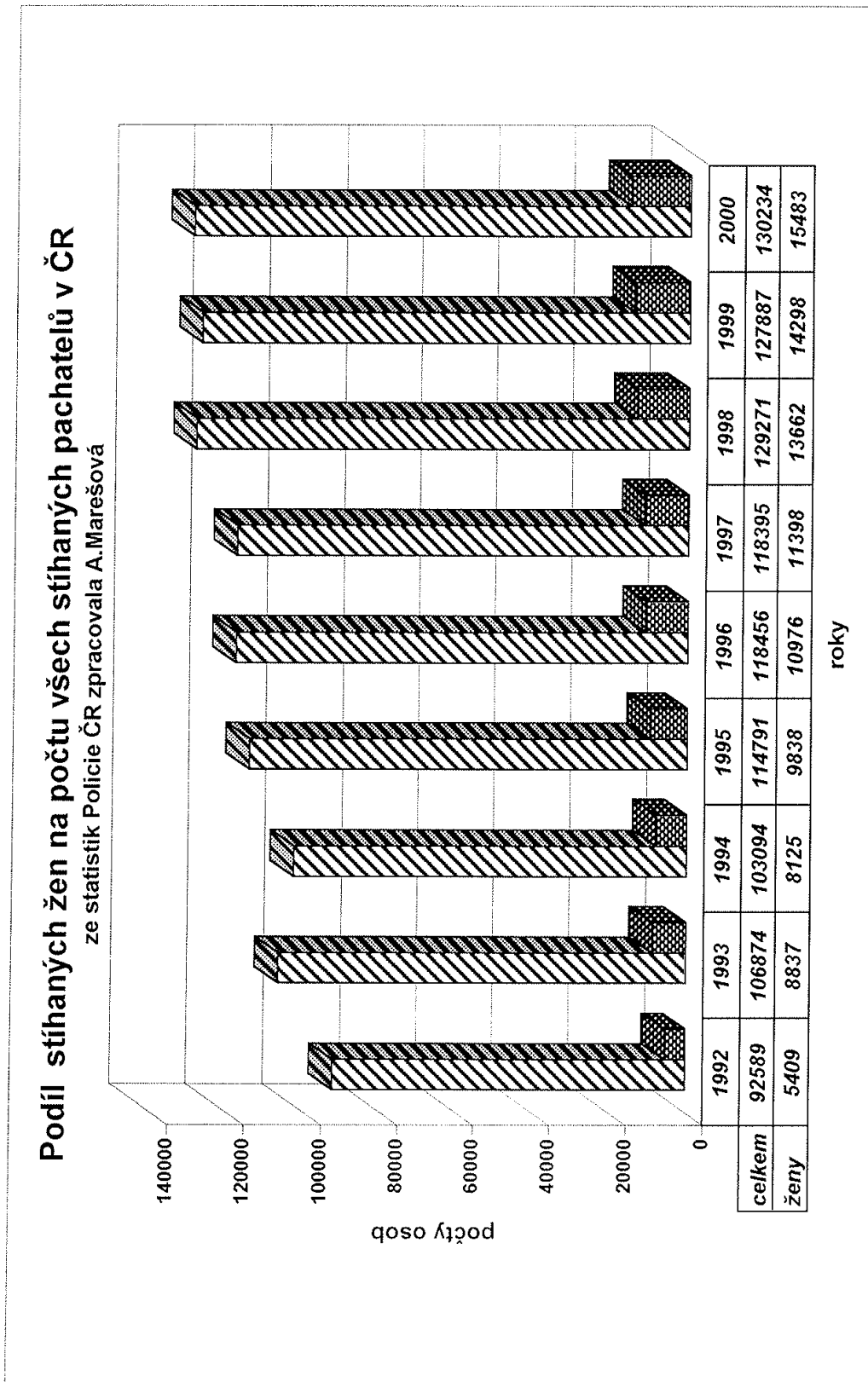
Přehled o počtu spáchaných loupeží (§ 234 TZ)*Zpracovala A. Marešová*

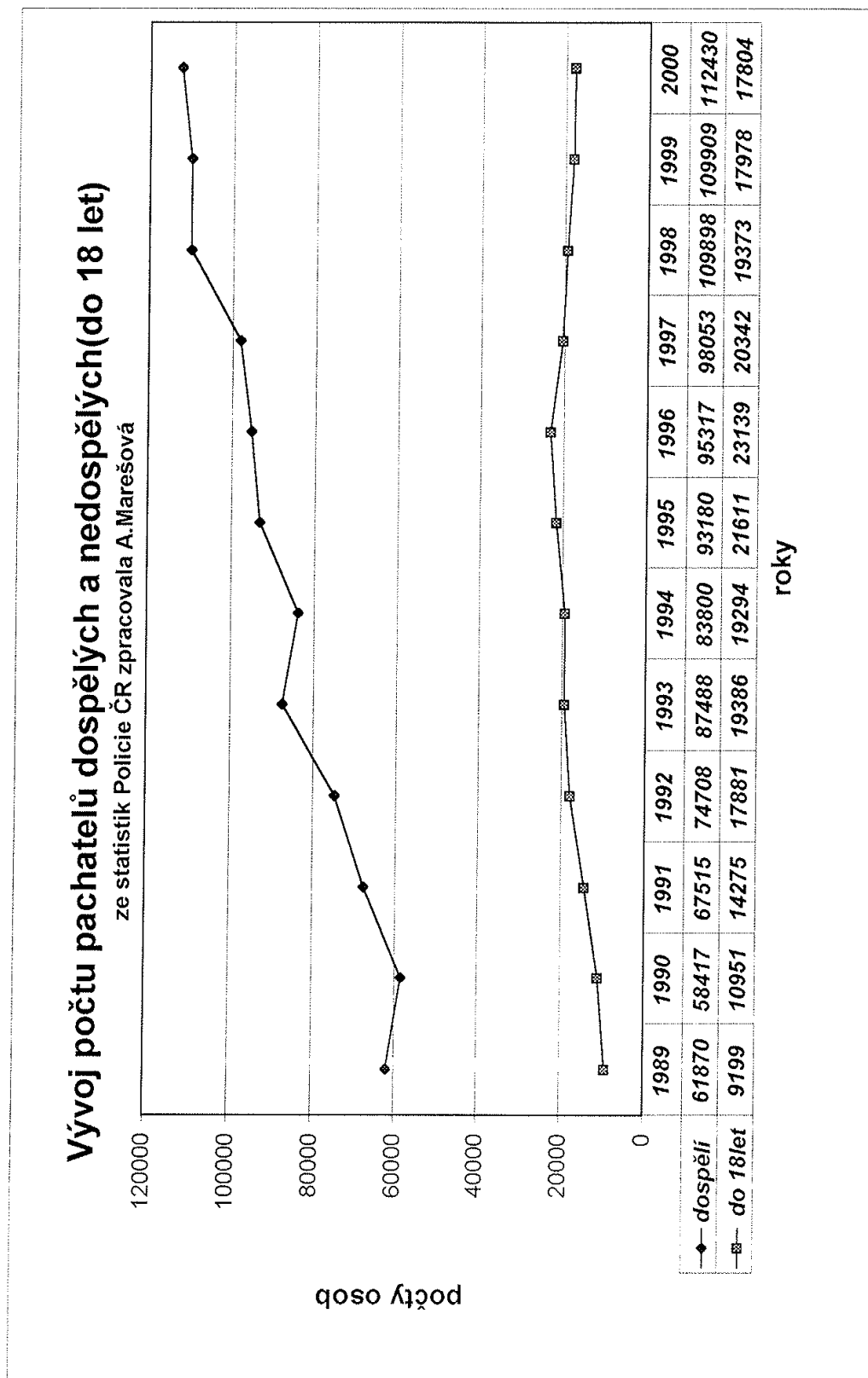
Rok	zjištěné tr. činy	objasněné tr. činy
1973	522	445
1974	483	402
1975	469	389
1976	408	322
1977	641	547
1978	664	558
1979	602	540
1980	735	645
1981	643	534
1982	712	601
1983	893	732
1984	815	695
1985	944	816
1986	870	754
1987	800	683
1988	799	675
1989	789	631
1990	3 855	1 475
1991	4 142	1 515
1992	3 855	1 475
1993	4 109	1 530
1994	3 826	1 767
1995	3 978	1 752
1996	4 218	1 965
1997	4 751	2 006
1998	4 306	1 861
1999	4 817	1 900
2000	4 644	1 811

Počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob v ČR v letech 1989 - 2000

(ze statistik Policie ČR a MS ČR zpracovala A.Marešová)

Příloha č. 10

**Srovnání počtu uvězněných osob v jednotlivých evropských státech a
vybraných mimoevropských státech v poměru k počtu trvale tam
žijících obyvatel**

(vězni jsou zde jak věznění obvinění, tak i odsouzení)

Zpracovala A. Marešová

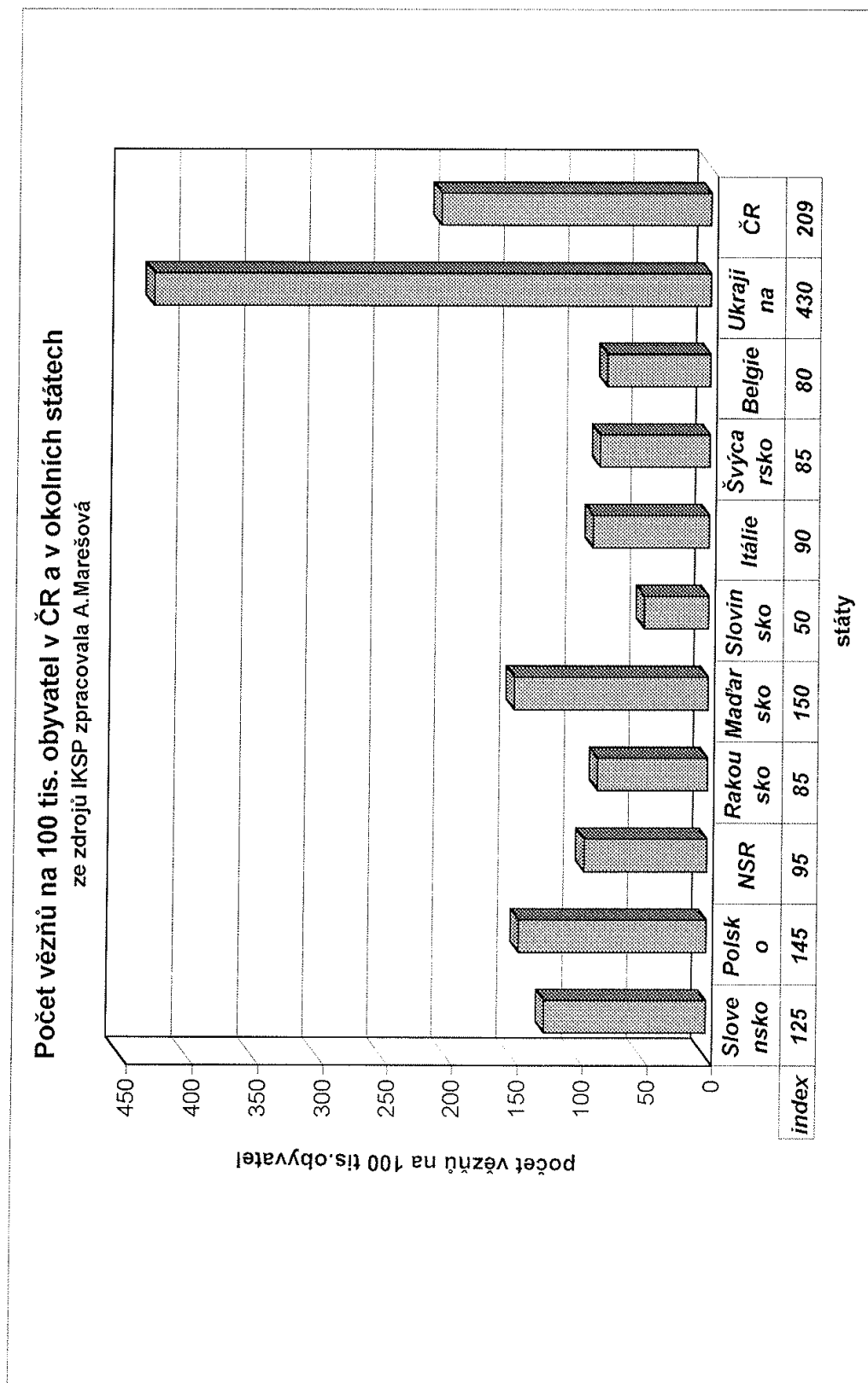
Státy	Počty vězňů (včetně vazby)*	K datu	Odhad počtu obyvatel v mil.	Koeficient na 100 tis.obyvateľ
Rusko	1,060,085	31.12.99	145,5	730
Bělorusko	58,879	31.12.97	10,2	575
Ukrajina	217,400	31.12.99	50,7	430
Litva	14,259	3.10.99	3,7	385
Lotyšsko	8,868	20.11.99	2,45	360
Estonsko	4,465	1.12.99	1,45	310
Moldávie	10,044	1.1.99	3,65	275
Rumunsko	49,790	31.12.99	22,45	220
Česká republika	21,538	31.12.00	10,3	209
Maďarsko	15,110	31.12.99	10,05	150
Polsko	56,765	31.12.99	38,65	145
Bulharsko	11,773	1.9.98	8,25	145
Portugalsko	13,086	1.9.99	10,0	130
Slovensko	6,628	1.9.98	5,4	125
Anglie a Wales	65,993	30.11.99	52,8	125
Skotsko	6,010	30.11.99	5,1	120
Španělsko	44,197	31.12.99	39,4	110
Turecko	64,907	1.9.98	63,6	100
Německo	79,666	31.1.99	82,2	95
Francie	53,948	1.9.99	59,0	90
Itálie	51,427	1.9.99	57,6	90
Holandsko	14,057	31.12.99	15,85	90
Lucembursko	392	1.9.98	427 tis.	90
Rakousko	6,877	31.8.99	8,2	85
Švýcarsko	5,950	1.9.99	7,1	85
Albánie	2,922	1.9.98	3,35	85
Belgie	8,135	31.12.99	10,2	80
Irsko	2,929	12.11.99	3,7	80
Lichtenštejnsko	24	30.6.99	32 tis.	75
Řecko	7,525	1.9.99	10,55	70
Severní Irsko	1,192	29.11.99	1,7	70

Malta	260	1.9.98	378 tis.	70
Dánsko	3,496	1.9.99	5,3	65
Švédsko	5,270	30.9.99	8,85	60
Norsko	2,695	30.9.99	4,45	60
Srbsko	787	30.4.98	1,3	60
Chorvatsko	2,227	31.12.98	4,6	50
Slovinsko	980	31.12.99	2,0	50
Finsko	2,389	31.12.99	5,15	45
Monako	13	10.98	32 tis.	40
Bosna a Herzog.	836	31.8.99	2,5	35
Island	103	1.9.98	275 tis.	35
Andorra	20	23.8.99	66 tis.	30
Mimoevropské státy				
USA	1,860,520	30.6.99	272,9	680
Čína	1,408,860	1999	1,266,8	110
Kanada	32,970	Denní průměr**	30,65	110
Austrálie	20,656	Denní průměr	18,7	110
Indie	381,147	1998	982,0	40
Japonsko	52,715	1999	126,5	40

* Jen vazba vykonávaná ve vězeňských zařízeních

** Denní průměr počtu osob uvězněných ve vězeňských zařízeních v průběhu rok 1999.

•

Kriminalita v roce 2000

Autoři: PhDr. Alena Marešová a kol.

Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Určeno : Pro odbornou veřejnost

Tiskárna: Vydavatelství Kufr
František Kurzweil
Naskové 3, Praha 5

Dáno do tisku: listopad 2000

Vydání: první

Náklad: 170 výtisků

www.kriminologie.cz

ISBN 80-86008-96-7